

Засновник: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

Видається з 01.01.1998 р. Виходить двічі на місяць.

Головний редактор М. Закіров, д-р політ. наук, заввідділу політологічного аналізу.

Редакційна колегія: Л. Чуприна, канд. наук із соц. комунікацій, заввідділу оперативної інформації, Т. Дубас, канд. наук із соц. комунікацій, заввідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів. Комп'ютерний дизайн: Г. Булахова.

Адреса редакції: НБУВ, Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz2014@ukr.net, www.nbuviar.gov.ua.

Ідентифікатор медіа R30-01101

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

№ 10 2026

ЗМІСТ

Коротко про головне

Звернення Президента України В. Зеленського.....3

Аналітика

Політичні акценти

Тарасенко Н.

Візит Д. Трампа до КНР: демонстрація сили Китаю і меж американського впливу.....4

Аулін О.

Єреванський саміт Європейської політичної спільноти-2026: оцінки експертів 16

Потіха А.

Саміт «Бухарестської дев'ятки».....23

Економічний ракурс

Кулицький С.

Вірогідні економічні проблеми вступу України до Європейського Союзу (Початок. Закінчення в № 11) 29

Наука – суспільству

Основні напрями діяльності НАН України.....	34
Сучасні дослідження та розробки академічної науки.....	35
Міжнародне співробітництво у галузі освіти і науки.....	44
Новини атомної енергетики.....	46

До уваги держслужбовця

Добко Т., Гришина Т.

**Сергій Іванович Ткаченко: поет, перекладач, перекладознавець,
літературознавець. Матеріали до біобібліографії**

*(До 75-річчя від дня народження).....*52

Коротко про головне

Звернення Президента України В. Зеленського

**«Зараз у них уже значна кількість регіонів у стані банкрутства, і Путін веде до банкрутства Росію», – зазначив Президент України
«Шановні українці, українки!**

Сьогодні важливо сказати кілька речей. Перше: вдень сьогодні в Києві, біля монумента пам'яті про жертв геноцидної депортації кримськотатарського народу, разом із першою леді України, разом з нашими дипломатами, з командою Офісу Президента, з представниками меджісу ми вшанували пам'ять усіх, хто загинув тими страшними днями 1944 р. І в роки й десятиліття, що були потім, коли кримськотатарський народ жив у вигнанні. Це був один із найбільш жорстоких і системних злочинів радянської влади. Проти людей, проти звичайних людей, які були собою та на своїй землі, у Криму, і які лише через десятиліття змогли повернутися. Пам'ятаємо. Шануємо. І що важливо, не схиляємо голови, не здаємося ворогу зараз, фактично тому ж самому ворогу, який приходив по свободу народів у ХХ ст. і раніше і зараз хоче забрати свободу в Україні та всіх тих, хто поруч із Росією. Ми захищаємо себе – захищаємо Україну, і це не вперше українська незалежність потребує захисту, але в наш час захист найбільш ефективний. Ми повертаємо російську загарбницьку війну додому, в те єдине місце, звідки війна й прийшла. І кожен бачить наші цілком справедливі відповіді на російський терор, на всі удари по Україні, і ми нарощуємо наші відповіді. Колись було подією, що десятки українських дронів били по Росії, а тепер сотні наших далекобійних санкцій щодобово вже не сенсація, але завжди приємна новина, новина корисна.

Сьогодні була доповідь розвідки по російських втратах від наших санкцій. Тільки цими місяцями мінус 10 % російської нафтопереробки. Важливо також відзначити, що російські нафтові компанії змушені зупиняти свердловини. Це ще більш суттєво. Природа російського нафтовидобутку така, що їм саме це найбільш неприємно. Звісно, крім втрати грошей. Щоб відновити видобуток на свердловинах, Росії треба зробити значно більше, ніж багатьом іншим нафтовим країнам, які глушать свердловини, реагуючи навіть просто на коливання ринку. Росіяни так не можуть. Їм втрачати видобуток – це справді дуже боляче. І якщо говорити про загальні російські державні доходи, завдяки комплексному нашому тиску – на всіх рівнях – за п'ять місяців року в них уже дефіцит значно більше, ніж вони планували на рік. Путін, звісно, відклав грошей на війну, але точно не стільки, щоб воювати безкінечно. Кожен наш удар у відповідь, кожен наш спільний із партнерами крок, крок тиску – все це штовхає Росію закінчувати свою війну. Зараз у них вже значна кількість регіонів у стані банкрутства, і Путін веде до банкрутства Росію. І різні схеми, які вони придумують, щоб заробити грошей, їм не допоможуть. Ми бачимо ці

російські схеми, ми фіксуємо їх. Ми будемо ламати їх. Я вдячний багатьом нашим друзям – друзям України, друзям нашої розвідки, – які із цим допомагають. Я вдячний усім нашим воїнам і кожному нашому виробнику зброї за те, що агресору боляче, і за те, що кожна жертва в Україні від ударів Росії, від російського державного божевілья – кожна жертва не залишається без справедливої відплати. Я погодив нашим спеціальним службам і нашим Силам оборони України нові операції.

Ще одне.

Ми провели сьогодні доволі тривалу, детальну нараду – урядовці, наші парламентарі – по кадрових питаннях, які потребують вирішення. Треба більше активної внутрішньої роботи в державі. І, окрім того, є речі, які потребують заміни та виправлення в дипломатичному корпусі. Найближчими тижнями ми будемо все це вирішувати. Я хочу подякувати всім, хто з нами, хто з Україною!

Слава Україні!» *(Офіційне інтернет-представництво Президента України (<http://www.president.gov.ua>). – 2026. – 18.05).*

Аналітика

Політичні акценти

Н. Тарасенко, наук. співроб. СІАЗ НБУВ

Візит Д. Трампа до КНР: демонстрація сили Китаю і меж американського впливу

Президент США Д. Трамп 13–15 травня здійснив перший за дев'ять років державний візит до Китаю, який став одним з найочікуваніших та найобговорюваніших самітів року. Це була продумана і видовищна політична подія, яка включала переговори, офіційний банкет та відвідування визначних місць Пекіна. До складу американської делегації для зустрічі з головою КНР Сі Цзіньпіном увійшли очільники найбільших корпорацій США, серед яких глава Tesla І. Маск, гендиректор Apple Т. Кук, керівник BlackRock Л. Фінк, глава Boeing К. Ортберг, топ-менеджери Blackstone, Cargill, Citigroup, Cisco, Goldman Sachs, Mastercard, Meta Platforms, Micron Technology, Qualcomm і Visa. Президент США обґрунтував їх присутність тим, що це допоможе укласти серію комерційних угод і договорів про закупівлі з Пекіном.

Візит Президента США Д. Трампа до Китаю відбувався на тлі послаблення позицій як Вашингтона, так і Пекіна через ситуацію навколо Ірану та блокаду Ормузької протоки. Д. Трамп розраховував, що швидка операція в Ірані та зміна влади там дасть йому серйозний важіль впливу на Сі Цзіньпіна, адже 90 % іранської нафти йде саме до Китаю. Але стався сценарій,

на який Д. Трамп не розраховував – велика частина споживачів нафтопродуктів нині є залежними від заблокованої протоки, Китай зокрема.

Водночас кожна зі сторін саміту підійшла до переговорів, маючи свої важелі впливу, які давали б змогу почуватися впевнено у відстоюванні своїх інтересів. Для розуміння цього моменту варто вдатися до аналізу подій річної давності, коли Д. Трамп оголосив про нові тарифи на китайські товари навесні 2025 р., що загостило економічне протистояння між країнами. Сі Цзіньпін відповів на це запровадженням експортного контролю на рідкоземельні елементи. Китай 4 квітня 2025 р. вперше запровадив експортний контроль на сім стратегічно важливих рідкоземельних елементів, включаючи диспрозій, тербій та гадоліній, які необхідні для оборонної промисловості, електромобілів і високопродуктивних магнітів практично в кожному сучасному промисловому продукті. Подальші обмеження було запроваджено в жовтні 2025 р. і торкнулися гольмію, ербію, тулію, європію та ітербію, а також ключових металів, таких як галій, германій та сурма, незамінних для виробництва напівпровідників (URL: <https://xpert.digital/uk/staatsbesuch-in-china>).

Ефект був негайним і руйнівним. Американські промислові компанії, підрядники оборонної промисловості та виробники технологій повідомили про стан тривоги. Паніка, подібну до якої політика Вашингтона щодо Китаю раніше рідко викликала, охопила економіку США. Безпосередньо Пекін, очевидно, був здивований наслідком цього кроку. Д. Трамп змушений був поступитися і на зустрічі в Пусані в жовтні 2025 р. обидві сторони досягли угоди: Китай призупинив експортний контроль на один рік і надав генеральні ліцензії на експорт стратегічної сировини американським компаніям – натомість Вашингтон утримався від запровадження 100-відсоткових тарифів, якими погрожував Китаю, та продовжив існуючі винятки.

Цей момент ознаменував якісну зміну в балансі сил. Китай довів, що може не лише копіювати американські тарифи, а й завдавати значної шкоди американському промисловому виробництву. Відтоді тон спілкування двох країн значно змінився: США ведуть переговори більш оборонно, Китай – більш наполегливо.

Згідно з поточними оцінками, Китай контролює від 60 до 85 % світового видобутку та переробки рідкісноземельних елементів, а для деяких категорій ця частка ще вища. Це домінування не випадкове, а результат десятиліть державної промислової політики: субсидії, державна консолідація галузі, цілеспрямовані придбання іноземних шахт та систематичний розвиток переробних потужностей по всьому ланцюжку створення вартості. Китайська Народна Республіка не лише отримала права на видобуток корисних копалин, а й розробила технології рафінування та переробки, якими володіють лише деякі західні країни.

Ця залежність – мовчазний козир Пекіна на переговорах. Галій і германій, необхідні для виробництва напівпровідникових чипів, були

повністю заборонені Китаєм до того, як Пусанська угода надала тимчасове полегшення. Сурма, необхідна для військових детонаторів та інфрачервоних датчиків, також опинилася під загрозою. Для США, які втягнуті в технологічну гонку озброєнь з Китаєм, будь-яке порушення цих ланцюгів поставок є пріоритетним стратегічним ризиком.

До цього додається структурна слабкість Заходу в переробці рідкісноземельних елементів. Навіть якби США чи Європа розробили нові шахти – що зайняло б багато років через екологічні норми та тривалі процеси отримання дозволів, – інфраструктура переробки була б недостатньою. Китай накопичив десятиліття переваги в цій галузі, яку неможливо подолати в короткостроковій перспективі.

Оцінюючи цю ситуацію, Р. Доші з Джорджтаунського університету визначив, що динаміка відносин між США і КНР докорінно змінилася з 2025 р. Сполучені Штати Америки більше не діють з позиції сили, а радше реагують на рамки переговорів, які активно встановив Китай. Це перемир'я, яке не вирішує глибинну напруженість, а лише заморожує її на обмежений час (URL: <https://xpert.digital/uk/staatsbesuch-in-china>).

Ще однією проблемою, яка існує всередині Сполучених Штатів Америки та частково залежить від позиції КНР, є криза фентанілу. Понад 100 тис. американців щорічно помирають від передозування опіоїдами, а значна частина фентанілу, що використовується, виробляється з прекурсорів, які потрапляють до Мексики через китайські ланцюги поставок. Д. Трамп неодноразово закликав Сі Цзіньпіна жорсткіше боротися з виробниками фентанілу, і той реагував: у 2019 р. Пекін взяв на себе державний контроль над виробництвом усіх форм фентанілу, що призвело до значного скорочення прямих поставок з Китаю. У Пусанській угоді КНР знову зобов'язалася припинити експорт певних хімічних речовин до Північної Америки та суворо контролювати інші речовини в усьому світі. Тим не менше структурна проблема залишається: практично необмежена кількість хімічних сполук, які можна використовувати для синтезу фентанілу, робить повну заборону практично неможливою.

Амбівалентні стосунки між двома наддержавами склалися також у питанні експорту напівпровідників. Протягом тривалого часу політика експортного контролю для чипів була найгострішою зброєю технологічної політики США щодо Китаю. Адміністрація Д. Байдена послідовно посилювала експортні обмеження, перешкоджаючи Nvidia постачати свої найпотужніші чипи штучного інтелекту до Китайської Народної Республіки. Д. Трамп змінив цю логіку, принаймні частково: у грудні 2025 р. він оголосив, що дозволить експорт чипів Nvidia H200 до Китаю – з 25-відсотковою премією, від якої безпосередньо отримує прибуток уряд США. Відповідні правила було формалізовано в січні 2026 р. Це був політичний сигнал про те, що в ім'я економічних інтересів Вашингтон послаблює обмеження безпеки, адже чипи H200 є важливими для розвитку військового штучного інтелекту в

Китаї. Д. Трамп у цьому контексті заявив, що повна заборона в будь-якому разі заохотила б Китай розробляти власні чипи.

Китай, у свою чергу, має власні структурні слабкості. Однією з них є залежність від доларової системи США, яка залишається найпотужнішим інструментом Вашингтона. Як світова резервна валюта долар надає США рівень гнучкості фінансування, який не має собі рівних у жодній іншій країні. Можливість запроваджувати санкції шляхом виключення країн із платіжної системи SWIFT довела свою ефективність в історії нещодавніх геополітичних конфліктів – від Росії до Ірану.

Китай активно намагається зменшити цю залежність. Інтернаціоналізація юаня, розвиток альтернативних платіжних інфраструктур, таких як CIPS (Система міжбанківських платежів у транскордонному порядку), та сприяння торговельним розрахункам у валютах, відмінних від долара, зокрема з Росією, є кроками в цьому напрямі. Однак структурні зміни відбуваються повільно. Частка юаня в глобальних платежах залишається лише на рівні кількох відсотків, що далеко не є серйозною альтернативою долару.

Китай також стикається зі значними внутрішніми викликами: тривалою кризою в секторі нерухомості, слабким внутрішнім попитом, структурним надлишком потужностей у кількох галузях промисловості та демографічною бомбою уповільненої дії, яку створює старіння населення.

Д. Трампа в Пекіні зустрічали з військовими почестями. Було розстелено червону доріжку, бездоганно вишикувана почесна варта, 21 гарматний салют прогрімів у Великому залі народних зборів, ідеально відрепетирувані діти вітали двох лідерів. На другий день Сі Цзіньпін особисто провів свого американського гостя садами Чжуннаньхая – ретельно охоронюваного центру влади Комуністичної партії в самому серці Пекіна. Д. Трамп зізнався, що це місце його вразило. Коли ж американський лідер запитав, чи приймають тут інших глав держав, лідер КНР підтвердив, що це виняткова рідкість, але додав: «Наприклад, тут був Путін» (URL: <https://tsn.ua/svit/vizyt-trampa-do-pekina-chomu-ssha-povernulysia-ni-z-chym-ta-pro-shcho-si-tszinpin-hovorytyme-z-putinym-3084536.html>).

Утім, за фасадом зовнішньої пишності та демонстративної доброзичливості виявилася зустріч, яка мала принципово асиметричне значення й унаочнила серйозні суперечності між сторонами, що прозвучали ще на етапі оголошення цілей цієї зустрічі. У США анонсували переговори як спробу перезапустити торговельні відносини з КНР та розширити доступ американського бізнесу до китайського ринку, а також висловлювали очікування, що Китай поділятиме позицію Білого дому щодо війни з Іраном.

Двостороння торгівля й криза на Близькому Сході будуть головними темами американо-китайського саміту в Пекіні, заявив Президент США Д. Трамп напередодні візиту. Сторони планують обговорити широкий спектр економічних і геополітичних питань – від експорту соєвих бобів зі США до відносин Китаю з Росією, повідомили в американській адміністрації. Але для

Д. Трамп центральною темою залишається Іран. Тегеран постачає в КНР 90 % всієї своєї нафти, стверджує міністр фінансів США С. Бессент. Тобто Пекін таким чином, на думку Вашингтона, спонсорує іранський режим. Нещодавно Мінфін США ввів обмеження щодо п'яти китайських нафтопереробних заводів за переробку сирової іранської нафти. Крім того, оголосив про новий раунд санкцій за сприяння реалізації іранських програм з розробки безпілотників і балістичних ракет. У списку – три компанії з Китаю (URL: <https://uatv.ua/uk/vizyt-trampa-do-si-pro-shho-govorytymut-lidery-ssha-ta-kytayu>).

Також Д. Трамп повідомив, що планує обговорити із Сі Цзіньпіном питання про продаж американської зброї Тайваню. У грудні 2025 р. Білий дім оголосив про пакет озброєнь для Тайваню на суму близько 11 млрд дол. Китай висловив протест проти такого рішення, а наприкінці грудня армія КНР почала в районі Тайваню військові навчання. Перед візитом Президента США влада КНР нагадала про свою позицію. «Тайванське питання є внутрішньою справою Китаю. Ми рішуче виступаємо проти встановлення дипломатичних відносин із китайським регіоном Тайвань і продажу йому зброї. Ця позиція є послідовною і чіткою», – наголосив представник канцелярії Держради КНР у справах Тайваню Ч. Хань.

Держсекретар США М. Рубіо у свою чергу заявив, що для Вашингтона принципово важливо забезпечити стабільність у Тихоокеанському регіоні. Це піде на користь Китаю, Сполученим Штатам Америки і всьому світу в цілому, стверджує дипломат. «Ми не хочемо, щоб у нинішній ситуації відбувалися будь-які насильницькі або вимушені зміни. Я вважаю, що це призвело б до дестабілізації у світі. Наша позиція із цього питання залишається колишньою: ми, звичайно, знайомі з позицією Китаю. Ми також чітко виклали свою точку зору. Я вважаю, що це питання обговорюватиметься під час поїздки, але я не думаю, що воно стане головною темою нашого візиту, хоча, природно, це буде одним з пунктів обговорення», – заявив державний секретар США М. Рубіо.

Утім, як пише WSJ, під час переговорів Сі Цзіньпін прямо заявив Д. Трампу, що Тайвань є «найважливішим питанням» у двосторонніх відносинах. За його словами, неправильний підхід до цього питання може призвести до прямого зіткнення між США та Китаєм. У відповідь держсекретар М. Рубіо заявив, що спроба Китаю силою змінити статус-кво навколо острова стане «жахливою помилкою» (URL: <https://www.slovoidilo.ua/2026/05/15/novyna/svit/retelno-zrezhysovanyj-vizyt-trampa-maskuye-velyki-rozbizhnosti-mizh-ssha-ta-kytayem-wsj>).

Аналітики вважають, що Пекін намагається прив'язати тему Тайваню до всієї архітектури американо-китайських відносин, використовуючи її як важіль тиску на адміністрацію Д. Трампа. Попри зменшення напруження після торговельної війни минулого року фундаментальні суперечності між країнами залишаються. Сторони мають різні позиції щодо технологій, інвестицій, Ірану та глобальної безпеки.

Про це свідчить також кардинально різний зміст озвучених американською та китайською пресслужбами заяв щодо результатів закритих переговорів. Це був перший і найбільш показовий розрив між наративами обох сторін. Американська сторона наголошувала на таких питаннях, як обмеження поставок прекурсорів фентанілу, заплановані закупівлі сільськогосподарської продукції з Америки, підтримка Китаєм збереження Ормузької протоки відкритою та спільна відмова від іранської ядерної бомби. Ці пункти були розроблені, щоб зацікавити виборців Д. Трампа: боротьба з наркотиками, експорт сільськогосподарської продукції для фермерів Середнього Заходу та стабільність на Близькому Сході (URL: <https://xpert.digital/uk/staatsbesuch-in-china>).

Вражала відсутність будь-якого із цих пунктів у заяві Китаю: жодного з них не було згадано. Натомість Пекін поставив тайванське питання в центр свого публічного послання. Д. Чен, експерт з питань Китаю в The Asia Group, чудово підсумував це: Сі Цзіньпін із самого початку використав зустріч, щоб встановити чіткі межі для Вашингтона. Червона лінія незалежності Тайваню не згадувалася побіжно, а була чітко поміщена в центр – як головне послання зустрічі. Лідер Китаю недвозначно дав зрозуміти, що прорахунок щодо тайванського питання може призвести до надзвичайно небезпечної ситуації між двома країнами.

Ці розбіжні наративи не є комунікаційною помилкою. Вони відображають фундаментальну асиметрію пріоритетів: США намагаються укласти угоди, які є політично вигідними всередині країни. Китай встановлює стратегічні рамки на наступне десятиліття. Поки Вашингтон говорить про сою, Пекін проводить червоні лінії.

Водночас на думку Р. Хасса, колишнього спеціального помічника Білого дому з питань Китаю, попри те що підсумки саміту у викладі китайців і американців читаються як звіт про дві різні зустрічі, головне – жодна зі сторін не суперечить іншій і не поспішає спростувати її інтерпретацію того, що сталося. «Той факт, що сторони так по-різному описали зустріч, свідчить про те, що вони свідомо дають одна одній можливість акцентувати власні пріоритети. Вочевидь, це робиться з метою зміцнення стабільності у відносинах, до якої прагнуть обидва лідери», – пише Р. Хасс, нині експерт американського Brookings Institution (URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c98rdlmj959o>).

За оцінками оглядачів, переговори Д. Трампа та Сі Цзіньпіна в Пекіні показали істотні розбіжності між державами, а реальні результати зустрічі виявилися вкрай скромними. Як пише The Independent, США фактично поїхали з Китаю ні з чим. «Економіка США найбільша у світі. Вони мають найпотужнішу армію. Їхні культурні норми проникають у кожен сім'ю на планеті, яка має доступ до потокового телебачення. І все ж від Трампа відмахуються на чаюванні в Пекіні та відправляють додому з мізерним подарунковим пакетом», – констатує The Independent (URL:

<https://tsn.ua/svit/vizyt-trampa-do-pekina-chomu-ssha-povernulysia-ni-z-chym-ta-pro-shcho-si-tszinpin-hovorytyme-z-putinym-3084536.html>).

Найбільш показовим економічним результатом саміту стала угода про замовлення Китаєм 200 пасажирських літаків Boeing, про яку Д. Трамп оголосив з помітним ентузіазмом. Це замовлення літаків від китайського клієнта до американського виробника стало першим майже за 10 років, але було центральним елементом нарративу Президента США про економічний успіх: робочі місця в Америці забезпечені, американська промисловість зміцнена.

Реакція фінансових ринків показала іншу картину. Того ж дня акції Boeing впали на понад 4 %. Аналітики очікували не 200 літаків, а радше до 500 – інвестиційна фірма “Jefferies”, наприклад, опублікувала відповідні оцінки. Отже, ринок інтерпретував цю заяву не як тріумф, а як розчарування порівняно з очікуваннями. Крім того, це зобов’язання наразі є суто політичним. Конкретні деталі контракту, домовленості про фінансування та обов’язкові угоди про постачання та оплату досі повністю відсутні. Будь-хто, хто серйозно оцінює те, що було обговорено на цьому саміті, розглядає цю заяву як гарну декларацію про наміри – не більше того.

У геополітиці прориву також не відбулося: США не змогли змусити Пекін вплинути на військову машину Ірану, яка критично залежить від китайських деталей для ракет і безпілотників. Як зазначає The Independent, оновлена домовленість про недопущення появи в Тегерана ядерної зброї – це лише повторення давньої офіційної позиції Китаю. Пекін також не взяв на себе зобов’язань допомогти з відкриттям Ормузької протоки.

Це видається дипломатичним провалом США, адже саме Китай, а не Америка імпортує з Перської затоки майже половину своєї нафти та купує підсанкційну іранську сировину зі знижками. Усе, на що спромоглося китайське МЗС щодо цієї кризи, це розмита заява: «Цей конфлікт, який ніколи не мав статися, не має підстав для продовження».

Тим часом The Wall Street Journal зазначає, що за підсумками саміту сторони обмежилися загальними фразами. Д. Трамп заявив про укладення «фантастичних торговельних угод», проте не уточнив, про які саме угоди йдеться. У свою чергу влада КНР повідомила про «серію нових спільних домовленостей», проте жодних конкретних деталей чи цифр там не назвали.

Китайська сторона також заявила про початок нової ери стабільних і конструктивних відносин між США та КНР. Щодо теми війни в Україні та глобальної економіки Сі Цзіньпін зазначив, що в торговельних війнах немає переможців, а суперечки між державами потрібно вирішувати через діалог.

«Спільні інтереси Китаю і США переважають наші розбіжності, успіх кожної з країн відкриває нові можливості для іншої. Стабільні китайсько-американські відносини йдуть на користь усьому світу. Коли ми співпрацюємо, виграють обидві сторони. Коли ми протистоїмо одне одному, страждають обидві сторони. Ми маємо бути партнерами, а не противниками,

досягаючи взаємного успіху й спільного процвітання, і тим самим прокладаючи правильний шлях для співіснування великих держав у нову епоху», – заявив Сі Цзіньпін (URL: <https://uatv.ua/uk/superechnosti-ta-supernytstvo-mizh-ssha-i-kytayem-zberigayutsya-eksperty-proanalizuvaly-zustrich-trampa-i-si>).

Президент США запросив лідера КНР відвідати Білий дім у вересні, проте Пекін це запрошення наразі залишив без офіційного підтвердження. Утім експерти вважають, що потенційна зустріч, яку ініціювала американська сторона, може бути використана Пекіном для своєї вигоди. Зокрема, підготовку до цього візиту Китай може зробити інструментом для стримування нових поставок американської зброї Тайваню (URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c98rdlmj959o>).

Тим часом поширеною серед оглядачів є теза про те, що найвизначнішою ознакою зміни геополітичного балансу є не те, про що було домовлено на саміті Д. Трампа та Сі Цзіньпіна, а те, що відбулося одразу після цього. Ідеться про візит до Пекіна російського лідера Путіна, який відбудеться 20 травня. Це буде перший випадок, коли Китай прийматиме президентів двох найважливіших держав-суперниць США протягом кількох днів – обставина, яка розглядається на міжнародній арені як дуже символічний сигнал.

Сі Цзіньпін таким чином позиціонує себе як глобального посередника, контактну особу для найвпливовіших гравців світу. Посил безпомилковий: Пекін є центром світу – принаймні в цьому новому багатополлярному порядку. Глибше значення цього розрахунку полягає в тому, що Пекін може одночасно підтримувати стратегічну невизначеність як щодо Вашингтона, так і щодо Москви. Китай не є ані повністю на боці Росії, ані готовий йти на фундаментальні поступки Вашингтону. Він упевнено балансує між цими двома полюсами, тим самим отримуючи стратегічну свободу дій, яка була йому недоступна ще десять років тому.

Результати візиту Д. Трампа до Пекіна оцінили українські експерти. М. Гелетій, експерт з міжнародних відносин, зазначає, що зустріч не зняла суперечностей, які існують між США та Китаєм. «Коли ми говоримо про суперечності, то насамперед це тарифне питання, яке залишилося невирішеним. Другий момент – напруження між США й Китаєм щодо Тайваню. Сі Цзіньпін багато говорив про речі, пов'язані із загрозою, яку, на думку КНР, Тайвань несе регіону. Тобто, імовірно, у Сі є певні плани щодо острова. І розмова, вочевидь, стосувалася того, що, якщо ці плани будуть реалізовуватися, США не мають втручатися і підтримувати Тайвань», – пояснила вона (URL: <https://uatv.ua/uk/superechnosti-ta-supernytstvo-mizh-ssha-i-kytayem-zberigayutsya-eksperty-proanalizuvaly-zustrich-trampa-i-si>).

Також сторони обговорювали питання, пов'язані з війною в Україні та ситуацією навколо Ірану, констатує експерт і припускає, що лідери, імовірно, досягли певного розуміння із цієї теми. «Є думка, що Китай може вплинути на Путіна і справді допомогти врегулювати війну в Україні. І мені здається, що

тут, можливо, уже існує певне розуміння. Китай, можливо, усе ж розглядатиме певні варіанти впливу на Росію для врегулювання питання війни в Україні. Але іранське питання складніше, бо Тегеран – великий партнер Пекіна, і тут менше можливостей щось досягти», – говорить М. Гелетій.

За словами експерта, з одного боку, обом державам вигідно знайти порозуміння, з іншого – між ними зберігається серйозне суперництво. «І тут питання в тому, наскільки вони зможуть домовитися. Хоча ми побачили за підсумками цієї зустрічі, що обидва лідери з повагою ставляться один до одного і визнають лідерство один одного. Це означає, що фундамент для покращення відносин, у принципі, закладений. Але наскільки це вдасться реалізувати, побачимо пізніше», – резюмує М. Гелетій.

Науковий співробітник Європейського політичного інституту в Києві (ЕРІК) А. Умланд вважає, що зустріч Д. Трампа та Сі Цзіньпіна дуже символічна. Очевидно, саме протистояння або співпраця між США й Китаєм визначатиме характер нової епохи після холодної війни. «Можливо, саме подібні контакти можуть запобігти майбутній великій війні, про яку багато хто говорить і остерігається. Але поки що невідомо, які наслідки це може мати для таких країн, як Тайвань або Україна. Бо саме ці теми, імовірно, є найскладнішими у відносинах США й КНР», – зазначає експерт (URL: <https://uatv.ua/uk/superechnosti-ta-supernytstvo-mizh-ssha-i-kytayem-zberigayutsya-eksperty-proanalizuvaly-zustrich-trampa-i-si>).

«Ідеться про те, яким буде майбутній світовий порядок. Бо одразу після холодної війни існував однополярний світ – США тоді домінували. За останні 20–30 років Китай став серйозним конкурентом, і багато хто очікував, що це може призвести до великого протистояння. Тому я вважаю цю зустріч добрим знаком. Але, звичайно, суперництво між двома великими державами за лідерську роль у світі зберігається. І, можливо, одним із найскладніших елементів у двосторонніх відносинах залишається доля Тайваню. Бо, з одного боку, існують тривалі й тісні відносини між США і Тайванем, з іншого – територіальні претензії КНР», – наголошує А. Умланд.

Водночас він вважає позитивом те, що лідери КНР і США зустрічаються і, можливо, таким чином вдасться запобігти ескалації. Адже, якби стався серйозний конфлікт між Пекіном та Вашингтоном, це було б шкідливо і для України.

Експерт зазначає, що Китай має величезний вплив, бо без його фактичної підтримки Росія, особливо після 2022 р., не змогла б вести повномасштабну війну проти України. І тут позиція Пекіна виглядає доволі подвійною. З одного боку, Китай офіційно дотримується нейтралітету щодо війни, але де-факто саме він робить війну можливою. Імовірно, це пов'язано з тим, що Пекін претендує якщо не на світове панування, то щонайменше на лідерство та роль панівної сили у світі.

«У цій грі Росії відведена роль молодшого партнера, тому Китай фактично підтримує російську економіку, постачає матеріали й технології,

необхідні як для економіки, так і для армії. Можливо, не напряду зброю, але дуже багато з того, що потрібно для функціонування військової машини». Поки що Китай може просто спостерігати за тим, як розвиваються конфлікти у світі, і додатково підігрівати ситуацію підтримкою російської війни проти України. Є також підозра, що однією з причин, чому РФ досі не застосувала тактичну ядерну зброю, може бути позиція Пекіна, якому, імовірно, це було б невигідно», – вважає А. Умланд.

Сходознавець В. Ліхачов у свою чергу переконаний, що війна Росії проти України це тема, щодо якої в публічному просторі можна зафіксувати певне взаєморозуміння між США й Китаєм. Обидві сторони виступають за якнайшвидше досягнення миру та традиційно заявляють, що виступають проти будь-якої агресії і втручання у внутрішні справи держав, підтримують суверенітет тощо. Але, на думку експерта, «Д. Трамп не шукатиме підтримки Сі Цзіньпіна, щоб вплинути на Путіна. Його завдання, навпаки, нормалізувати відносини з Росією через досягнення миру в Україні, щоб послабити залежність Кремля від Пекіна. Тому звертатися по допомогу Китаю для досягнення цієї мети було б нелогічно».

В. Ліхачов вважає, що загалом у переговорному процесі для адміністрації Д. Трампа, як і для Пекіна, існують набагато важливіші питання. Російсько-українська війна перебуває радше на периферії їхньої уваги. Адже нині лідери не готові робити конкретні кроки, які могли б привести до кардинальних змін, і не здатні досягти такої угоди.

Пекін незадоволений американською операцією проти Ірану, бо це шкодить китайській економіці. Водночас десь у глибині душі Китай, імовірно, задоволений тим, що США не досягли швидкого результату. Судячи з усього, передбачалося, що США проведуть швидку й результативну кампанію проти Ірану, після чого Д. Трамп приїде до Пекіна як тріумфатор. Але візит довелося відкласти на два місяці, і тріумфу, як бачимо, тут особливого немає.

«Китайська економіка страждає від наслідків американських дій у Перській затоці, і Пекін цим незадоволений. Ба більше, у цій конфігурації Вашингтон виглядає слабшим. А Трамп – не той, хто проситиме про допомогу, перебуваючи у складній ситуації», – констатує В. Ліхачов ([URL: https://uatv.ua/uk/superechnosti-ta-supernytstvo-mizh-ssha-i-kytayem-zberigayutsya-eksperty-proanalizuvaly-zustrich-trampa-i-si](https://uatv.ua/uk/superechnosti-ta-supernytstvo-mizh-ssha-i-kytayem-zberigayutsya-eksperty-proanalizuvaly-zustrich-trampa-i-si)).

Експерт підкреслює, що нинішня зустріч Д. Трампа та Сі Цзіньпіна лише перша з чотирьох, запланованих у 2026 р. Очевидно, сторони просто стають на певний переговорний трек і домовляються продовжувати домовлятися. Нині справді виглядає так, ніби в Д. Трампа з'явилися певні важелі тиску на Пекін, оскільки США фізично блокують постачання іранської нафти. Але Сі Цзіньпін – не той, хто йде на поступки під тиском. Ми бачили, що через іранську нафту китайський Мінфін офіційно заборонив своїм нафтопереробним заводам та іншим компаніям підкорятися американським санкціям.

Постає питання: що Д. Трамп може запропонувати Китаю, крім тиску? Як варіант – купувати американську нафту. Але, по-перше, існує різниця в ціні. По-друге, є технологічні складнощі: різні типи нафти потребують різних переробних потужностей. Неможливо просто миттєво перейти з іранської на американську нафту, стверджує експерт.

«Крім того, у Сі Цзіньпіна давно є роздратування через американські обмеження. Спочатку Китаю заборонили купувати венесуельську нафту, потім російські енергоресурси, тепер – іранські. І в Пекіні запитують: де межа? Чому США вважають, що можуть диктувати, з ким торгувати? Це послідовна позиція Китаю: торговельні відносини – двостороння справа, у яку третя сторона втручатися не повинна, а такі санкції там вважають незаконними», – констатує В. Ліхачов.

За словами експерта з питань Східної Азії, старшого аналітика Центру «Нова Європа» Н. Бутирської, гра для обох сторін дуже складна. Вона не зводиться лише до необхідності завершити конфлікт через його вплив на глобальну торгівлю та світову економіку. Тут, безумовно, присутній елемент великого торгу в ситуації, коли США й Китай, здавалося б, перебувають і по різні сторони трикутника, до якого входить Росія. Д. Трамп намагався перетягнути Росію на свій бік для спільного протистояння Пекіну, водночас для Китаю Росія важлива як партнер у протистоянні зі США ([URL: https://uatv.ua/uk/superechnosti-ta-supernytstvo-mizh-ssha-i-kytayem-zberigayutsya-eksperty-proanalizuvaly-zustrich-trampa-i-si](https://uatv.ua/uk/superechnosti-ta-supernytstvo-mizh-ssha-i-kytayem-zberigayutsya-eksperty-proanalizuvaly-zustrich-trampa-i-si)).

У контексті російської агресії проти України, на думку експерта, інтереси США й Китаю розходяться, бо вони набагато ширші та глобальніші, ніж просто війна. Водночас, на жаль, якщо говорити саме про підходи до завершення війни та зупинення російської агресії проти України, позиції США й Китаю певною мірою збігаються. Вони полягають у тому, що ні Пекін, ні Вашингтон наразі не готові чинити на Росію такий тиск, який би призвів до завершення війни на умовах, що відповідають інтересам України. Ідеться поки лише про варіанти замороження конфлікту. Виходить, що в питанні завершення війни їхні підходи частково збігаються, хоча стратегічні цілі зовсім різні.

На переконання Н. Бутирської, проблема ще і в тому, що для обох країн нинішні світові конфлікти є частиною їхньої глобальної конкуренції між собою. Недарма багато хто перед цим візитом говорив, що зустріч США й Китаю значною мірою визначить траєкторію подальшого розвитку світової ситуації. Однак і Пекін, і Вашингтон поки дуже далекі від того, щоб сприймати світові проблеми як питання, які потрібно реально вирішувати заради глобальної стабільності. Вони не дивляться в один бік. Тому їхні зустрічі – це насамперед пошук компромісів. З огляду на его Д. Трампа та самовпевненість Сі Цзіньпіна – ще й боротьба двох лідерів, кожен з яких намагається довести, що сильніший за іншого і здатен переграти суперника.

Отже, візит Президента США Д. Трампа до Китаю став не просто дипломатичною подією, а важливим етапом у трансформації сучасного світового порядку. Переговори між Вашингтоном і Пекіном продемонстрували, що суперництво між двома державами остаточно перейшло у фазу довгострокового системного протистояння, яке охоплює економіку, технології, енергетику, безпеку, фінанси та питання глобального політичного впливу.

Саміт у Пекіні завершився без гучних проривів, але водночас чітко зафіксував новий баланс сил у відносинах між США та КНР. Якщо раніше Вашингтон переважно диктував правила гри, то нині Пекін дедалі впевненіше нав'язує власний порядок денний і використовує свої структурні переваги – контроль над рідкоземельними ресурсами, виробничими ланцюгами, критичними матеріалами та альтернативними фінансовими механізмами. Китай демонструє готовність діяти стратегічно й довгостроково, тоді як американська сторона часто орієнтується на швидкі політичні та економічні результати.

Водночас зустріч показала, що жодна зі сторін поки не готова до відкритої конфронтації. США залишаються найпотужнішою військовою та фінансовою силою світу, зберігаючи домінування долара й ключові позиції у сфері високих технологій. Китай, у свою чергу, попри зростання глобального впливу стикається із серйозними внутрішніми викликами – кризою нерухомості, демографічним спадом, слабким внутрішнім попитом і залежністю від зовнішніх ринків.

Показово, що сторони фактично уникнули публічного загострення суперечностей, дозволивши одна одній просувати власні внутрішньополітичні наративи. Для Д. Трампа важливо було продемонструвати американським виборцям укладення торговельних домовленостей, захист робочих місць та жорстку позицію щодо Ірану й фентанілу. Для Сі Цзіньпіна ключовим завданням стало закріплення статусу Китаю як рівновеликого США центру сили та акцентування «червоної лінії» щодо Тайваню.

Особливо важливим результатом саміту стало те, що Тайвань остаточно перетворюється на центральний елемент американо-китайського суперництва. Саме навколо цього питання в найближчі роки концентруватиметься основне стратегічне напруження між державами. Пекін дедалі наполегливіше сигналізує про готовність жорстко реагувати на будь-які кроки Вашингтона щодо посилення військової підтримки Тайбея, тоді як США розглядають збереження статус-кво як ключовий елемент стабільності в Індо-Тихоокеанському регіоні.

Не менш важливою є й роль Китаю у глобальних конфліктах – передусім щодо війни Росії проти України та ситуації навколо Ірану. Пекін продовжує дотримуватися політики стратегічної двозначності: офіційно виступаючи за стабільність і мирне врегулювання, він водночас уникає кроків, які могли б істотно послабити його партнерів або зашкодити власним геополітичним

інтересам. Це свідчить про прагнення КНР позиціонувати себе не як союзника одного з блоків, а як автономний центр сили в новому багатополлярному світі.

Показовим символом зміни глобального балансу став і майже одночасний прийом у Пекіні президентів США та Росії. Таким чином Сі Цзіньпін демонструє, що Китай претендує не лише на роль економічного гіганта, а й на статус одного з головних архітекторів нової системи міжнародних відносин.

Пусанська угода щодо тимчасового пом'якшення експортного контролю на рідкоземельні елементи діятиме лише до кінця жовтня 2026 р., після чого сторони знову повернуться до питання тарифів, технологічних обмежень і доступу до критичних ресурсів. З огляду на наближення проміжних виборів у США та посилення внутрішнього політичного тиску на адміністрацію Д. Трампа, новий етап переговорів може виявитися значно жорсткішим.

Пекін, імовірно, розраховує саме на довгу гру. Сила китайської моделі полягає не у швидких тактичних перемогах, а в стратегічній витримці, послідовності та здатності накопичувати переваги роками. Китай уже навчився працювати з транзакційною логікою американської політики, пропонуючи Вашингтону символічні поступки без втрати власних ключових позицій.

Таким чином, нинішній американо-китайський діалог радше нагадує тимчасове перемир'я між двома центрами сили, які усвідомлюють неминучість подальшої конкуренції, але поки не готові перейти до прямого масштабного зіткнення. Від того, чи зможуть Вашингтон і Пекін утримати це суперництво в межах контрольованої конкуренції, значною мірою залежатиме стабільність міжнародної системи в найближче десятиліття.

О. Аулін, ст. наук. співроб. СІАЗ НБУВ

Єреванський саміт Європейської політичної спільноти-2026: оцінки експертів

Проведення 4–5 травня 2026 р. у Єревані VIII саміту Європейської політичної спільноти (далі – ЄПС) вийшло далеко за межі традиційного дипломатичного протоколу Євросоюзу. Сама присутність лідерів понад 40 європейських держав у столиці країни, яка десятиліттями вважалася непорушним південно-східним флангом російського стратегічного домінування, маркує настання нової геополітичної епохи. Південний Кавказ, затиснутий у трикутнику між Чорним і Каспійським морями та іранським плато, стрімко трансформується з об'єкта пострадянського патронажу на автономне й багатополярне поле глобальної конкуренції.

У роботі саміту Європейської політичної спільноти у Єревані взяли участь керівники понад 40 держав та урядів Європи, а також очільники

ключових інституцій Європейського Союзу. Серед найбільш помітних учасників форуму були Президент Франції Е. Макрон, канцлер Німеччини Ф. Мерц, Прем'єр-міністр Великої Британії К. Стармер, Президент Туреччини Р. Т. Ердоган, Президент України В. Зеленський, Президент Азербайджану І. Алієв, Прем'єр-міністр Вірменії Н. Пашинян, а також керівництво Євросоюзу – президент Єврокомісії У. фон дер Ляєн і Президент Європейської ради А. Кошта. Окрему увагу експерти звернули на широку представленість держав Південного Кавказу, Балкан і Центральної Азії, що засвідчило поступове перетворення ЄПС із суто європейського політичного майданчика на платформу ширшої євразійської координації (URL: https://lb.ua/world/2026/05/03/736176_ierevani_startuie_samit.html).

За підсумками саміту сторони ухвалили ряд політичних та інфраструктурних рішень, спрямованих на посилення стабільності Південного Кавказу й розвитку транзитної взаємодії між Європою та Азією. Зокрема, було підтверджено розширення мандата Консультативної місії спостереження ЄС у Вірменії (EUMA), підтримано програми модернізації прикордонної та енергетичної інфраструктури країни, а також погоджено нові фінансові пакети ЄС у межах ініціативи “Global Gateway”. Окремий акцент було зроблено на розвитку Транскаспійського міжнародного транспортного маршруту (Середнього коридору), цифрової та енергетичної взаємозв'язності Кавказу з Європейським Союзом, а також на підтримці процесу делімітації вірмено-азербайджанського кордону дипломатичними засобами. Крім того, учасники форуму підтвердили принцип непорушності міжнародно визнаних кордонів, необхідність диверсифікації енергетичних маршрутів і важливість недопущення нових військових ескалацій у Чорноморсько-Каспійському регіоні (URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/global-gateway-rada-yes-zatverdyla-perelik-flagmanskyh-proyektiv-na-2026-rik>).

Саме ці рішення та широкий міжнародний склад учасників дали змогу більшості західних і регіональних аналітиків трактувати Єреванський саміт не як чергову дипломатичну зустріч, а як символічну точку фіксації нового балансу сил на Південному Кавказі. У міжнародному експертному середовищі форум дедалі частіше розглядають як маркер завершення пострадянської епохи в регіоні.

Міжнародні експерти одноставно оцінюють єреванський форум як публічний демарш проти посткарабаського статус-кво. Тривалий час стабільність у регіоні (нехай і в стані замороженого конфлікту) підтримувалася штучним балансом сил, де Москва виступала монопольним арбітром, а вірмено-російський безпековий тандем служив противагою тюркському чиннику. Криза 2023 р. та подальша військово-політична пасивність Кремля зруйнували цю конструкцію. Єреванський саміт 2026 р. де-факто зафіксував народження нової архітектури, де монополію колишнього імперського центру замінив динамічний, хоча й надзвичайно крихкий баланс

суверенних гравців, де інтереси Європейського Союзу, Анкари, Тегерана та Пекіна переплітаються в складний вузол.

Позиція більшості європейських і кавказьких аналітиків зводиться до одного: саміт став індикатором того, що «сіру зону» пострадянського простору остаточно ліквідовано. Кавказ перестав бути «заднім двором» однієї імперії, перетворившись на відкритий міжнародний простір. Для Брюсселя цей форум став амбітною спробою інституційного закріплення на геополітичній периферії, тоді як для країн-регіональних лідерів – тестом на здатність грати за власними правилами в умовах глобального транзиту сили.

Політичний маневр Вірменії, який увінчався прийомом саміту ЄПС-2026, увійде до підручників дипломатії як приклад радикальної, але вимушеної зміни безпекового вектора. Послідовне заморожування участі в структурах Організації договору про колективну безпеку (ОДКБ), публічна відмова від ретрансляції наративів Кремля й де-факто вихід із військової орбіти Москви підштовхнули команду Н. Пашиняна до активного пошуку альтернативних союзників. У цьому контексті Брюссель і Париж виступили для Єревана не просто економічними партнерами, а ментальними й безпековими орієнтирами.

Аналітики Chatham House зазначають, що Захід наразі розгортає на Кавказі класичну стратегію «м'якої сили», намагаючись створити новий безпековий контур. Головним інструментом цієї стратегії стало розширення ЕУМА, яка виконує роль не стільки військового, скільки політичного тригера: її присутність маркує межі європейського політичного інтересу. Крім того, фінансово-інституційні пакети, обіцяні Францією та структурами Єврокомісії, покликані модернізувати державні інститути Вірменії, диверсифікувати її енергетичну залежність та інтегрувати її правове поле в загальноєвропейські стандарти.

Через це, на погляд А. Мгдесяна із DW, для Вірменії європейський розворот є спробою конвертувати інституційну підтримку Заходу в реальний суверенітет. Проте проблема полягає в тому, що Брюссель пропонує інструменти довгострокової трансформації, тоді як безпекові виклики перед Єреваном стоять тут і сьогодні (URL: <https://www.dw.com/uk/persij-samit-vmenjaes-erevan-na-slahu-evrointegracii/a-77061142>).

Тут вірменська дипломатія натрапляє на жорстку кавказьку реальність. Будь-який геополітичний маневр Єревана перебуває під пильним і далеко не дружнім моніторингом його безпосередніх сусідів. Євроатлантичні прагнення Вірменії викликають роздратування не лише в Москві, а і в Тегерана, який традиційно розглядає появу позарегіональних сил (особливо з безпековими мандатами) біля своїх північних кордонів як пряму загрозу національній безпеці. Навіть більше, тандем Баку й Анкари чітко дає зрозуміти, що інституційна парасолька ЄС не повинна ставати інструментом дипломатичного саботажу вже досягнутих домовленостей.

У підсумку, як підкреслюють експерти вірменського Регіонального центру стратегічних досліджень, нинішня багатовекторність країни – це не

розкіш вільного вибору, а відчайдушна стратегія виживання. Вірменія опинилася в ситуації, коли старі союзницькі зобов'язання повністю збанкрутували, а нова західна архітектура пропонує переважно декларативну та моніторингову підтримку, залишаючи країну віч-на-віч із мілітарними й демографічними реаліями регіону.

Якщо для європейських столиць саміт у Єревані став майданчиком для розширення географії своєї нормативно-інституційної присутності, то для Туреччини ця подія остаточно кодифікувала її статус як автономного, глобального полюса впливу. Сучасна турецька геополітична доктрина, яка пройшла тривалу еволюцію від класичного атлантизму до концепції «стратегічної автономії», на Кавказі у 2026 р. продемонструвала свою максимальну ефективність. Анкара більше не діє як виконавець волі традиційних західних блоків – вона сама формує безпекові та гео економічні параметри Великої Євразії, виходячи із власних національних інтересів.

Аналітики турецького Фонду політичних, економічних та соціальних досліджень (SETA) підкреслюють, що унікальність позиції Туреччини полягає в її здатності вести одночасно кілька складних, на перший погляд, антагоністичних, дипломатичних треків. З одного боку, Анкара залишається непорушним і ключовим військово-політичним союзником Азербайджану, що базується на залізобетонній доктрині «один народ – дві держави» та Шущинській декларації. З іншого боку, саме турецька дипломатія продемонструвала гнучкість, не просто підтримавши ідею проведення європейського форуму у Єревані, а використавши цей майданчик для інтенсифікації прямого прагматичного діалогу з Вірменією без посередництва третіх сторін (URL: <https://media.setav.org/en/file/2026/01/seta-security-radar-turkiye-s-geopolitical-landscape-in-2026.pdf>).

Цей курс на нормалізацію відносин з Єреваном (включаючи відкриття кордонів для громадян третіх країн і запуск прямих логістичних тестів) покликаний вирішити стратегічне завдання Анкари: інтегрувати Вірменію в підконтрольну тюркському тандему архітектуру безпеки, тим самим позбавивши позарегіональних гравців приводів для мілітарного втручання. Туреччина демонструє Брюсселю та Парижу, що будь-яка стабілізація на Кавказі неможлива через ізоляцію чи тиск на тюркський світ – вона можлива лише через узгодження інтересів із ним.

Наприклад, експерти Організації тюркських держав (далі – ОТД) вважають, що Анкара переросла статус регіонального посередника. Сьогодні, через консолідацію в межах ОТД Туреччина виступає ядром альтернативного інтеграційного центру, який пропонує країнам кавказько-каспійського регіону не ідеологічні цінності, а жорстку інфраструктурну та безпекову реальність (URL: <https://turkicstates.org/en/news/ots-secretary-general-participated-in-the-munich-security-conference-2026>).

Солідаризація ОТД навколо кавказького питання наочно доводить, що тюркський світ вийшов за межі суто культурно-гуманітарної співпраці.

Сьогодні це суб'єкт багатопольярного світу, який формує власну систему колективних пріоритетів. Ключовий висновок міжнародних аналітиків за підсумками саміту зводиться до того, що стратегічна автономія Туреччини виступає головним балансиrom у регіоні. Відкидаючи жорсткі блокові обмеження минулого, Анкара зуміла зберегти конструктивний діалог із Заходом, зафіксувати домінантні позиції свого союзу з Баку та стати незамінним архітектором, без візи якого жоден новий правопорядок на Кавказі просто не здатний функціонувати.

Якщо для західних спостерігачів саміт ЄПС-2026 у Єревані виглядав триумфом європейської дипломатії, то в Баку та Тегерані цю подію аналізували через оптику жорсткого реалізму й потенційних безпекових ризиків. Офіційний Азербайджан, який зафіксував свій статус переможця та ключового військово-політичного лідера регіону після подій 2023 р., зустрів європейський дипломатичний десант у вірменській столиці з глибокою, прагматичною настороженістю.

Аналітики бакинського Центру аналізу міжнародних відносин (AIR Center) чітко артикують позицію держави: масштабне залучення позарегіональних гравців до кавказьких справ є спробою штучної інтернаціоналізації мирного процесу. В Азербайджані існує стійке побоювання, що інституційна підтримка з боку Брюсселя, Парижа та розширення EUMA можуть бути використані реваншистськими силами у Єревані як дипломатичний щит. На думку бакинських експертів, така «західна парасолька» здатна створити у вірменського керівництва ілюзію недоторканності та штучно затягнути критично важливі процеси делімітації кордонів і виконання раніше взятих на себе зобов'язань. Баку не прагне прямої конфронтації з Європейським Союзом, який залишається його головним торгово-економічним партнером, проте категорично відкидає будь-яке посередництво, що намагається ревізувати нові реалії на землі.

«Баку наполягає на ексклюзивності регіональних форматів, зокрема концепції “3+3” (три кавказькі республіки плюс Туреччина, Іран та Росія). Будь-які спроби Заходу нав'язати власні безпекові лекала розцінюються як спроба порушити природний баланс сил, зафіксований після карабаської кризи», – ще в минулому році зазначав із цього приводу експерт з питань Південного Кавказу Л. Броерс (URL: <https://politcom.org.ua/pivdennyj-kavkaz-u-dzerkali-politychnyh-interesiv-konkuruyuchi-bachennya>).

Разом з тим із власних мотивів європейську активність у Єревані вкрай жорстко сприймає Ісламська Республіка Іран. Для Тегерана Південний Кавказ є зоною безпосереднього стратегічного захисту та географічним виходом до Росії і Європи. Іранська дипломатія і військове командування неодноразово підкреслювали, що зміна геополітичних кордонів регіону та поява «чужорідних безпекових контурів» є неприйнятними.

Західні експерти з Близького Сходу вказують на те, що Тегеран вбачає у місіях спостереження ЄС приховану інфраструктуру збору розвідувальних

даних і потенційне підґрунтя для розгортання баз НАТО під виглядом цивільних фахівців. Попри традиційно складні відносини з Азербайджаном через фактор внутрішнього азербайджанського населення та зв'язки Баку з Ізраїлем у питанні недопущення Заходу на Кавказ інтереси Ірану та Азербайджану ситуативно збігаються. Тегеран чітко дав зрозуміти: готовність Вірменії стати плацдармом для європейських безпекових ініціатив може серйозно ускладнити ірано-вірменське стратегічне партнерство, затискаючи Єреван у лещата між незадоволеним Баку та роздратованим Тегераном (URL: <https://espresso.tv/svit-parlament-iranu-skhvaliv-ugodu-pro-20-richne-strategichne-partnerstvo-z-rosieyu>).

Одним із найбільш показових трендів, який зафіксував Єреванський саміт 2026 р., став остаточний перехід регіональної конкуренції з площини суто мілітарного протистояння у вимір гео економічного змагання логістичних проєктів. В умовах масштабних міжнародних санкцій проти РФ і деструкції класичних північних євразійських маршрутів Південний Кавказ перетворився на безальтернативний логістичний вузол, що зв'язує виробничі потужності Азії з європейськими споживачами. У цьому контексті дипломатична активність у Єревані аналізувалася столицями Центральної Азії крізь призму виключно прагматичного інтересу.

Інституційно Організація тюркських держав та провідні столиці регіону – Астана й Ташкент – продемонстрували глибоку стриманість і небажання політизувати процеси навколо Вірменії. Для Казахстану та Узбекистану стабільність на Південному Кавказі є критичною умовою для безперебійного функціонування Транскаспійського міжнародного транспортного маршруту (ТМТМ), відомого як Середній коридор. Розвиток цієї транспортної артерії, що включає модернізацію портової інфраструктури Каспію, залізничного сполучення Баку – Тбілісі – Карс та потенційне розблокування нових транскавказьких шляхів, потребує довгострокового миру і відсутності нових мілітарних ескалацій.

Економічні експерти Світового банку та фахівці з міжнародної логістики зазначають, що для держав Центральної Азії кавказький транзит є єдиним дієвим інструментом захисту власного суверенітету й диверсифікації експортних потоків. Гнучке лавірування лідерів Казахстану та Узбекистану між Заходом і Сходом у 2026 р. доводить: постколоніальний транзит пострадянського простору підпорядкований національному прагматизму. Вони розглядають інвестиції Європейського Союзу, які Брюссель активно пропонує в межах програми “Global Gateway” для розвитку інфраструктури Кавказу, як унікальну можливість капіталізувати власні транзитні потужності.

На погляд В. Кулика, директора Центру дослідження проблем громадянського суспільства, для Центральної Азії Середній коридор – це не політичний вибір на користь Заходу, а питання економічного виживання. Кавказ у цій схемі є вузькою шийкою пляшки. Будь-яка нестабільність тут – чи то через нові конфлікти, чи через надмірну геополітичну поляризацію –

блокує мільярдні торговельні потоки, тому Астана й Ташкент тиснутимуть на всі сторони заради збереження транзитного статус-кво.

Таким чином, геоекономічна реальність 2026 р. диктує нові правила гри. Поки європейські лідери обговорюють у Єревані нормативні рамки та демократичні інститути, країни Каспійського басейну та Центральної Азії оцінюють самоті через призму пропускну здатності залізниць, тарифних угод і диверсифікації енергетичних маршрутів в обхід РФ. Економічний прагматизм стає головним запобіжником проти повернення регіону до стану великої війни, оскільки в збереженні миру на кавказькому перехресті сьогодні фінансово зацікавлені гравці від Брюсселя до Пекіна.

Для України, яка у 2026 р. продовжує виснажливу та безкомпромісну боротьбу проти російської агресії, процеси на Південному Кавказі мають не просто академічний інтерес, а першорядне стратегічне значення. Єреванський форум наочно зафіксував критичне воєнно-політичне виснаження Російської Федерації. Обвальне падіння впливу Кремля на його традиційній периферії є прямим наслідком того, що ресурси, армія та дипломатична увага Москви повністю сковані українським фронтом. Нездатність РФ виконати роль союзника Вірменії чи диктувати свою волю Баку продемонструвала всьому світу, що імперська матриця безпеки Кремля остаточно зламана.

Українські військові аналітики та дипломати наголошують, що формування багатополярного простору на Кавказі безпосередньо послаблює загальні геополітичні позиції агресора. Посилення автономної позиції Туреччини – ключового стратегічного партнера Києва – створює на південному фланзі РФ потужну противагу, яка обмежує мілітарні амбіції Кремля в Чорноморсько-Каспійському регіоні. Коли Анкара перехоплює у Москви модуляцію регіональних процесів, Росія втрачає можливість використовувати Кавказ як закритий військовий плацдарм, що змушує її переходити до оборонної та пасивної стратегії.

Крім воєнно-політичного аспекту, для Києва відкриваються довгострокові геоекономічні перспективи. Переформатування євразійської логістики та розвиток маршрутів в обхід РФ позбавляють Москву можливості використовувати свої транзитні шляхи для обходу санкцій та отримання надприбутків.

«Руйнація російської монополії на Кавказі – це стратегічний вигравш для України в постколоніальному вимірі. Створення нової енергетичної та транзитної архітектури між Європою та Азією, заснованої на суверенному прагматизмі, закладає підвалини для майбутньої інтеграції України до цих маршрутів після завершення війни. Ми зацікавлені в сильній Туреччині та стабільному Кавказі, які остаточно відріжуть Росію від європейських ринків», – зазначив голова Українського центру безпеки та співпраці С. Кузан (URL: https://24tv.ua/problemi-rosiyi-2026-rotsi-zagostryuyutsya-yak-viyna-trimaye_n3002211/amp).

Восьмий саміт Європейської політичної спільноти у Єревані увійде в історію міжнародних відносин як подія, що офіційно зафіксувала ліквідацію колишнього пострадянського простору в його класичному, центричному розумінні. Кавказький регіон у 2026 р. став наочним дзеркалом нової глобальної реальності – епохи, де на зміну біполярному чи монопольному диктату старих імперій приходить складна, рухлива архітектура, заснована на балансі суверенних гравців та жорсткому національному прагматизмі.

Головний висновок міжнародного експертного середовища однозначний: ліквідація колишнього карабаського вогнища та стрімкий обвал безпекового впливу Москви привели не до настання автоматичної стабільності, а до зміни самої природи регіонального протистояння. Боротьба за Південний Кавказ не завершилася, вона просто перейшла у нову, значно складнішу та інституційно витонченішу фазу. Мілітарні інструменти минулого остаточно поступаються місцем безкомпромісному змагання геоекономічних стратегій, конкуренції транспортних коридорів і дипломатичних форматів.

Сьогодні Кавказ став простором, де успіх держав визначається здатністю до стратегічної автономії та прагматичної багатовекторності. Приклади Туреччини, Азербайджану, держав Центральної Азії та Вірменії демонструють, що в новому багатопольному світі перевагу отримують ті, хто орієнтується насамперед на захист власних економічних і безпекових інтересів.

Для України цей кавказький транзит є чітким та оптимістичним геополітичним маркером. Руйнація російської монополії на Кавказі, зумовлена виснаженням агресора, не лише послаблює воєнний потенціал Кремля, а й відкриває шлях до створення принципово нової інфраструктурної карти Великої Євразії. Новий баланс сил на Кавказі вже створено, і він функціонує за правилами суверенного прагматизму, де колишнім імперіям більше немає місця.

А. Потіха, наук. співроб. СІАЗ НБУВ

Саміт «Бухарестської дев'ятки»

У столиці Румунії 13 травня відбувся 11-й саміт «Бухарестської дев'ятки». Формат В9, або «Бухарестська дев'ятка», який був створений за ініціативи президентів Румунії та Польщі в листопаді 2015 р., охоплює країни східного флангу НАТО. Крім цих двох країн, до В9 належать Болгарія, Угорщина, Словаччина, Чехія, Литва, Латвія, Естонія. Цьогоріч, крім традиційних учасників формату, у ньому взяли участь Президент України В. Зеленський, Генеральний секретар Альянсу М. Рютте та лідери скандинавських країн – Данії, Фінляндії, Ісландії, Норвегії та Швеції (URL:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-world/4122787-u-buharesti-zibralisa-lideri-b9-ta-skandinavskih-krain.html>. 2026. 13.05).

За результатами консультацій учасники оприлюднили декларацію, у якій назвали Росію головною загрозою. Документ, ухвалений на 11-му саміті В9, окреслює поточний характер російської загрози, стратегічну відповідь на неї, заявляє про всебічну підтримку територіальної цілісності України. Союзники формату В9 та північні союзники залишаються непохитними в засудженні російської агресивної війни проти України та підтверджують свою підтримку незалежності, суверенітету й територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів. «Ми дотримуємося наших рішень щодо євроатлантичних прагнень України, зафіксованих на попередніх самітах НАТО. Ми рішуче підтверджуємо нашу непохитну підтримку України, визнаючи, що ця підтримка є також інвестицією у власну безпеку, а також зважаючи на дедалі більший внесок України у ширшу систему безпеки», – ідеться в тексті документа (URL: https://lb.ua/world/2026/05/13/738068_samit_v9_uhvaliv_deklaratsiyu.html. 2026. 13.05).

Учасники саміту відзначили готовність і надалі нарощувати внески на колективну оборону, виконуючи зобов'язання щодо витрат на рівні 5 % ВВП. Декларація прямо засуджує «вкрай конфронтаційні дії» Москви проти союзників і партнерів, такі як диверсії, кібератаки, гібридні операції та дестабілізаційну діяльність.

Єдиною державою, яка відмовилася визнати спільну декларацію саміту «Бухарестської дев'ятки», стала Угорщина, яка була представлена на саміті на рівні посла країни в Румунії. Представник Угорщини зафіксував «конструктивне утримання» у виносці до декларації та заявив, що остаточне рішення про приєднання до заяви ухвалюватиме «новий уряд». «Угорщина хотіла б зазначити своє конструктивне утримання. Як таке, Угорщина не в змозі прийняти чинне формулювання декларації як узгоджену мову. Щодо узгодженого формулювання, застосовного в майбутньому, відповідне рішення буде ухвалено новим угорським урядом», – таке застереження з'явилося у вигляді виноски в кінці декларації (URL: https://lb.ua/world/2026/05/13/738078_ugorschina_utrimalas_vid.html. 2026. 13.05).

Усі інші учасники саміту заявили про підтримку України та застерегли щодо загрози російської агресії. Під час відкриття саміту Президент Польщі К. Навроцький підкреслив, що агресія Росії проти України «не є ізольованим конфліктом, а прямим викликом усьому євроатлантичному безпековому порядку». «Кремль прагне відновити сфери впливу, послабити єдність НАТО та підірвати суверенітет демократичних держав у всьому нашому регіоні. Саме тому “Бухарестська дев'ятка” сьогодні важлива більше, ніж будь-коли від моменту її створення. Наш регіон більше не є периферією НАТО, він є стратегічним центром тяжіння Альянсу. Від Балтійського моря до Чорного

моря і дедалі більше – до Арктики – безпека Європи щодня захищається рішучістю, готовністю та єдністю наших народів. Саме тому ми сьогодні тепло вітаємо наших північних партнерів – Данію, Фінляндію, Ісландію, Норвегію та Швецію», – підкреслив К. Навроцький (URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/4122787-u-buharesti-zibralisa-lideri-b9-ta-skandinavskih-krain.html>. 2026. 13.05).

При цьому він наголосив, що участь скандинавських країн у саміті В9 фундаментально зміцнює архітектуру безпеки Північної та Східної Європи та дає можливість «разом будувати безперервну зону союзницького стримування від Арктики до Чорного моря». Він додав, що саме цієї єдності Кремль боїться найбільше.

За словами К. Навроцького, потужна та надійна військова присутність союзників на східному фланзі НАТО, включно з подальшою участю США та інших союзників, є необхідною для ефективного стримування й захисту східного флангу Альянсу. «Ми також повинні продовжувати нашу політичну та стратегічну підтримку жертви російської агресії – України. Не повинно бути жодних сумнівів щодо того, хто розпочав цю жорстоку війну. Ми також маємо повністю усвідомлювати роль Білорусі, яка продовжує підтримувати воєнні зусилля Росії та дозволяє здійснювати з її території ворожі гібридні дії проти союзників і партнерів НАТО», – підкреслив Президент Польщі.

Учасники саміту наголошували на необхідності посилювати оборонні спроможності Європи та не довіряти Росії. «Нещодавні заяви російського диктатора про нібито швидке завершення війни проти України лідери європейських держав сприймають скептично. Усі бачать, як Росія продовжує атакувати українські міста та вести гібридну війну з Європою», – зазначив Президент Румунії Н. Дан. За його словами, усі російські військові стратегії не демонструють жодного прагнення до миру на Європейському континенті і європейці мають реагувати на це як у межах двостороннього співробітництва, так і в межах НАТО чи Євросоюзу. «Я міг би ще додати до цього гібридну війну, яку переживає кожен із нас. Ми бачимо, що це триває, і не спостерігаємо ознак будь-якого прагнення до миру», – наголосив Н. Дан.

У свою чергу Генеральний секретар НАТО М. Рютте підкреслив, що Європа має бути сильнішою, і пригадав, що результатами саміту в Гаазі були зобов'язання збільшити витрати на оборону до 5% від ВВП. «Це трансатлантичний альянс, але нам потрібна сильніша Європа і сильніше НАТО, потрібно збільшувати витрати на оборону та брати на себе більше відповідальності за конвенційну оборону. Потужна й безперервна підтримка України й надалі залишатиметься пріоритетом саміту в Анкарі», – підкреслив М. Рютте під час пресконференції.

Він зазначив, що лідерство та дипломатичні зусилля Вашингтона щодо врегулювання війни Росії проти України, як і раніше, мають пріоритетне значення. Проте завдання союзників – підтримувати Україну, яка не лише тримає оборону, а й успішно тіснить противника на фронті. «Американський

Президент провів зустріч із Путіним минулого року. І я вважаю, що було надзвичайно важливо почати взаємодіяти з Росією. Це вихід із цього конфлікту. Поки що ми маємо переконатися, що в Україні є все необхідне, щоб продовжувати боротьбу з максимальною силою. Це включає життєво важливу підтримку з боку США, яка, як і раніше, надходить в Україну та оплачується європейськими союзниками. Також усю іншу підтримку, яку надають європейці та США. Коли врешті-решт настане момент, коли можна буде укласти угоду, Путін повинен буде піти на поступки», – зазначив М. Рютте.

Фахівці Національного інституту стратегічних досліджень звертають увагу на ключові тези, які лунали з боку Н. Дана, К. Навроцького та М. Рютте під час пресконференції за підсумками саміту:

- Росія залишається головною прямою загрозою для НАТО; держави-члени повинні нарощувати оборонні інвестиції й розвивати свій військовий потенціал;

- підтримка України залишається стратегічною метою держав Б9 та пріоритетом майбутнього саміту НАТО в Анкарі; будь-які рішення щодо припинення вогню чи компромісу належатимуть виключно українській стороні;

- НАТО 3.0 означає повернення Альянсу до його початкової оборонної ролі з більш пропорційним розподілом внесків між США і європейськими союзниками в рамках тих самих механізмів колективної оборони; держави східного флангу не шукають альтернативи НАТО;

- союзники почули сигнал Сполучених Штатів Америки щодо збільшення оборонних витрат; саміт в Анкарі зосередиться на питаннях розвитку конкретних військових спроможностей та оборонної промисловості;

- питання передислокації американських військ офіційно на саміті не обговорювалося; Альянс веде відповідні консультації зі Сполученими Штатами Америки. Збереження значної американської присутності є спільним інтересом союзників; Польща готова прийняти американські підрозділи в разі їх передислокації;

- держави Б9 підтримують розширення формату шляхом включення країн Північної Європи задля охоплення всієї вертикалі східного флангу з півночі на південь – від Арктики до Чорного моря (URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/samit-bukharestskoyi-devyatku-ta-derzhav-pivnichnoyi-yevropy>. 2026. 15.05).

Як інформують ЗМІ, Президент України В. Зеленський, під час свого виступу заявив, що Європа має посилювати оборонну співпрацю, розвивати спільні військові спроможності, продовжувати підтримку України. Він наголосив, що формат «Бухарестська дев'ятка», який об'єднує країни Центральної та Північної Європи, є особливо важливим для регіону, що перебуває під прямою російською загрозою.

За словами В. Зеленського, ще до повномасштабного вторгнення Росія висувала ультиматум щодо повернення НАТО до кордонів 1997 р., фактично вимагаючи залишити країни регіону без безпекових гарантій. «Наше спільне завдання – впевнитися, що російське лідерство ніколи знову не зможе ставити такі ультиматуми, намагатися домінувати чи дестабілізувати своїх сусідів або починати війни без наслідків», – зазначив Президент України (URL: <https://suspilne.media/1310423-zelenskij-na-samiti-buharestskoi-devatki-zaklikav-posiliti-pidtrimku-ukraini-ta-rozvivati-spilne-virobnictvo>. 2026. 13.05).

Він подякував партнерам за підтримку України та наголосив, що саме оборона України сьогодні стримує Росію. Він підкреслив важливість подальшої військової допомоги, зокрема очікуваного європейського пакета підтримки обсягом 90 млрд євро, частина якого має бути спрямована на виробництво дронів. Також В. Зеленський закликав партнерів активніше розвивати спільні оборонні можливості Європи та створювати двосторонні угоди у сфері безпілотних технологій, так звані Drone Deals. За його словами, Україна має унікальний досвід використання дронів, систем радіоелектронної боротьби та протидії повітряним атакам, який може бути корисним для європейських союзників.

Під час саміту в Бухаресті В. Зеленський також провів ряд ділових зустрічей з європейськими лідерами. Зокрема, Україна та Литва підписали угоду про співпрацю в галузі оборонної експертизи й промисловості у форматі Drone Deal. «Це партнерство побудоване на принципі взаємності. Київ підтримує партнерів, які реально та відчутно допомагають українській обороні», – зазначив В. Зеленський (URL: <https://uatv.ua/uk/pidtrymka-ukrayiny-ta-bezpeka-shidnogo-flangu-nato-pidsumky-samitu-v-buharesti-video>. 2026. 14.05).

У відповідь Президент Литви Г. Науседа заявив, що Литва співпрацюватиме з Україною у зміцненні оборонного потенціалу, обміні технологіями, досвідом й експертними знаннями, особливо у сфері протиповітряної оборони, а також у просуванні інноваційних технологічних рішень.

Президент України В. Зеленський також зустрівся з Президентом Румунії Н. Даном. Лідери обговорили співпрацю у сфері БпЛА, а також питання євроінтеграції України. В. Зеленський подякував Н. Дану за запрошення на саміт «Бухарестської дев'ятки» та зазначив, що на двосторонній зустрічі вони обговорили серію питань. «Запропонував Президенту співпрацю у форматі Drone Deal. Домовилися, що команди опрацюють усі деталі. Окрема увага – євроінтеграції України. Ми розраховуємо якомога швидше перейти до відкриття переговорних кластерів, і підтримка з боку Румунії в цьому питанні для нас важлива», – зазначив Президент України (URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2026/05/13/7237533>. 2026. 13.05).

Президент України зустрівся також із Президентом Польщі К. Навроцьким. Після переговорів він зазначив, що в них «спільна позиція»

щодо того, що відносини України й Польщі мають бути сильними та добросусідськими. Президент Польщі висловив підтримку Україні й заявив, що війна Росії проти України є прямим викликом усьому євроатлантичному порядку.

Експерти й спостерігачі відзначають важливість співробітництва України з учасниками «Бухарестської дев'ятки». Як зазначила О. Каракуц, директор ГО «Центр міжнародної безпеки», «Бухарестська дев'ятка» залишається функціональним, але внутрішньо неоднорідним форматом. Саміт Б9 і держав Північної Європи в Бухаресті 13 травня 2026 р. підтвердив свою роль як дієвого консультативного майданчика для держав східного флангу. «Водночас збереження фрагментованості політичних позицій окремих держав та їх лідерів тривалий час впливає на досягнення єдиної узгодженої позиції за результатами зустрічей. Румунія й Польща залишаються ключовими лідерами Б9, маючи чітке розуміння загрози з боку Росії, нарощуючи оборонні витрати та просуваючи необхідність зміцнення східного флангу. При цьому для обох держав одним із пріоритетних питань залишається збереження присутності США в регіоні Центральної та Східної Європи», – зазначила О. Каракуц (URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/samit-bukharestskoyi-devyatky-ta-derzhav-pivnichnoyi-yevropy>. 2026. 15.05).

За словами доктора політичних наук І. Петренка, Європа відіграє важливу роль для оборонних спроможностей та обороноздатності України, однак і Європа може розраховувати на підтримку України. Експерт зазначає, що країни Європейського Союзу перебувають у глибокій фазі гібридної війни з Російською Федерацією, а в такій ситуації потрібно діяти на випередження. «Це і спільні підприємства, активна робота в питанні розробки, імплементації систем безпеки, таких як антидронові, де Україна має свою компетенцію, якої достатньо, щоб вона була корисною. Загалом це показує якраз правильну практику в питанні підтримки України, у питанні формування промислової бази для якраз виплекання цієї стратегічної автономії для Європейського Союзу, про яку ми дуже багато говоримо», – вважає І. Петренко (URL: <https://uatv.ua/uk/pidtrymka-ukrayiny-ta-bezpeka-shidnogo-flangu-nato-pidsumky-samitu-v-buharesti-video>. 2026. 14.05).

На думку експертів, присутність української сторони на саміті Б9 у Бухаресті стала важливим дипломатичним сигналом підтримки України з боку держав східного флангу. Союзники підтвердили, що розглядають підтримку України як стратегічний крок, нерозривно пов'язаний з національною та регіональною безпекою. Для України важливим є сам факт долучення до участі формату Б9 як майданчика, що формує порядок денний для регіону напередодні саміту НАТО. У ширшому контексті саміт засвідчив, що попри внутрішню неоднорідність Альянсу та послаблення трансатлантичних зв'язків загальна позиція більшості учасників Б9 і держав Північної Європи щодо підтримки України залишається стійкою.

Відносини з Києвом для держав східного флангу НАТО вже давно вийшли за межі виключно політичної солідарності, констатують експерти. Європа буде нову систему колективної безпеки, де український бойовий досвід, спільне виробництво озброєнь і розвиток технологій стають частиною загальної оборонної архітектури.

Експерти також наголошують на важливості двосторонніх зустрічей В. Зеленського з лідерами європейських країн у Бухаресті: з Президентом Румунії, Президентом Литви, з лідерами Польщі, Латвії та Фінляндії. Під час зустрічей обговорювалася реалізація Стратегічного партнерства між країнами, зокрема в галузі оборонних інновацій та використання українського досвіду у сфері безпілотних технологій, співробітництво в галузі оборонної промисловості у форматі Drone Deal. Також обговорювалося питання двосторонньої безпекової співпраці, підтримки України з боку союзників, дипломатичних зусиль для досягнення миру та прогресу на шляху європейської інтеграції України тощо.

Економічний ракурс

С. Кулицький, ст. наук. співроб. СІАЗ НБУВ

Вірогідні економічні проблеми вступу України до Європейського союзу

Політичні та організаційні аспекти вступу України до Європейського Союзу

Останнім часом у середовищі українських і європейських політиків дедалі частіше звучить питання вступу України до Європейського Союзу. Причому не у віддаленій перспективі, а у доволі недалекому майбутньому. Так, наприкінці 2025 р. у ЗМІ з'явилась інформація, що Україна може вступити до Європейського Союзу до 1 січня 2027 р. в рамках прискореного плану, який обговорюється на переговорах про припинення війни за посередництва США. Цей крок потребуватиме переписування процедур вступу до блоку (URL: <https://www.unian.ua/society/mirniy-plan-trampa-ukrajina-mozhe-vstupiti-do-yevrosoyuzu-do-2027-roku-13224420.html>). Деяко пізніше агентство Reuters повідомило, що вступ України до ЄС у 2027 р. був прописаний у 20-пунктному мирному плані, над яким працювали Україна, Росія та США останніми місяцями. Проте цю дату в багатьох столицях Європи вважають нереалістичною. Зокрема, Президент Латвії Е. Рінкевич підкреслив, що доки не закінчиться війна, Україна не зможе стати членом ЄС, а він наразі не бачить, щоб Росія була готовою до миру (URL: <https://www.unian.ua/politics/vstup-v-yes-zelenskiy-prosit-ozvuchiti-datu-13295511.html>).

Зі свого боку Президент України В. Зеленський наголосив, що Україна «буде готова» до вступу у ЄС з усіма переговорними кластерами до кінця 2026 р. «Порівняно з усіма іншими країнами – нашими сусідами й балканськими друзями – тими, які претендують, і справедливо, що вони будуть в Євросоюзі, – вони не у війні та не мають ворожу силу на своїх кордонах та на кордонах Європи, яка блокуватиме в майбутньому їхній вступ у Європейський Союз. Росія буде блокувати наш вступ у Євросоюз у майбутньому, у спокійний час, – це ж очевидна річ, вони це вже робили. Росія не хоче, щоб ми були європейською країною. Її цікавить український ринок. Її цікавить український потенціал. Наші люди. Її цікавить, щоб Україна не була ні в НАТО, ні у Євросоюзі. Тому так – ми надаємо пріоритет цьому зараз, щоб забезпечити майбутнє», – наголосив він (URL: <https://suspihne.media/1227047-zelenski-j-pro-zaavu-sodo-vstupu-v-es-u-2027-roci-dla-ukraini-maut-znajti-fast-trek/>).

Таке прагнення України якнайшвидше стати членом Євросоюзу викликало відповідну реакцію з боку представників країн – членів ЄС і посадовців цієї організації. «Єврокомісарка з питань розширення М. Кос зазначила, що багато держав – членів ЄС хотіли б бачити Україну в складі блоку вже у 2027 році. За її словами, попри те, що точні терміни вступу наразі невідомі, робота над прискоренням євроінтеграції країни активно триває. Про це вона заявила перед зустріччю міністрів закордонних справ країн ЄС в Брюсселі 29 січня 2026 року» (URL: <https://suspihne.media/1226329-vstup-ukraini-do-es-u-2027-roci-bazanna-ne-lise-zelenskogo-ale-j-bagatoh-derzav-cleniv-evrokomisarka-kos/>). При цьому вона нагадала, що процес набуття членства залежить від реалізації усіх фундаментальних реформ. «Інакше країна не розвиватиметься ні демократично, ні економічно», – додала М. Кос. Вона зазначила, що ведеться робота з багатьма країнами-членами і командами в Брюсселі, щоб уможливити якомога скорішу інтеграцію України до Євросоюзу (URL: <https://www.unian.ua/world/vstup-ukrajini-v-yes-u-2027-roci-komisar-zrobila-zayavu-13270047.html>).

Водночас, як свідчить аналіз повідомлень ЗМІ, лідери держав – членів ЄС мають різні погляди щодо умов і часу вступу України до Європейського Союзу. Президент Литви Г. Науседа, наприклад, заявив, що вступ України до ЄС має «ґрунтуватися на принципі заслуг» і назвав 2030 р. орієнтовною цільовою датою цієї події (URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/vstup-ukrajini-do-yes-peregovori-startuyut-u-nayblizhchi-tizhni-abo-misyaci-50602859.html>).

Згідно з повідомленнями ЗМІ з дипломатичних джерел, «найбільші прихильники України, зокрема Швеція та Данія, наполягають на завершенні переговорів до кінця наступного року. Але для початку переговорів щодо договору про вступ потрібне “зелене світло” від великих членів ЄС, а це складне завдання». З тих самих дипломатичних джерел Євросоюзу відомо: Франція, Німеччина, Нідерланди та Італія стверджують, що складний,

«заснований на заслугах» процес розширення ЄС «має дотримуватися без винятків з геополітичних міркувань, навіть попри розуміння, чому такі країни, як Україна та Молдова, перебувають під тиском щодо швидкого приєднання» (URL: <https://censor.net/ua/news/3610551/politico-nazvalo-krayiny-yaki-blokuyut-shvydkuyi-vstup-ukrayiny-do-yes>).

Свого часу принциповим противником вступу України до Європейського Союзу був тодішній Прем'єр-міністр Угорщини В. Орбан. Утім переможець останніх парламентських виборів в Угорщині П. Мадяр ще в середині квітня, до свого вступу на посаду прем'єр-міністра, заявив, що Угорщина «виступає проти прискореного вступу України до ЄС. Нормалізацію відносин із Києвом він обумовив дотриманням прав угорської меншини в Україні» (URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-madjar-putin-kinec-vijny/33731292.html>).

Зі свого боку в середині квітня міністр закордонних справ Польщі Р. Сікорський, коментуючи заяву П. Мадяра про прискорений вступ України до ЄС, зазначив, що позиція Польщі є ідентичною. «Він висловлює те, що є і нашою позицією. Європейська комісія висунула ідею скороченого шляху до членства. Цього не станеться. Ми вважаємо, що Україна повинна виконати всі умови, так само, як і ми повинні були», – пояснив Р. Сікорський (URL: <https://censor.net/ua/news/3610813/polscha-proty-pryskorenogo-vstupu-ukrayiny-v-yes>).

Газета “Financial Times” 20 квітня повідомляла, що Німеччина і Франція закликали надати Україні «символічні переваги» на етапі підготовки до вступу у Євросоюз, що передбачає участь Києва в міністерських та лідерських зустрічах без права голосу та без автоматичного доступу до спільного бюджету ЄС (URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/vstup-ukrajini-do-yes-peregovori-startuyut-u-nayblizhchi-tizhni-abo-misyaci-50602859.html>).

Водночас канцлер Німеччини Ф. Мерц зазначав, що будь-яка країна, яка хоче вступити до Європейського Союзу, повинна спочатку відповідати Копенгагенським критеріям, які стосуються політичних, економічних і правових аспектів функціонування держави та є досить загальними. Наприклад, політичні критерії членства у ЄС такі: «державо-кандидат повинна мати стабільні інституції, що гарантують демократію, верховенство права, дотримання прав людини та захист прав меншин». Економічні критерії такі: «державо повинна мати функціонуючу ринкову економіку, здатну конкурувати в умовах єдиного ринку ЄС». При цьому державо-кандидат на членство у ЄС «повинна бути адміністративно та інституційно спроможна до ефективного впровадження права ЄС та здатна взяти зобов'язання, що випливають із членства у Євросоюзі». Ф. Мерц зазначив, що процес досягнення державою-кандидатом цих критеріїв зазвичай займає кілька років. Тому, на його думку, вступ України до ЄС з 1 січня 2027 р. є нереалістичним. Хоча загалом канцлер Німеччини Ф. Мерц згоден з необхідністю як такою вступу України до Європейського Союзу (URL: <https://www.dpa-international.com/politics/urn:newsml:dpa.com:20090101:260128-99-316426/>;

URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/scho-take-kopengagenski-kriterii-yakim-mae-vidpovidati-ukraina-dlya-vstupu-v-es>).

Президент України В. Зеленський, зі свого боку, відкинув ідею «символічного» членства України у Євросоюзі. «Україні не потрібне символічне членство у ЄС. Україна, безумовно, захищає Європу. І захищає Європу не символічно, а реально, гинуть люди... Ми захищаємо спільні європейські цінності. Я вважаю, що ми заслуговуємо на повноправне членство Європейського Союзу», – наголосив він, відповідаючи на запитання журналістів (URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/zelenskiy-vidkinuv-ideyu-simvolichnogo-chlenstva-ukrajini-v-yes-50602563.html>).

Водночас, як повідомили ЗМІ, «лідери інституцій Європейського Союзу не коментують пропозицію Німеччини щодо “асоційованого членства” для України, наголошуючи, що процес набуття членства у Євросоюзі базується на заслугах та відповідності критеріям». Таку позицію наприкінці квітня під час неформального засідання Європейської ради в Лефкосії (Кіпр), озвучили на прес-конференції президент Європейської ради А. Кошта та президентка Єврокомісії У. фон дер Ляєн, коментуючи на прохання журналістів інформацію стосовно того, що канцлер Німеччини Ф. Мерц запропонував для України участь у засіданнях без права голосу, а також коментуючи думку про те, що негайний вступ України у ЄС неможливий. Відповідаючи на запитання, скільки часу знадобиться для України, щоб набутти повноправного членства, А. Кошта зазначив: «У червні 2022 року ми одногосно схвалили надання Україні статусу країни-кандидата. І з того часу Україна дуже наполегливо працює з Європейською комісією, щоб впровадити всі реформи, необхідні для забезпечення вступу до Європейського Союзу. Усі держави-члени знають, наскільки складним є процес вступу» (URL: <https://interfax.com.ua/news/political/1162105.html>).

Також наприкінці квітня агентство “Bloomberg” повідомило, що європейські лідери узгодили початок переговорів щодо вступу України до ЄС, проте поки що не визначено конкретних термінів повного членства, обговорюються різні формати інтеграції (URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/vstup-ukrajini-do-yes-peregovori-startuyut-u-nayblizhchi-tizhni-abo-misyaci-50602859.html>).

Зі свого боку Президент Фінляндії А. Стубб на пресконференції після переговорів із Президентом Чеської Республіки П. Павелом у Празі 4 травня 2026 р. заявив, що потрібно говорити не про те, чого від Європи потребує Україна, а про те, що від України потребує Європа ... Він переконаний: Європа повинна запитати себе, як Україна може їй допомогти? Саме тому, за словами А. Стубба, він із самого початку був рішучим прихильником членства України у ЄС та членства України в НАТО. «Немає жодної армії у Європі чи Сполучених Штатах Америки, до речі, яка здатна вести сучасну війну так, як це робить зараз Україна», – пояснив Президент Фінляндії, згадавши, що саме тому українці насправді допомагають на Близькому Сході» (URL:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-world/4119516-stubb-u-evropi-povinni-pozbutisa-dumki-so-tilki-voni-dopomagaut-ukraini.html>).

У цьому контексті дуже показовим є публічне висловлювання російського президента В. Путіна щодо «неприпустимості», як він вважає, руху Вірменії до членства у Євросоюзі без узгодження з Кремлем. «Ми зараз переживаємо все, що відбувається на українському напрямі. А з чого почалося? Зі вступу чи спроби вступу України до ЄС. ... Усе це призвело згодом до держперевороту, до кримської історії, до позиції південного сходу України та бойових дій. Ось до чого все це призвело. Це серйозне питання», – підсумував Путін (URL: <https://espresso.tv/svit-putin-pogrozhue-viynoju-uirmenii-yaka-pragne-integratsii-do-es>). Наведене висловлювання В. Путіна може свідчити й про те, що Росія, так чи інакше, буде перешкоджати вступу не лише Вірменії, а й України до ЄС. Тому не виключено, що позицію Президента Фінляндії А. Стубба поділяє доволі багато європейських політиків, включаючи нинішнє керівництво таких інституцій ЄС, як Європейська рада та Європейська комісія.

Однак практична реалізація процесу вступу України до Європейського Союзу можлива лише за умов узгодженого з ЄС реформування українських інституцій та української економіки. Як наголошувала народна депутатка України від партії Слуга народу, віцепрезидентка європейської партії ALDE та голова підкомітету ПАРЄ з питань медіа та інформаційного суспільства Є. Кравчук, загалом нам потрібно імплементувати близько 1600 актів права ЄС (URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/vstup-ukrajini-do-yes-shcho-lyakaye-bryussel-hto-konkurenti-yaki-riziki-dlya-ekonomiki-ta-osviti-50598888.html>).

Загалом у вітчизняних ЗМІ, мабуть, найбільше уваги приділяється питанням реформування саме українського законодавства відповідно до вимог Європейського Союзу. Однак саме по собі відкриття переговорних кластерів є лише початком процесу організації вступу України до ЄС. Утім, на практиці ефективність застосування тих чи інших правових норм у життєдіяльності конкретного суспільства багато в чому залежить від правильного врахування його інтересів, спроможності та відносин у сфері економіки. Саме тому віцепрем'єр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Т. Качка, своєю чергою, заявляв, що Україна готова відкласти отримання деяких переваг від членства у Європейському Союзі, щоб прискорити процес вступу до об'єднання (URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/zelenskiy-vidkinuv-ideyu-simvolichnogo-chlenstva-ukrajini-v-yes-50602563.html>).

При цьому необхідно враховувати, що функціонування внутрішнього ринку Європейського Союзу передбачає вільний рух в його межах товарів, послуг, капіталів та робочої сили. Однак навіть у мирний час для адаптації економіки України до таких умов її функціонування потрібен доволі значний період часу. В умовах повномасштабної війни забезпечити саме вільний рух товарів, послуг, капіталів та робочої сили між Україною та державам – членами ЄС взагалі неможливо. При цьому пропозиція політичного експерта

з Європейського інституту політики в Києві (ЕПІК) І. Нагорняка щодо забезпечення ширшого доступу українських підприємств до внутрішнього ринку ЄС через істотне розширення угоди про асоціацію за аналогією договорів Європейського Союзу з Андоррою і Сан-Марино видається некоректною за своєю природою. Адже Андорра і Сан-Марино – карликові держави, чисельність населення яких менше за чисельність населення будь-якого обласного центру України, з відповідними масштабами та галузевою структурою економік цих держав. Вони мають кордони виключно з країнами – членами ЄС. Про масштаби впливу їх економік на функціонування економіки Європейського Союзу годі й казати (URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/vstup-do-yes-chomu-v-yevrosoyuzi-ukrajini-proponuyut-gibridniy-status-50601995.html>).

Отже, немає сенсу для розробки механізмів організації відносин України з ЄС у сфері економіки брати за аналог договори Європейського Союзу з карликовими державами Андоррою і Сан-Марино. Тому для розуміння перспектив реального вступу України до Європейського Союзу доцільно проаналізувати економічні аспекти і проблеми цього процесу як такі, з урахуванням досвіду взаємовідносин, набутого протягом 2022–2025 рр. І лише після цього варто оцінювати реально можливі часові горизонти такої події.

Наука – суспільству

Основні напрями діяльності НАН України

Звернення президента Національної академії наук України академіка А. Загороднього з нагоди Дня науки в Україні

«Шановні колеги! Дорогі друзі!

Щиро вітаю вас із Днем науки в Україні!

Сьогодні я передусім хочу сказати про людей, які своєю натхненною подвижницькою працею творять науку.

Про тих, хто продовжує працювати під час повітряних тривог і за відсутності електрики. Хто переїхав – і все одно залишився в науці. Хто не переїхав – і теж залишився. Про тих, хто міг обрати інший шлях, але обрав цей. Низький вам уклін та велика шана!

Наука не зупинилась і не зникла. Наші науковці і надалі проводять дослідження світового рівня, працюють у міжнародних проєктах, створюють нові матеріали, технології, системи захисту, медичні розробки, рішення для енергетики, цифрової сфери, аграрного сектору. І дуже важливо, що дедалі частіше суспільство бачить: наука – це не щось далеке чи абстрактне. Це те, що безпосередньо впливає на безпеку, економіку, якість життя та майбутнє країни.

Кожен, хто залишився в науці в цей час випробувань, зробив свідомий вибір – на користь майбутнього, яке ще треба виборювати. Це вибір людини, яка вірить, що країна, яку ми захищаємо, буде країною знань. Що наукові інститути, лабораторії, університети – це не просто будівлі, які треба відновити, а простір, де будується суверенітет іншого рівня. Технологічний. Інтелектуальний. Світоглядний. Сьогодні ми маємо всі підстави пишатися українською наукою. Не лише тому, що вона вистояла, а тому, що продовжує рухатися вперед разом з країною.

Дорогі колеги!

Наука завжди працює на майбутнє. Навіть тоді, коли країні дуже важко. І саме тому сьогодні праця українських учених має особливе значення.

Дякую кожному і кожній, хто продовжує працювати, досліджувати, навчати, шукати нові рішення й тримати інтелектуальний фронт України. Бажаю вам міцного здоров'я, сил, нових ідей, наукових звершень і, головне, – миру та Перемоги України. З Днем науки. З вірою в Перемогу. З повагою до вашої праці.

Президент Національної академії наук України А. Загородній»
(*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 16.05).*)

Сучасні дослідження та розробки академічної науки

Віцепрезидент НАН України академік В. Горбулін і військовий експерт В. Бадрак представили книгу «Війна майбутнього» про нову архітектуру безпеки та технології сучасної війни.

Україна вже сьогодні формує нову модель війни та безпеки у світі, а майбутня перемога залежатиме від технологічної переваги, розвитку ракетних програм, роботизованих систем і нових оборонних союзів. Про це говорили віцепрезидент НАН України академік В. Горбулін та директор Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння В. Бадрак під час обговорення ключових ідей книги «Війна майбутнього», присвяченої трансформації сучасної війни, глобальній кризі безпеки та ролі України у формуванні нової архітектури стримування.

Під час розмови експерти наголосили, що російська агресія стала каталізатором масштабного геополітичного перелому. За словами В. Горбуліна, світ нині переживає «переломний час», у якому руйнуються звичні міжнародні механізми безпеки, а держави змушені шукати нові моделі співпраці та оборони.

В. Бадрак зазначив, що російська війна проти України продемонструвала слабкість чинної системи міжнародних гарантій та неготовність Заходу до нового типу конфліктів. У цьому контексті співрозмовники звернули увагу на кризові процеси всередині НАТО та припустили, що в майбутньому дедалі більшого значення можуть набувати

регіональні оборонні союзи, зокрема за участю України, Польщі та Великої Британії.

Окрему увагу учасники розмови приділили технологічному виміру сучасної війни. На їхню думку, ключову роль у зміні ситуації на полі бою дедалі більше відіграють високотехнологічні рішення – дрони середньої дальності, роботизовані комплекси, системи штучного інтелекту та високоточне ракетне озброєння.

За словами В. Горбуліна, саме ракети залишаються одним із головних інструментів для ураження військово-промислової інфраструктури противника. Водночас В. Бадрак підкреслив стрімкий розвиток українських роботизованих систем: нині в Україні працюють понад 250 виробників наземних роботизованих комплексів.

Співрозмовники також наголосили, що Україна демонструє здатність до асиметричних дій, які дають змогу компенсувати перевагу противника в ресурсах. На їхню думку, саме інновації, технологічна гнучкість та пошук вразливих місць ворога стають визначальними чинниками у війнах майбутнього.

У розмові також порушувалися питання ядерної безпеки та перспектив формування нової європейської системи стримування. В. Горбулін припустив, що в майбутньому одним із варіантів посилення безпеки Європи може стати створення спільної європейської оборонної системи із залученням українського науково-технічного потенціалу, зокрема у сфері ракетобудування.

Окремо В. Горбулін підкреслив, що наразі ніхто не здатен точно спрогнозувати терміни завершення війни. Водночас він наголосив: одним із ключових факторів стійкості України залишається єдність суспільства, яка відіграла вирішальну роль у перші місяці повномасштабного вторгнення.

Підсумовуючи, автори книги наголосили: «Війна майбутнього» є не лише аналітичним осмисленням російсько-української війни, а й спробою окреслити нову логіку глобальної безпеки, у якій вирішальне значення матимуть технології, інновації та здатність держав швидко адаптуватися до нових викликів (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>)* – 2026. – 8.05).

* * *

Доступний випуск інформаційно-аналітичного бюлетеню «Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс» за квітень 2026 р.

Пропонуємо вашій увазі черговий випуск [№ 4 (219), квітень 2026 р.] інформаційно-аналітичного бюлетеня «Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс», підготовленого у Національній бібліотеці України ім. В. І. Вернадського.

У номері:

- інновації для фронту: ЗСУ та НАН України об'єднують зусилля у війні технологій;
- прикладна наука для стійкості та відновлення України;
- лауреати премії НАН України «За популяризацію науки – 2025»;
- вступ-2026: стартувала реєстрація на іспити до магістратури та аспірантури;
- інструментарій підтримки досліджень у бібліотеках: систематичний огляд ключових проєктів.

Довідково. «Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс» – щомісячний інформаційно-аналітичний бюлетень матеріалів медіа, в якому висвітлюються питання підвищення ефективності наукової діяльності, перебіг реформування української науки, її внесок у суспільний розвиток і підвищення обороноздатності країни, подається інформація про міжнародну наукову співпрацю, здобутки української науки та досвід розвитку наукових досліджень за кордоном. Докладно аналізуються публікації про проблеми цифрової трансформації суспільства, впровадження інноваційної моделі економіки, сучасні аспекти наукової цифрової комунікації. Особлива увага приділяється суспільній дискусії з питань реформування наукової сфери та популяризації науки в українському суспільстві. Подаються наукові статті й аналітичні матеріали науковців Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

Бюлетень є додатком до журналу «Україна: події, факти, коментарі» (виходить двічі на місяць), присвяченого висвітленню й аналізу найактуальніших подій суспільного життя в економічній, політичній та соціальних сферах, проблемам ефективності державотворчого процесу в Україні (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 5.05*).

* * *

Третя міжнародна наукова конференція «Стрес і адаптація рослин»

У межах Програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії аграрних наук України на 2026–2028 рр. 9–10 вересня 2026 р. відбудеться Третя міжнародна наукова конференція «Стрес і адаптація рослин». До участі запрошуються працівники наукових установ і закладів вищої освіти, які досліджують проблематику стійкості рослин.

Організатори заходу – Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН України й Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України.

На цьогорічній конференції, разом із традиційними фізіолого-біохімічними та молекулярно-генетичними аспектами теми стресу і адаптації рослин, планується зробити наголос і на нових дослідницьких технологіях, зокрема на використанні оміксних і цифрових технологій та штучного інтелекту в цій галузі.

Основні напрями конференції:

- реакція рослин на дію абіотичних та біотичних стресорів: фізіологія, біохімія, молекулярні механізми;
- оміксні технології у вивченні стресових реакцій рослин;
- цифрові технології та штучний інтелект в експериментальній біології рослин;
- генетика, селекція та біотехнологічні підходи до підвищення стійкості рослин;
- екологічні та популяційні аспекти адаптації рослин.

Робочі мови: українська, англійська.

Формат: онлайн.

Матеріали треба надіслати до 1 липня 2026 р. на електронну пошту: stress.plant.conf@gmail.com

За підсумками заходу планується видати спеціальний випуск “The Open Agriculture Journal” (TOAJ; індексується в наукометричній базі “Scopus”), присвячений механізмам адаптації сільськогосподарських рослин (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 5.05*).

* * *

Промислова політика в умовах полікризи: науковці у форматі круглого столу обговорили аспекти проблеми і підходи до її вирішення

В Інституті економіки промисловості НАН України 30 квітня 2026 р. відбувся круглий стіл «Промислова політика України в умовах полікризи».

Метою заходу стало обговорення проблематики формування промислової політики України в умовах полікризи та глобальних технологічних зрушень і вироблення практичних рекомендацій щодо її актуалізації на принципах Індустрій 4.0 та 5.0.

До участі у круглому столі долучилися науковці та аспіранти інститутів Відділення економіки НАН України. Модерувала захід наукова керівниця дослідження, завсектору доктор економічних наук І. Підоричева. Із вітальним словом до учасників звернулася директор інституту, член-кореспондент НАН України Ю. Залознова. Вона наголосила на важливості наукового осмислення державної промислової політики як стратегічного пріоритету для України в умовах повоєнного відновлення країни.

З доповідями виступили науковці інституту: старший дослідник, завсектору доктор економічних наук І. Підоричева, старший дослідник, старший науковий співробітник, доктор економічних наук І. Петрова, провідний науковий співробітник, доктор економічних наук Н. Азьмук, провідний науковий співробітник, доктор економічних наук В. Омеляненко, старший науковий співробітник, кандидат економічних наук О. Чорна, провідний науковий співробітник, кандидат соціологічних наук О. Панькова.

Шість доповідей охопили ключові виміри проблеми. Першою виступила І. Підоричева, яка у доповіді «Промислова політика України: чому вона

потрібна і якою має бути» обґрунтувала, чому промислова політика для України – це вже не питання вибору, а стратегічна необхідність з погляду економічної безпеки. Вона запропонувала стратегічне бачення національної промисловості та визначила ключові характеристики державної промислової політики, здатної вивести Україну з пастки периферизації.

Наступною учасники заслухали доповідь О. Чорної «Структурні проблеми розвитку промисловості України та пропозиції щодо їх подолання», у якій вона окреслила структурні обмеження розвитку промисловості – інвестиційно-фінансові, технологічні, енергетичні, соціально-демографічні – та напрями їх подолання. Разом зі структурними обмеженнями, не менш визначальними є інституційні та безпекові виклики, які можуть як ускладнювати і стримувати, так і створювати нові можливості для відновлення і трансформації національної промисловості на засадах Індустрій 4.0 і 5.0. Цей вимір розглянула О. Панькова у доповіді «Промисловість України у спектрі інституційних і безпекових викликів».

Правовий вимір проблеми розкрила І. Петрова. У доповіді «Нормативно-правова архітектура промислової політики в контексті Індустрій 4.0 та 5.0» вона проаналізувала, якою мірою чинне нормативно-правове забезпечення відповідає вимогам Індустрій 4.0 та 5.0, та визначила ключові розриви та пріоритети його оновлення.

Н. Азьмук зосередила увагу на нових підходах до формування кадрової політики в умовах Індустрії 5.0. У доповіді «Адаптація кадрової політики до вимог Індустрії 5.0: модульна архітектура Lego-bricks» вона діагностувала розриви між чинним регулюванням кадрової політики та викликами нових індустрій і запропонувала архітектуру гармонізації освітнього законодавства із Союзом навичок ЄС на засадах людиноцентричності.

Завершив блок доповідей В. Омеляненко галузевим кейсом про промислову політику розвитку приладобудування. У доповіді «Промислова політика розвитку приладобудування в парадигмі Індустрій 4.0 та 5.0» він окреслив тенденції, світовий досвід та завдання промислової політики розвитку галузі приладобудування у контексті нових технологічних викликів.

Після доповідей розгорнулася змістовна дискусія, під час якої учасники обговорили питання інституційної спроможності держави як суб'єкта промислової політики, ролі бізнесу та науки в її формуванні та реалізації та виключної важливості відновлення кадрового потенціалу промисловості як неодмінної умови структурної трансформації економіки України.

У дискусії взяли участь член-кореспондент НАН України Ю. Залознова, старший дослідник, доктор економічних наук О. Вишневський, доктор економічних наук О. Новікова, доктор економічних наук В. Ляшенко, доктор економічних наук В. Антонюк, старший науковий співробітник, доктор економічних наук О. Снігова, старший науковий співробітник, кандидат економічних наук О. Богуцька, аспіранти інституту М. Куранда та А. Гамзян.

За підсумками заходу будуть підготовлені рекомендації щодо удосконалення інституційного забезпечення формування та реалізації державної промислової політики України (*Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 5.05).

* * *

Науковці та експерти обговорили євроінтеграційний напрям розвитку законодавства України.

В Інституті правотворчості та науково-правових експертиз НАН України 28 квітня 2026 р. відбулася всеукраїнська науково-практична конференція «Правотворча діяльність та євроінтеграційний напрям розвитку законодавства України».

Захід відкрив директор Інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАН України доктор юридичних наук О. Кот.

Із вітальним словом до учасників конференції звернувся голова Науково-координаційної ради з питань правотворчої діяльності при Президії НАН України академік НАН України С. Пирожков. Він наголосив на вагомій ролі Національної академії наук України у розвитку правотворчої діяльності, формуванні сучасної правової доктрини та проведенні юридичної експертизи проєктів законів, зокрема щодо їх відповідності зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу.

З вітальними словами до учасників також звернулася заступниця голови Науково-консультативної ради при Голові Верховної Ради України доктор юридичних наук Н. Кузнєцова. Вона підкреслила, що наука є важливим інструментом суспільного розвитку, а одним із ключових завдань наукової спільноти є наближення системи законодавства до пріоритетних напрямів державного розвитку, серед яких забезпечення національної безпеки, європейська інтеграція, повоєнне відновлення та формування сучасного соціального законодавства.

До учасників конференції також звернувся народний депутат України академік НАН України О. Копиленко. У своєму виступі він порушив питання збереження та подальшого розвитку академічної науки, наголосивши на її важливій ролі в науковому забезпеченні правотворчої діяльності, а також акцентував увагу на значенні євроінтеграційного вектора України та підкреслив, що цей напрям є визначальним для подальшого політико-правового й соціально-економічного розвитку держави.

Звернулася з привітанням до учасників конференції керівниця Дослідницької служби Верховної Ради України доктор юридичних наук Л. Ваолевська. Вона зазначила, що Закон України «Про правотворчу діяльність» містить низку новел, які потребують належного розуміння для практичного застосування. Було підкреслено значення співпраці Дослідницької служби Верховної Ради України з Інститутом правотворчості

та науково-правових експертиз НАН України у поєднанні наукового потенціалу та практичного досвіду у сфері правотворчості.

З вітальним словом до учасників заходу звернулася заступниця директора Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України доктор юридичних наук Н. Оніщенко. Вона наголосила на актуальності правотворчості в умовах європейської інтеграції України, а також підкреслила важливість взаємозв'язку правотворчої діяльності з ветеранською політикою та інтеграцією ветеранів до мирного життя.

У межах наукової частини конференції з доповіддю виступив головний науковий співробітник відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС інституту доктор юридичних наук М. Костицький. Він зосередив увагу на методології правотворчості, її переході від мистецтва до технології, а також на значенні новітніх підходів до розроблення нормативно-правових актів в умовах наближення України до ЄС.

Проректор з науково-педагогічної роботи Київського національного університету ім. Т. Шевченка доктор юридичних наук К. Смирнова присвятила свій виступ питанням удосконалення підходів до імплементації *acquis* ЄС у правову систему України.

Головний науковий співробітник інституту член-кореспондент НАПрН України А. Колодій розкрив питання специфіки законодавства про європейську інтеграцію. У доповіді було проаналізовано конституційні підходи окремих європейських держав до регулювання питань, пов'язаних із правом ЄС, а також наголошено на необхідності чіткого визначення змісту поняття «євроінтеграційне законодавство».

До експертної дискусії долучився доктор юридичних наук М. Теплюк, який звернув увагу на значення адаптації законодавства України до права ЄС як одного з ключових напрямів державної політики.

Керівник Центрального регіонального відділення Наукового центру Української державності імені професора В. Кульчицького НАПрН України доктор юридичних наук В. Нікіфоренко виступив із доповіддю «Україна на шляху впровадження *acquis* Schengen». Він зазначив, що імплементація норм *acquis* Schengen є складним і багатовимірним процесом, який поєднує правову гармонізацію та інституційну трансформацію державних органів.

Завідувач відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС інституту доктор юридичних наук Н. Міловська зосередила увагу на взаємодії правотворчості та правозастосування у процесі адаптації законодавства України до права ЄС. Було наголошено, що ефективна імплементація європейських норм потребує не лише їх формального закріплення у національному законодавстві, а й належного врахування цілей, принципів та практики застосування відповідних норм.

Головний науковий співробітник відділу публічно-правових досліджень інституту доктор юридичних наук А. Монаєнко присвятив виступ актуальним

викликам митної реформи та оновленню митного законодавства України відповідно до стандартів ЄС.

За результатами конференції учасники відзначили важливість подальшого наукового супроводу правотворчої діяльності, посилення взаємодії між науковими установами, органами державної влади та експертним середовищем, а також необхідність системного оновлення законодавства України відповідно до європейських стандартів (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 7.05*).

* * *

ІХ Всеукраїнська конференція молодих учених «Актуальні проблеми історії, філософії та права у дослідженнях молодих учених»

ІХ Всеукраїнська конференція молодих учених «Актуальні проблеми історії, філософії та права у дослідженнях молодих учених», приурочена до Дня науки в Україні, яка проводиться задля підтримки наукової діяльності та професійного зростання молодого покоління дослідників, відбудеться 19 травня 2026 р.

Організатори заходу – Інститут всесвітньої історії НАН України, Інститут історії України НАН України, Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України та їхні ради молодих учених.

Ця конференція має багаторічну традицію і слугує платформою для наукової дискусії з ключових питань історії, філософії та права, надаючи молодим дослідникам можливість представити результати своїх напрацювань, отримати фаховий зворотний зв'язок і сприяючи розвиткові соціогуманітарних наук.

Напрями роботи конференції:

1. Актуальні проблеми всесвітньої історії.
2. Актуальні проблеми історії України.
3. Актуальні проблеми філософії.
4. Актуальні проблеми держави і права.
5. Війна Росії проти України: історичні уроки, правові наслідки та філософські роздуми.

За підсумками конференції планується видати збірник матеріалів. Тези потрібно буде надіслати до 1 липня 2026 р. на ту саму електронну скриньку. Організаційний внесок не сплачується. Публікація тез здійснюється на безоплатній основі (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 8.05*).

* * *

Україна запускає власну ШІ-модель «Сяйво»: до проєкту долучилися науковці академії

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського й Інститут проблем реєстрації інформації НАН України долучилися до проєкту Міністерства цифрової трансформації України, спрямованого на створення української національної великої мовної моделі (LLM) «Сяйво».

Метою партнерства є створення та вдосконалення українськомовної моделі штучного інтелекту, здатної якісно працювати з національним науковим, освітнім і культурним контентом. Ініціатива реалізується в межах ширшої стратегії цифрової трансформації та розвитку національних технологій штучного інтелекту.

У межах цієї співпраці Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського й Інститут проблем реєстрації інформації НАН України забезпечать формування та надання доступу до структурованих масивів текстових даних, зокрема до реферативної бази даних «Україніка наукова», яка завдяки значному (понад 860 тис. рефератів наукових публікацій) корпусу високосемантизованих текстів є релевантним матеріалом для навчання мовної моделі й цінним датасетом для машинного оброблення актуальної наукової термінології. Міністерство цифрової трансформації України, зі свого боку, координуватиме технологічний складник проєкту, включно з організацією процесів тренування моделі, залученням експертного середовища та взаємодією з IT-індустрією.

Очікується, що розроблення «Сяйва» сприятиме підвищенню якості цифрових сервісів, розвитку інструментів оброблення української мови, а також створенню нових можливостей для наукових досліджень і прикладних рішень у сфері штучного інтелекту.

Співпраця Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського й Інституту проблем реєстрації інформації НАН України з Міністерством цифрової трансформації України є важливим кроком у формуванні національної інфраструктури даних і забезпечення технологічної спроможності України у сфері штучного інтелекту. Як підкреслюють у міністерстві, власна велика мовна модель – це основа ШІ-суверенітету й національної безпеки (***Національна академія наук України*** (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 8.05).

* * *

Жіноче обличчя математичної науки: як в Інституті математики НАН України відзначають Міжнародний день жінок у математиці

З нагоди Міжнародного дня жінок у математиці та в межах заходів масштабної глобальної ініціативи May12 5 травня 2026 р. в Інституті математики НАН України відбувся показ науково-популярних фільмів, що висвітлюють визначні інтелектуальні здобутки славетних жінок-математиків.

Завдяки гібридному формату (очна участь в Інституті математики НАН України й онлайн-трансляція на платформі Zoom) до перегляду долучилися науковці з різних куточків України, а також представниці міжнародної наукової спільноти, що підкреслило глобальний характер ініціативи. Серед учасників заходу були, зокрема, й студенти факультету комп'ютерних наук, математики, фізики та економіки Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка.

Програма заходу охопила показ кінострічок “Je suis Sophie Germain” і “Secrets of the Surface: The Mathematical Vision of Maryam Mirzakhani”. Фільми детально розкривають життєві шляхи, засадничі наукові здобутки та безпрецедентні виклики, що їх долали С. Жермен і М. Мірзахані – постаті, чий інтелектуальний спадок здобув світове визнання.

Під час обговорення учасники поділилися враженнями та наголосили на важливості висвітлення внеску жінок у розвиток науки. Подія сприяла поглибленню наукового діалогу, консолідації спільноти, популяризації математики серед молоді й утвердженню ролі жінок у сучасному дослідницькому просторі.

Цей кінопоказ став лише початком серії заходів. Уже 12 травня в Інституті математики НАН України відбувся міжнародний науково-практичний семінар “Ukrainian Women in Mathematics: Symmetry Analysis and Applications” («Українські жінки в математиці: симетрійний аналіз та його застосування»), що стане платформою для представлення нових наукових результатів та обміну досвідом.

Інтерв'ю з українськими математикинями читайте на сайті проекту Інституту математики НАН України «Її наукова історія» (*Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 8.05).

Міжнародне співробітництво у галузі освіти і науки

Триває подача заявок на участь у програмі «Керівники з управління дослідницькими інфраструктурами» (Executive Master in Management of Research Infrastructures) EMMRI.

Проект RIFF забезпечить фінансову підтримку професійного розвитку українських керівників дослідницьких інфраструктур (ДІ) шляхом фінансування чотирьох кандидатів для участі у дворічній (2026–2028 рр.) програмі Executive Master in Management of Research Infrastructures (EMMRI), яку реалізує Університет Мілано-Бікокка (Італія), один із партнерів проекту RIFF.

EMMRI – це спеціалізована програма MBA, що зосереджена виключно на управлінні дослідницькими інфраструктурами (ДІ). Програма нараховує 60 кредитів ECTS та триває 18 місяців, з листопада 2026 р. до травня 2028 р.

Навчальна програма складається з 12 модулів (40 кредитів ECTS), кожен тривалістю три дні; сім офлайн-модулів на базі кампусів у Мілані; п'ять онлайн-модулів; прикладного проєкту (20 кредитів ECTS).

Програма поєднує лекції, аналіз тематичних досліджень, експертні виступи керівників ДІ, запрошених спікерів та вебінари, забезпечує учасникам всебічне розуміння управління ДІ, фінансової стійкості, стратегічного планування, управління інноваціями та міжнародної співпраці.

Стипендія RIFF надаватиметься учасникам з України, які беруть участь або планують взяти участь у відкритому конкурсі проєкту RIFF. Стипендія RIFF для кожного з обраних чотирьох учасників покриває участь у всіх заходах програми, включаючи сім модулів на кампусі в Мілані, транспорт, проживання, харчування та плату за іспити.

Для учасників, які не можуть виїхати за межі України, буде забезпечена інтерактивна дистанційна участь.

Хто може подати заявку і як?

Висококваліфіковані фахівці з дослідницьких інфраструктур у всіх наукових галузях, які прагнуть зміцнити свої управлінські та стратегічні лідерські здібності для керівництва дослідницькими інфраструктурами.

Загальні критерії відбору:

- Відповідний професійний досвід, поточна посада та чіткі потреби в навчанні.
- Сильна мотивація та потенціал.
- Забезпечення балансу за науковими напрямками і географічному розташуванню.
- Володіння англійською мовою на достатньому для вільного спілкування рівні.

Заявки необхідно подавати через вебсайт Університету Мілано-Бікокка.

Дедлайни та етапи відбору:

- Початок конкурсу: лютий 2026 р.
- Кінцевий термін подання заявок: липень 2026 р.
- Рішення про прийняття: вересень 2026 р.
- Початок програми: листопад 2026 р.
- Закінчення програми: травень 2028 р. (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 8.05).*

* * *

Академікові НАН України Р. Гладішевському присуджено Медаль Аугуста Вільгельма фон Гофмана – нагороду Німецького хімічного товариства за видатний внесок у хімію.

Німецьке хімічне товариство (Die Gesellschaft Deutscher Chemiker – GDCh) присудило ректорові Львівського національного університету ім. І. Франка академікові НАН України Р. Гладішевському Медаль Аугуста Вільгельма фон Гофмана – за наукові досягнення й особливі заслуги у галузі

хімії, а також за відданість науці в надскладних умовах воєнного часу. У рішенні про нагородження окремо відзначено й увесь Львівський університет – за збереження якісного освітнього процесу, активну участь у європейському науковому просторі й ініціативи допомоги постраждалим від російської агресії.

У повідомленні про нагородження Медаллю Аугуста Вільгельма фон Гофмана зазначено, що хімік-неорганік Р. Гладишевський, який від 2006 р. очолює львівську наукову кристалохімічну школу, досліджує кристалічні структури інтерметалічних сполук, а його праці в галузі алюмінідів, галідів, силіцидів і германідів рідкісноземельних елементів відзначаються особливим новаторством.

Медаль Аугуста Вільгельма фон Гофмана – нагорода Німецького хімічного товариства за видатний внесок у хімію. Нею відзначають іноземних хіміків або німецьких діячів, які не є хіміками, проте досягли значних успіхів у хімії. Ця нагорода має понад столітню історію: вона була заснована 1902 р. товариством-попередником – Німецьким товариством хіміків – і носить назву на честь засновника і багаторічного президента товариства Аугуста Вільгельма фон Гофмана (1818–1892). Серед нагороджених медаллю – науковці, які здійснили вагомий поступ у розвитку хімії, зокрема:

- В. Л. Бреґг (1967 р.) – лауреат Нобелівської премії з фізики 1915 р. за заслуги в дослідженні структури кристалів за допомогою рентгенівських променів, один з основоположників інструментарію сучасної кристалохімії;
- О. Ягі (2020 р.) – лауреат Нобелівської премії з хімії 2025 р. за розроблення металоорганічних каркасних структур;
- П. Анастас і Дж. Чарльз Ворнер (2022 р.) – засновники зеленої хімії.

Цьогорічна церемонія нагородження відбудеться 16 липня на Х Хімічному конгресі Європейського хімічного товариства (European Chemical Society – EuChemS) в Антверпені (Бельгія).

Щиро вітаємо Р. Гладишевського з цією престижною нагородою та зичимо йому натхнення й успіхів на многая літа (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 14.05*).

Новини атомної енергетики

НАН України й АТ «НАЕК «Енергоатом»» підписали Генеральну угоду про науково-технічну співпрацю.

Під час виїзного засідання Президії НАН України та Президії НАМН України на Чорнобильській атомній електростанції 6 травня 2026 р. було підписано Генеральну угоду про науково-технічну співпрацю між Акціонерним товариством «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом»» та Національною академією наук України. Угода передбачає поглиблення взаємодії у сфері розвитку атомної енергетики, підвищення

безпеки ядерних об'єктів і реалізації перспективних науково-технічних проєктів.

«Національна академія наук та її інститути високо цінують співпрацю з Акціонерним товариством “Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом”», яке триває вже чимало років, – підкреслив президент НАН України академік НАН України А. Загородній. – Більш як двадцять наукових установ НАН України беруть участь у розв’язанні проблем функціонування та розвитку ядерно-енергетичного комплексу України, зокрема створенні умов для здійснення безпечної та надійної експлуатації ядерних енергоблоків, подовження строків їхньої експлуатації, диверсифікації ядерного палива, створення систем управління та безпеки енергоблоків, поводження з радіоактивними відходами тощо».

Як зазначив очільник академії, в межах підписаної угоди вирішуватимуться сьогоденні та перспективні завдання розвитку національного ядерно-енергетичного сектору, а тісна взаємодія науковців і ядерників-енергетиків спрямована на вирішення надзвичайно складних проблем стратегічно важливої для України галузі.

Метою угоди є сприяння реалізації стратегії розвитку атомної енергетики України, супроводження та впровадження перспективних науково-технічних розробок і технологій. Для досягнення цієї мети визначено 26 ключових напрямів співпраці, що передбачають виконання досліджень, надання експертної та науково-технічної підтримки.

«Ми маємо використовувати весь вітчизняний потенціал, передусім науково-технічний, для підвищення безпеки наших об'єктів і розвитку нових технологій. Багато інженерних розробок з'явилися саме завдяки внеску українських науковців. Колектив АТ “НАЕК “Енергоатом”” дякує їм за підтримку ядерної галузі, яка в Україні була і залишається безпечною та надійною основою енергетичної незалежності держави», – наголосив тимчасовий в. о. голови правління АТ «НАЕК “Енергоатом”» П. Ковтонюк.

На завершення підписання президент НАН України академік НАН України А. Загородній висловив упевненість, що подальший розвиток дієвої взаємовигідної співпраці між Національною атомною енергогенеруючою компанією «Енергоатом» і Національною академією наук України сприятиме реалізації державної політики у сфері надійного та безпечного функціонування ядерної енергетики, вирішення її актуальних проблем (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 8.05*).

* * *

Сорок років після катастрофи. Науковці й представники енергетичної галузі обговорили минуле, сьогодення і майбутнє української ядерної енергетики.

На промисловому майданчику Чорнобильської атомної електростанції 6 травня 2026 р. відбулося виїзне засідання Президії Національної академії наук

України та Президії Національної академії медичних наук України, присвячене 40-м роковинам Чорнобильської катастрофи, сучасним викликам у сфері ядерної та радіаційної безпеки, а також перспективам розвитку Чорнобильської зони відчуження.

Зібрання відкрив президент Національної академії наук України академік НАН України А. Загородній. «Минуло сорок років від дня аварії, яка докорінно змінила підходи до розвитку атомної енергетики, сформувала нову культуру ядерної безпеки і стала суворим уроком для всього світу. Водночас Чорнобиль – це символ мужності, професіоналізму і самопожертви тих, хто ціною власного життя і здоров'я зупинив розвиток катастрофи, – підкреслив академік НАН України А. Загородній. – В умовах російської збройної агресії питання ядерної безпеки набувають особливого значення і виходять на рівень глобальних викликів. Саме тому роль науки, її експертного потенціалу та відповідальності сьогодні є як ніколи важливою».

Як нагадав очільник НАН України, академія від перших днів після аварії перебувала в центрі подолання її наслідків. Науковці оцінювали радіаційний стан, розробляли технічні рішення, створювали системи контролю і захисту, а сьогодні установи НАН України забезпечують наукове супроводження стану об'єкта «Укриття», функціонування Нового безпечного конфайнменту і процесів зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації. За словами А. Загороднього, подолання соціально-економічних, гуманітарних, екологічних, технічних наслідків Чорнобильської катастрофи, забезпечення ядерної та радіаційної безпеки і розвитку атомної енергетики можливе лише за умови консолідованих зусиль науки, виробництва та держави.

Наприкінці своєї доповіді президент НАН України вручив почесні грамоти Президії НАН України і ЦК профспілки працівників НАН України працівникам Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС», які брали участь у ліквідації наслідків аварії. «Сьогодні для нас велика честь висловити вам щире вдячність і глибоку повагу. Саме завдяки вашій мужності, самопожертві та високому професіоналізму вдалося зупинити розвиток катастрофи та захистити мільйони людей від ще більш тяжких наслідків. Ви виконали свій обов'язок у надзвичайно складних і небезпечних умовах, часто ризикуючи власним життям і здоров'ям. Ваш подвиг назавжди залишиться прикладом відповідальності, сили духу та служіння суспільству. Низький вам уклін і щира подяка. Бажаю вам і вашим родинам міцного здоров'я, добробуту та миру», – такими словами очільник академії звернувся до ліквідаторів найбільшої техногенної катастрофи на планеті.

Далі присутні заслухали дві основні доповіді. Із теми «Національна академія медичних наук України в подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи: досвід, уроки, висновки, настанови на майбутнє» виступив президент Національної академії медичних наук України академік НАН та НАМН України В. Лазоришинець.

Доповідь «Чорнобиль: 40 років поспіль. Від Катастрофи до Відродження, від Страху до Фактів. Історичний огляд та бачення майбутнього» виголосив директор Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України академік НАН України А. Носовський.

Під час обговорення учасники засідання приділили особливу увагу ролі науки у забезпеченні ядерної та радіаційної безпеки, впровадженню сучасних технологій і формуванню нових підходів до використання потенціалу зони відчуження. Вони наголосили, що накопичений у Чорнобильській зоні науково-технічний досвід має стати основою для розвитку сучасних атомних технологій і посилення енергетичної безпеки держави.

На засіданні виступили:

- т. в. о. голови Державного агентства України з управління зоною відчуження В. Феценко;
- т. в. о. голови правління АТ «НАЕК “Енергоатом”» П. Ковтонюк;
- голова Українського ядерного товариства В. Холоша;
- генеральний директор Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС» С. Тараканов;
- перший заступник генерального директора Національного наукового центру радіаційної медицини, гематології та онкології НАМН України член-кореспондент НАМН України В. Сушко;
- заступник директора Інституту проблем безпеки АЕС НАН України В. Краснов;
- голова Національної комісії з радіаційного захисту населення України, народний депутат України, академік НАН України О. Копиленко.

Спікери торкнулися таких питань, як досвід подолання наслідків аварії, сучасний стан Чорнобильської АЕС, проблеми зняття її з експлуатації, поводження з радіоактивними матеріалами, довгострокові медичні наслідки аварії для населення.

Після того директор Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України академік НАН України А. Носовський вручив представникам Національної академії наук України, Національної академії медичних наук України та працівникам Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС» пам’ятну медаль, приурочену до 40-х роковин Чорнобильської аварії.

У межах засідання також було підписано:

- Генеральну угоду про науково-технічну співпрацю між Акціонерним товариством «Національна атомна енергогенеруюча компанія “Енергоатом”» та Національною академією наук України;
- Спільне рішення НАН України та Державного агентства України з управління зоною відчуження України щодо покладення на Інститут проблем безпеки атомних електростанцій НАН України виконання функцій організації (наукового керівника) із забезпечення експлуатації комплексу Нового безпечного конфайнменту та об’єкта «Укриття», перетворення об’єкта

«Укриття» на екологічно безпечну систему та зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації;

- Угоду про науково-технічне співробітництво між Національною академією медичних наук України та Державним спеціалізованим підприємством «Чорнобильська АЕС».

За підсумками засідання учасники ухвалили спільне рішення щодо необхідності подальшої консолідації зусиль наукових установ, державних органів та підприємств ядерно-енергетичного комплексу у питаннях розвитку Чорнобильської зони відчуження, підвищення рівня ядерної та радіаційної безпеки, а також науково-технічного супроводження робіт на майданчику ЧАЕС.

«Сьогоднішнє засідання засвідчило, що аварія на Чорнобильській АЕС залишається не лише трагічною історичною подією, а й потужним чинником формування сучасної державної політики у сфері ядерної та радіаційної безпеки», – відзначив у своєму заключному слові президент НАН України академік НАН України А. Загородній. На його думку, підписані в межах зібрання важливі документи створюють підґрунтя для розвитку системної взаємодії науки, державних органів та енергетичної галузі. «Водночас ми маємо забезпечити подальше поглиблення співпраці як на національному, так і на міжнародному рівні. Чорнобильська тематика давно вийшла за межі внутрішньої проблематики і є складником глобального порядку денного у сфері ядерної безпеки. У цьому контексті важливим є розвиток співпраці з Міжнародним агентством з атомної енергії, Європейською комісією, провідними науковими центрами світу, а також активна участь українських установ у міжнародних дослідницьких програмах і проектах. Україна має унікальний досвід подолання наслідків ядерної катастрофи, і цей досвід потрібно інтегрувати у міжнародну систему забезпечення ядерної безпеки. В умовах російської збройної агресії ці питання набувають особливої ваги і потребують консолідованої позиції міжнародної спільноти. Ми маємо послідовно доносити до світу неприйнятність використання ядерних об'єктів як інструменту тиску і загрози», – наголосив очільник НАН України, подякував усім доповідачам і учасникам засідання за ґрунтовні виступи та конструктивні пропозиції й запевнив, що Національна академія наук України і Національна академія медичних наук України надалі виконуватимуть наукове супроводження розвитку ядерно-енергетичного комплексу України, сприятимуть підвищенню його безпеки й інтеграції у світовий науковий простір.

Того самого дня керівництво Національної академії наук України на чолі з президентом академії академіком НАН України А. Загороднім, першим віцепрезидентом академії академіком НАН України В. Богдановим і академіком-секретарем Відділення енергетики та енергетичних технологій НАН України академіком НАН України А. Русановим відвідали Інститут

проблем безпеки атомних електростанцій НАН України у Чорнобилі (*Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 8.05).*

* * *

Національна академія наук України і Державне агентство України з управління зоною відчуження підписали спільне рішення щодо двох саркофагів ЧАЕС і зняття енергоблоків станції з експлуатації.

Під час виїзного засідання Президії НАН України та Президії НАМН України на Чорнобильській атомній електростанції 6 травня 2026 р. було підписано Спільне рішення Національної академії наук України та Державного агентства України з управління зоною відчуження про організацію (наукового керівника) із забезпечення експлуатації комплексу Нового безпечного конфайнменту та об'єкта «Укриття», перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему та зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації. Від академії рішення підписав її президент академік НАН України А. Загородній, від ДАЗВ – т. в. о. голови агентства В. Феценко.

«Чорнобильська зона – це лабораторія просто неба, яка приваблює як іноземних, так і українських фахівців для отримання нових науково-технічних даних щодо наслідків катастрофи, впливу радіоактивного забруднення на довкілля, людину та матеріали. Ця лабораторія дала змогу накопичити величезний масив науково-технічної інформації щодо наслідків Чорнобильської катастрофи, який має світове значення. З перших годин аварії наші науковці – фізики, хіміки, біологи, медики – були тут, на передовій. Саме академічна наука дала відповіді на питання, як зупинити та як захистити, – нагадав А. Загородній. – Об'єкт “Укриття” та Новий безпечний конфайнмент – це унікальні інженерні споруди, які не мають аналогів у світі. Проте ми розуміємо: безпека – це не стан, це безперервний процес».

Тож, за словами очільника НАН України, підписання Спільного рішення про призначення Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України науковим керівником із забезпечення експлуатації комплексу Нового безпечного конфайнменту та об'єкта «Укриття» є логічним і стратегічно важливим кроком. «Цим рішенням, – пояснив А. Загородній, – на інститут покладаються важливі завдання з наукового обґрунтування надійності систем безпеки; розроблення та впровадження технологій поводження з ядерними матеріалами; міжнародна наукова координація, щоб досвід України слугував безпеці всього людства».

«У сучасних умовах, коли перед Чорнобильською АЕС постають нові виклики – від відновлення надійної експлуатації Нового безпечного конфайнменту до воєнних загроз, – ми чітко розуміємо, що без потужної наукової підтримки ці завдання неможливо виконати якісно і безпечно. Саме тому ми особливо цінуємо і розвиваємо співпрацю з провідними науковими установами країни. Тільки спираючись на науку, досвід і сучасні технології,

ми зможемо перетворити Чорнобильську зону з символу катастрофи на приклад відповідального та безпечного управління ядерною спадщиною», – підкреслив т. в. о. голови Державного агентства України з управління зоною відчуження В. Фещенко.

Насамкінець президент НАН України академік НАН України А. Загородній висловив упевненість, що підписання Спільного рішення сприятиме ефективнішому залученню наукового потенціалу академії до розв'язання проблем ядерної енергетики, надійної роботи та подальшого розвитку атомної галузі (*Національна академія наук України* (<http://www.nas.gov.ua>). – 2026. – 8.05).

До уваги дерслужбовця

Т. Добко, доктор наук із соц. ком., ст. наук. співроб. НБУВ

Т. Гришина, мол. наук. співроб. НБУВ

Сергій Іванович Ткаченко: поет, перекладач, перекладознавець, літературознавець. Матеріали до біобібліографії

(До 75-річчя від дня народження)

Відомий український філолог, літературознавець, поет, перекладач, перекладознавець С. Ткаченко народився 13 травня 1951 р. в с. Ново-Шепеличі (Чорнобильський район Київської області). Дитячі роки пройшли на Приятранні та в Побужжі – в райцентрівських містечках Голованівську та Ульяновці Кіровоградської області. У родині С. Ткаченка панував культ рідного Слова. У сім'ї була традиція дарувати дітям книги. Батько в молоді літа писав вірші, мама мала гарний голос і охоче співала українських пісень. Як зізнався потім в одному зі своїх віршів сам поет, «я у книгах, по правді, кохався ще змалку». Після закінчення середньої школи із золотою медаллю він вступив до столичного університету.

У 1973 р. С. Ткаченко закінчив з відзнакою факультет романо-германської філології (відділення перекладачів) Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка. Працював військовим перекладачем Вищих військово-морських курсів Міністерства оборони СРСР в м. Ізмаїл (УРСР, 1973–1974), військовим перекладачем Групи військових представників Міністерства оборони СРСР в м. Александрія (Арабська Республіка Єгипет, 1974–1975), викладачем кафедри англійської філології Київського державного педагогічного інституту іноземних мов (1976–1978), викладачем кафедри лексикології і стилістики Київського державного педагогічного інституту іноземних мов (1981–1986). У 1981 р. С. Ткаченко закінчив аспірантуру Київського державного університету (1981), а згодом здобув науковий ступінь

кандидата філологічних наук (1984), захистивши дисертацію на тему «Мовні засоби індивідуально-авторської образності і їх відтворення у поетичному перекладі [на матеріалі сонетів Шекспіра і їх східно-словянських перекладів] (науковий керівник – доктор філологічних наук, професор В. В. Коптілов).

Удосконалюючи професійний фах, перекладацьку майстерність, С. Ткаченко був слухачем Курсів перекладачів Організації Об'єднаних Націй (ООН) при Московському державному педагогічному інституті іноземних мов імені М. Тореза (1986–1987). Він зробив значний внесок у розвиток української дипломатії, визнання України як суверенної держави країнами світу. Упродовж 1987–2011 рр. він був співробітником Секретаріату ООН (Нью-Йорк, США).

Після виходу на пенсію живе у США, підтримує творчі і професійні зв'язки з українськими письменниками, журналістами, філологами, бере участь у наукових конференціях, палко відгукується на події суспільно-політичного і культурного життя України.

С. Ткаченко – член Національної спілки письменників України (з 2003 р.). Він є автором виданих у Києві поетичних збірок «Сповідь правнука сільського писаря: вірші та переклади» (2000), «Ужинок осіннього поля: вірші та переклади» (2001), «Храм Дани: вірші та переклади» (2005), «На острові: поезії» (2009), «Оповіді від Сема: вірші, переклади, статті» (2012), «Під знаком Ярила» (2014). Його поезії відзначаються патріотизмом, проникливими філософськими роздумами, тонким ліризмом, сміливим новаторством.

Багато уваги літературознавець приділяє громадським справам, підтримує молодих письменників і перекладачів, на запрошення колег читає лекції з перекладознавства і теорії літератури в Україні та США. Він є фундатором, головним редактором і видавцем літературно-мистецького і громадсько-політичного часопису творчих сил глибинної України «Ятрань» (2002–2009).

С. Ткаченко забезпечив вагомий внесок у підготовку антології «Поезія Африки» (Київ, 1983, упорядник – його брат В. Ткаченко), переклавши вірші англійських поетів Гани, Камеруну, Малаві, Нігерії, Південно-Африканської Республіки та Судану.

Він є автором численних україномовних перекладів з англійської, французької, іспанської, італійської, провансальської, румунської, німецької, нідерландської, данської, шведської, норвезької, італійської, польської, болгарської та інших мов. Як зізнавався сам письменник в одній зі статей, «працюючи майже чверть віку в структурі Організації Об'єднаних Націй, я відчував потребу і насагу до залучення до активу української літератури творчих надбань поетів інших країн і народів земної кулі, поетів переважно маловідомих, а то й зовсім невідомих у наших краях». Його переклади поезій іншомовних зарубіжних авторів зазвичай супроводжуються біографічними довідками про письменників, розлогими науковими коментарями з

численними прикладами, теоретичними і практичними порівняннями творчих підходів у світовому перекладознавстві.

С. Ткаченко – автор ряду публікацій в «Українській літературній енциклопедії» (Київ) про англomовні літератури, а також численних публікацій з актуальних проблем теорії і практики художнього перекладу.

Письменник в усьому прагне досконалості, велику увагу надає якості художнього перекладу. Він є автором критичних оглядів найпомітніших явищ у галузі практики художнього перекладу і культури, зокрема – нового перекладу Біблії українською мовою о. Рафаїлом Турконяком, перекладу «Декамерону» Дж. Боккаччо В. Шклярем, перекладу «Гамлета» В. Шекспіра Ю. Андруховичем, нового підручника з античної літератури в авторстві Ю. Ковбасенка, знакової постановки «Річарда III» Шекспіра на сцені Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка.

С. Ткаченко є автором публікацій про творчість відомих сучасних українських письменників – В. Бровченка, П. Сороки, П. Осадчука, В. Брюггена, М. Ткача, Т. Зарівної, В. Мастерової та ін.

Цікавими є також серії представлених ним літературних портретів сучасних письменників, причетних до творення журналу «Ятрань»: Б. Бастюка, І. Гайворона, Н. Горик, В. Гриценка, Т. Добко, З. Замкової, В. Караташа, М. Ковальчука, М. Мірошніченка, П. Поліщука, В. Полянецького («Пророки степу & Апостоли лісу», 2012).

Український письменник П. Сорока всебічно розглянув творчість С. Ткаченка у монографії «З вершин чужого світу: літературний портрет Сергія Ткаченка» (Тернопіль, 2006).

Ось кілька думок відомих особистостей про творчість С. Ткаченка: «Сергій Іванович – компетентний автор і пише цікаво й професійно» (І. Дзюба); «Він написав усе чесно, і такі люди, як він, зараз на вагу валюти» (Б. Олійник); «Почитавши книжки Сергія Ткаченка, я зробив для себе відкриття, що маємо талановитого і яскравого, ні на кого не подібного поета» (П. Осадчук); «Сергій Ткаченко – чудовий поет, який, з одного боку, не відірвався від традицій, а з другого боку, це модерний поет. І це чудовий перекладач з багатьох мов» (В. Житник); «Сергій Ткаченко як перекладач є одним із продовжувачів справи Миколи Лукаша, Григорія Кочура і Дмитра Паламарчука» (М. Мірошніченко).

За поетичну і перекладацьку майстерність С. Ткаченко відзначений Міжнародною літературною премією «Сад божественних пісень» імені Григорія Сковороди (2008), Міжнародною літературною премією «Тріумф» (2008), Міжнародною премією імені Володимира Винниченка (2010).

У статті про свого літературного побратима М. Ткача поет писав: «Література – це диво. А диво – то така капризна річ, що воно або є, або його нема. І геть не важливо, на які теми пише письменник, скільки томів нараховує його творчий доробок і скільки у нього є літературних премій і нагород». Зазначимо, що таким дивом є, зокрема, й літературна і перекладацька

творчість С. Ткаченка. Саме тому літературна і громадська діяльність літературознавця знаходить належний відгук на сторінках української преси, оскільки його багатогранна і наполеглива перекладацька діяльність сприяє взаємообміну української і зарубіжних культур, взаємозбагаченню вершинними світовими літературними здобутками.

Матеріали до біобібліографії

Бібліографічний матеріал систематизовано за розділами: «Основні Друковані праці Сергія Івановича Ткаченка» і «Публікації про С. Ткаченка». Розділ «Основні друковані праці Сергія Івановича Ткаченка» містить підрозділи: I. Окремі книги; II. Поезія; III. Переклади; IV. Перекладознавство; V. Літературознавство; VI. Компаративістика; VII. Культурологія; VIII. Публіцистика; IX. Критика; X. Гендерні студії; XI. Інтерв'ю; XII. Лекції.

У межах підрозділів матеріал розміщено за хронологією публікацій, а в межах року – за абеткою назв, на початку представлено книги, окремі видання. Рецензії на певні твори автора подано після їхнього бібліографічного опису, а також представлено у розділі «Публікації про С. Ткаченка».

Представлено літературу, видану упродовж 1975–2026 рр. Після бібліографічного опису документів вказано шифр зберігання у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Електронні версії журналу «Літературний Чернігів» доступні на сайті Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Софії та Олександра Русових за реєстрацією.

Основні друковані праці Сергія Івановича Ткаченка

I. Окремі книги

2000

1. Сповідь правнука сільського писаря : [вірші та переклади] / С. І. Ткаченко. – Київ : Асоц. укр. письменників, 2000. – 191 с. : іл.

Зміст: Замість прологу; НЬЮ-ЙОРКСЬКІ СИЛУЕТИ: «Спрагло і строго дивлюсь тобі в очі, Нью-Йорку...»; Острів У Тана; Українці в Нью-Йорку; Емігрант; «Ще рік один, ще день один, ще мить...»; «Ми збирали з сином листя в Централ-парку...»; Хаджі Мурат; Томас Мор; «Мене таки далеко занесло...»; «Той ліс, що хлопцем посадив мій дід...»; Слава борщу; «Вода так лагідно дзюрчала в ванній...»; Розмова з Холденом Колфілдом; «Я – киевець, а ти – нью-йоркець...»; «Я вже забув, коли ходив ріллею...»; Трубіж; Українська мова; «На дивній цій імуногенній карті...»; Гонта; Mid-life crisis; Нью-Йорк; «Вчорашні партійці – сьогоднішні бізнесмени...»; «Не думаю, не мрію, не

жадаю...»; «Аби мені хто сказав...»; Американський народ; The True Church of God; «Тут нема України...»; «Україно! Ти ще жива – відгукнись...»; «Де ж та душа...»; «Спізнився...»; «І Крим і Рим осточортіли...»; «Щодня, щохвилини...»; «І думка одна від мене ніяк не йде...»; «В глухому хуторі, між приладів і книг...»; «Вже нема того інституту...»; «Один тільки раз єдиний я бачився з Вами...»; «Ні Музи, ні музики – тільки рутинна робота...»; «Скільки ниточка життя не в'ється...»; «То не козак, що горілки не п'є...»; «Америка ні хвилини...»; «Все кудись біжимо, схожі на телят...»; З циклу «Компатріоти»; «Кожен жде свого Месію...»; «Часом мені здається...»; В електричці; «Певність часом ще гірше, ніж непевність...»; «Програми, плани, доповіді, звіти...»; «Що за дивна країна – Вкраїна...»; «Здається, ще трохи, ще трішки...»; «Мої друзяки й однокласники...»; Життя в Нью-Йорку; «Поставлю вежу з парашетом...»; «Скільки розмов про якість життя...»; «Цей клопоть землі, що належить тобі...»; «Там – не було нічого...»; «Як весело і радісно іти...»; «Ми – лицарі квадратного стола...»; Негри і ми; Батькові; «Коли самотньо стає, як в пустелі...»; «Поезія народжується з мислі...»; «Ми – чумаки. Ми стільки літ довбаєм...»; «На вигоні всесвітнього села...»; ДИКА РУЖА. *З доробку давніх літ: У стилі Роберта Бернса*; «Натхнення! Ти п'янке, немов вино...»; Сільський краєвид; Смерть поета (Фантазія); «Мені сьогодні снилася війна...»; «Молдавія, Далекий Схід, Середня Азія...»; «Я чув, що не співають солов'ї...»; Аргонавти; Листопад; Перший урок англійської; Танці в інституті; Дернівська школа; Бліндажі; Неграші; «І сум і сумніви мене обсіли...»; «Коли, пригрітий першим сьйвом...»; На винограднику; Синові; М. О. Булгакову; Росія. Кінець XVIII ст.; Олександр Радищев; Рим. Сатурналії; Пам'ятник Гоголю у Москві (культтор Андрєєв); Єгипет. XX ст. до н. е.; «Коли, знеможеного вкрай...»; ЗОЛОТА ВЕЖА. *З ліричного зошита*: «Ти виросла у тім чудовнім краї...»; «Я хвіртку прочиню і по алеї...»; «Кінець чеканню! Завтра знову в путь...»; Ольвія; «Колись – коли, я не берусь казати...»; «Дай мені снігу своїх непорочних долонь...»; «В твоїх руках юрливому смичку...»; «Цей колір славився во дні Шекспіра...»; «Мов той Петрарка, що свою Лауру...»; Рубаї; «Любов мене накрила, мов обвал...»; «Забуть ту ніч, те поле за селом...»; «Ти даєш мені мислі...»; «Дякуючи тобі...»; «Так люблять лиш життя – як я тебе люблю...»; Владивосток; «О Дочко Океану і Тайги...»; Андаман; Новорічний сонет (Сонет навиворіт); «Білий хліб і червоне вино...»; Дружині; ПЕРЕКЛАДИ: *з поетів Старої і Нової Англії: Шекспір Вільям*. Сонети: Сонет 15; Сонет 19; Сонет 30; Сонет 46; Сонет 55; Сонет 65; Сонет 66; Сонет 116; Сонет 129; *Бернс Роберт*. Сватання Дункана Грея; *Кітс Джон*. Море; «Коли мене охоплює відчай...»; *Теккерей Вільям Мейкпіс*. «Вертер так кохав Шарлотту...»; *Браунінг Роберт*. Зустріч уночі. Розлука удосвіта; *Уайлд Оскар*. З приводу нещодавнього продажу з аукціону любовних сонетів Кітса; *Хаусман Альфред Едвард*. Мені йшов двадцять перший; *Томас Ділан*. Не йди покірно в ту блаженну ніч; *По Едгар Аллан*. Ельдорадо; *Лонгфелло Генрі Уодсуорт*. Дощова осінь; Мої книжки; *Дікінсон Емілі*. «Нікому не знана троянда багряна...»; «Якщо на свято

вам троянду...»; Бабине літо; «Я з кухля п'ю перлистий сік...»; «Що таке рай? Хто живе в ньому...»; «В моєму мозку – похорон...»; «Душа гукне своїх обранців...»; «Я вмерла за Красу...»; «Опівдні двоє мотилів...»; «Я стільки літ терпіла голод...»; «Я стільки вдома не була...»; «Мене гукнули до вікна...»; «Наш розум – ширший від небес...»; «Він бивсь, як ті, кому в житті...»; «Бог дав по булці всім птахам...»; «Цей пил – колишні дами й кавалери...»; «Мій ум неначе розколовсь...»; «Щоразу...»; «Ми не знаємо власної висоти...»; «З ковбані – як з палацу...»; «Своїм думкам одержу слів...»; «Одне про одного ми удвох говорили...»; Замість епілога.

Шифр НБУВ: ВА600086

Рец.: Капустін В. Сповідь правнука / В. Капустін // Народна армія. – 2002. – 31 серп. – С. 8.

2. Ужинок осіннього поля : [вірші та переклади] / С. І. Ткаченко. – Київ : Асоц. укр. письменників, 2001. – 192 с. : іл.

Зміст: Ода авторське слово; Замість прологу; Бесіди з дядьком Семом; Бесіди з дядьком Семом; «Тут камінь випирає з-під землі...»; Із циклу «Компатріоти»; «Що й казати, в цім краю...»; «На вівтар богу їхньому скупому...»; «Думав – зроблю усе в понеділок...»; Мій рід; «Я буду не просто хату...»; «Він був. Він жив. І вже його нема...»; «Забути про жаскі теорії...»; «Найстрашніше не те, що колись помреш...»; «Смерті не жду – сама мене хай жде...»; «Якщо вони кажуть правду...»; Тищенку К. М.; Віталію Радчуку; «Ех, вивітрився з нас дух козаччини...»; Вибори; Корунцеві І. В.; Балада про козака і коня; Олександрю Шарварку; Щегельському П. Г.; «Життя інколи так холодом обдає...»; «Над Джонз-бічем літали літаки...»; Коптілову В. В.; Ода осінньому полю; ПОЕМА НАДБУЗЬКОГО КРАЮ: «Як часто рідний край мені в чужині сниться!...»; Свірневе; Голованівська семирічна школа № 3; Моє дитинство на Кайнарських островах; З Батьком; Приймання в піонери; Кіно нашого дитинства; З Мамою; Гуси-лебеді; Буфет дяді Міші Заляпіна (Спогад дитинства); «Колись – у давнину – козак ріс на коні...»; Миколі Івановичу Петренку; Валерію Рибалкіну; Володі Сушку; Великі Трояни. Піонерський табір (Спогад дитинства); Даниловобалківська книгарня; Тарковські (Диптих); Урок американської мови для новоприбулого емігранта; Світлій пам'яті Геннадія Андрійовича Щербини; Ріка Південний Буг біля села Кошаро-Олександрівки; Люді Орловій (Шепоренко); «Там, де Південний Буг – степів південних Бог...»; Правиця Івана Гонти; Діалог Гонти і Залізняка під час уманської різанини 1768 року; Руїни польського цвинтаря у Голованівську; ЗЕЛЕНА БРАМА. З доробку давніх літ: «Зриваю грона з Дерева Життя...»; «Не сплю...»; «Отак собі і йду. Для всіх ще невідомий...»; Весна; Шкільні вірші; Хліб; В Дернівці; «Моє життя – якийсь суцільний суд...»; «Нехай багато і утрачено...»; Молдаванка; Пролітаючи над Україною; «...Я те відрядження сприйняв неначе свято...»; Флотські рубаї (1973–1974 роки); Владивосток; «Стікають дні, немов крізь пальці дерть...»; «Борвій, неначе плуг, оре осінне

море...»; Плавання; На вічну пам'ять нашій Доні, яка прожила всього п'ять днів; МОННА ЛІЗА. *З ліричного зошита: У стилі Гарсії Лорки; Купальниця; «Одягнений в багрянець, гай жаріє...»; «Позаду довгий шлях – і в нагороду...»; «Ти вся – мов стиглий виноград...»; «Прийду до тебе в синє надвечір'я...»; «Сниться так часто мені, ніби я з дальніх гонь...»; Рубаї; «Як дивно це і дико: я радію...»; Після твого концерту; «Ласкава, тиха – ти в моє життя...»; «Ця неприкаяна зима...»; «Я входжу в тебе, як в море...»; У стилі Шарля Бодлера; Київський пляж «Оболонь»; Балада про двох русалок; «Ну хто це вигадав – котів рівнять з жінками!...»; «Люди живуть, як тварини...»; Дві варіації на тему «твій стан»; «Твоє імення жодного ще разу...»; ПЕРЕКЛАДИ З АНГЛОМОВНИХ ПОЕТІВ СВІТУ: *Європа: Англія: Блейк Вільям. Тигр; Кітс Джон. «Пориви вітру – лютого, різкого...»; Коник і цвіркун; Ірландія: Свіфт Джонатан. Цибуля; Макдермот Мартін. Дівча з червоними устами; Уайлд Оскар. «Шир моря вкривсь тонким туманом...»; Сйтс Вільям Батлер. Пісня блукаючого Енгуса; Америка: Сполучені Штати Америки: Дікінсон Емілі. Вірш № 1052; Вірш № 1198; Маккей Клод. Якщо вмирать; Гарлемські тіні; Х'юз Ленгстон. Хрест; Канада: Сервіс Роберт. Моя Мадонна; Кністер Раймонд. Білий кіт; Африка: Південно-Африканська Республіка: Брутус Денніс. До моєї дружини; Весело похитуючись; Нігерія: Кларк Джон Пеннер. Крик народження; Нічний дощ; ПЕРЕКЛАДИ З ПОЕТІВ ФРАНЦІЇ: Гюго Віктор. Жінці; Готьє Теофіль. Кармен; Банвіль Теодор де. Чай; Верлен Поль. Корчма; «Тендітні пальчики цілують клавесин...»; Жінка і кицька; «Від лампи світлий круг...»; Рембо Артюр. Сплячий в долині; Роман; Голосні; Відчуття; Замість епілогу; Про автора.**

Шифр НБУВ: ВА607616

Рец.: Піддубний С. «Сполучені мої українські штати» / С. Піддубний // Народне слово. – 2001. – 7 серп. – С. 3.

3. Храм Дани : вірші та переклади / Сергій Ткаченко; іл. Миколи Стратилата. – Київ : Ятрань, 2005. – 152 с.

Зміст: Замість прологу [«Цей Храм – хмар, нив, вин, трав і варт...»]; Степовичка Леся. «Там в небі ще сія Сварога віщий знак...» [Передмова]; НА ВЕЧІРНЬОМУ ПРУЗІ: До десятої річниці незалежної України; Голованівщині – 80 років; Україна садить картоплю; Ода бурякові; Голованівський край; «Скільки вас тут було...»; «Вони нас ненавидять люто...»; Україна на багатовекторному роздоріжжі; На смерть поета Володимира Забаштанського; Прочитавши книгу спогадів Троцького...; Батькові; «Бачив вві сні я Мазепу...»; Нова Україна; Наша історія; Руїни польського цвинтаря у Голованівську; Україна, 2003 рік н.е.; Руїна; Балада про Голочанські дуби; ПОРТРЕТИ СУЧАСНИКІВ: Володимиру Караташеві; Миколі Ковальчукові; Степану Шеврякову; Іванові Коцюбинському; Панотцеві Василю Гдешинському; Роксолані Петрівні Зорівчак; Джеймсу Мейсу; Леонідові Череватенку; Василю Герасим'юкові; Віктору Полянецькому; Чернишу

Володимиру Пилиповичу; Тамарі Іванівні Щербині; Григорію Чопенку; Володимиру Яремчукові; Володимиру Штуці; Тетяні Лисенко; Васі Чалапку; Братові Юрію; Братові Всеволоду; Самому собі; НОСТАЛЬПІЯ: «Закінчується літо, як життя...»; Розмова Дон Кіхота з Росинантом; «Після трудів – тоскно нескінченних...»; Сон про Голованівськ і ООН; На човні; Повернення у Свірневе; Комсомол; Давно колись; Сорок літ; Повернення в Голованівськ; «Поїздки в юність...»; Дедикація; «Часом – просто нестерпно...»; «Я вже прожив той вік...»; Повернення до Ітаки; Кирнички; Третя громада; Табанове; *Gladiatura*; Ностальгія; ХРАМ ДАНИ: «Твоя статура...»; «В буденщині, процвілій і нудній...»; «Індіанко смаглява Анджело...»; Морський етюд; «Мати і двоє дітей...»; Річковий етюд; Француженка; «Пора прощатися – з цим небом і Дніпром...»; *Reverie*; «Ти схожою була на білу лебедину...»; Пляжний етюд; «Пірнути в тебе, як в ріку...»; «Там, де в присмерку веранди...»; «Я не журюсь, що вже давно...»; «Пройти проз все, що поміж нас було...»; Дружині; Приголосні; Буколічний акростих; «Снилися мені дві України...»; «Я хотів би тебе полюбити...»; ВІД ЯТРА́НІ – ДО ОРЕЛІ: Тарасове благословення; Уманські маки; Зорі над Синицею; На Кайнарських островах; «Ти пам'ятаєш вечір той – над Бугом?»; На пасіці у Володимира Караташа; Леда і Лебідь; Мої річки; В гостях у Григорія Гусейнова в Кривому Розі; Собор Гончара в Новомосковську; Пікнік на капоті; Останній бій Івана Сірка; Леся Степовичка в Могилеві; Володимиру Луценку; Орілька; Шидієве; ДАЛЕКИЙ ВІДГОМІН: *Європа: Англія*: Спенсер Едмунд. Аморетті LXXV; Сідней Філіп. Астрофіл і Стелла XLI; Дрейтон Майкл. «Немов той кораблянин-мандрівець...»; *Ірландія*: Шерідан Річард. Пиймо до дна!; Калланан Джеймс. Пісенька; *Іспанія*: Руїс Хуан. Книга кохання; Вега Лопе де. Пані, яка чистить зубки; *Німеччина*: Уланд Людвіг. Молода корчмарівна; Демель Ріхард. Трудівник; *Польща*: Потоцький Вацлав. Шлюб; Трембецький Якуб. Одній пані; Жіночий спадок; *Франція*: Малерб Франсуа де. «Ледь вранці...»; Бодлер Шарль. Велетка; Рембо Артюр. В «Зеленому шинку»; *Америка: Канада*: Піктол Марджорі. *Finis*; Робертс Чарльз. У старому хліві; Лемпмен Арчібальд. Єднання з природою; *Мексіка*: Нерво Амадо. Боягуз; *США*: Дікінсон Емілі. «В буйну цю ніч...»; *Австралія*: Патерсон Ендрю. Доки сяють мені твої очі – сині; Замість епілогу [«Весь вік – по чужих хатах...»]; Про автора.

Шифр НБУВ: ВА668386

Рец.: Капустін, В. З любов'ю до України / В. Капустін // Народна армія. – 2005. – квіт.; Корінь, Антоніна. Хтось на Канари, а він – на Кайнару / Антоніна Корінь // Кіровоградська правда. – 2009. – 17 лют. (№ 12). – С. 5.

4. Сходження: життя і творчість Володимира Бровченка / С. І. Ткаченко. – Київ: Укр. агентство інформації та друку «Рада», 2008. – 156 с. – Бібліогр.: с. 150–153.

Зміст: Передмова: «Люті вітри»; Глава 1. Поет і ріднокрай: Розділ 1. «Зоря степів»; Розділ 2. «Там, де зливаються висі»; Розділ 3. «Перед очима

небес і криниць»; Глава 2. Поет і народ: Розділ 1. «Древо роду»; Розділ 2. «Господній перст»; Розділ 3. «Кремінь і кресало»; Глава 3. Поет і слово: Розділ 1. «Мати Божа при каганці»; Розділ 2. «Де мій катрен?»; Розділ 3. «Найпотаємніша зізда»; Післямова: «Правди Еверест».

Шифр НБУВ: ВА704437

Рец.: Дзюба С. Поет-пророк Володимир Бровченко / С. Дзюба // Сіверянський літопис. – 2008. – № 5. – С. 140–143.

5. На острові : поезії / С. І. Ткаченко; іл. Володимира Євтушевського. – Київ : Укр. агенство інформації та друку «Рада», 2009. – 128 с.

Зміст: Замість прологу [«Колись – на березі Кайнари...»]; АЛТИН-ОРДА: «Коли вже й ми – в цьому хижому світі...»; «Мов той Мазепа, що весь вік із чужаками...»; «Щоранку, сідаючи у вагон сабвею...»; Блюз; Петро Сорока у нью-йоркському сабвеї; Раптом збагнув; Терзання Колумба; «Єдине спасіння – заплющити очі...»; «Цей світ – однозначно так...»; «Романці і германці й тут воюють...»; «Сабвей нью-йоркський...»; «І так – роки, місяці, дні...»; Моя робота; ПОСТПОМАРАНЧЕВІ БЛЮЗИ: Юнусові Кандиму, Миколі Мірошниченку, Петрові Сороці та Всеволоду Ткаченку – учасникам з'їзду НСПУ «просто неба» у лютому 2004 року; Відозва до містера Ю і леді Ю; Пісня помаранчевого голови РДА; Дерево і небо; «Кожне життя – то фіаско...»; «Які ще можуть бути цілі...»; «Деся там графолуби – най би їм грець!...»; «Сходять з дистанції чемпіони...»; Прочитавши список із 64 митців-претендентів на здобуття Шевченківської премії 2008 року; Двовірші; НАША ІСТОРІЯ – БЕЗ БРОМУ: Володимиру Сокальському; Декабристу Пестелю; Василю Сурикову; Антонову-Овсієнку; Сергію Кірову – іменем якого названо «українське місто, яке ніколи не мало української назви»; Арсенію Тарковському; ПОРТРЕТИ СУЧАСНИКІВ: Дмитрові Павличку; Володимиру Бровченку; Петрові Сороці; Василеві Слапчуку; Панні Вікторії Колесник; Несторові Чиру; Оксані Андрухович; Івану Гриджуку; Степанові Писулякові; Галині Христан; Гуманській трійці; Володимиру Капустіну; УКРАЇНЦІ В НЬЮ-ЙОРКУ: Олександр Архипенку; Євгену Маланюкові; Геннадію Удовенку; Володі Діброві; Компатріотам; ПАРОДІЇ І ПЕРЕСПІВИ: На Стамбульським узбережжі; Вірш у стилі Емми Андієвської; Подражаніє Ігорю Павлюку; Побувши з *бувшим*, станеш буйним; Екзегет Олександр Хоменко про енігматика Петра Сороку; Односельцям з рідної Дернівки; ПАЛІНДРОМИ: Око в око; СЯЙВО ТВОЇХ ОЧЕЙ: *Розмисли про третю молодість*: Вірш, написаний з нагоди мого 55-ліття; Третя молодість; «Мені знову наснилася ти...»; Робінзон; Мій Картаген; Дружині; *Спогади про другу молодість*: «Струнка, смаглява, звабна, як Медея...»; «Та й побачив я тебе, молоду...»; Йой!; Кохання в стилі рослин; «Цілунки в губи і чоло...»; *Спомини про першу молодість*: «Щоночі падають в саду...»; «Наш вік недовгий був...»; Тома Каюк; «Я хотів би оспівати...»; «Що й казати...»; «Цей кленок, обпалений першим холодом...»; БІБЛІЙНІ МОТИВИ: Ной; Vox clamantis in

deserto; Тесля Єшуа на заробітках у Галілеї; Монолог Ісуса Христа; «Ми щось зациклились на Римі й Іудеї...»; «У зручній теплі темноти...»; «Ти живеш так, ніби цей світ – твій...»; Петрові Сороці; Сонет, написаний на вулиці Філдстон-роуд, вздовж якої ростуть вікові клени й дуби; Утренья; «Я жив заради краси...»; «Інформація абсолютно нікуди не зника...»; Замість епілогу [«Чи то я змерз на вічній кризі...»]; Відгуки на творчість Сергія Ткаченка.

Шифр НБУВ: ВА718550

Рец.: Лисенко-Єржиківська Н. Музей гетьманства зібрав шанувальників / Н. Лисенко-Єржиківська // Українська музична газета. – 2010. – № 3 (77). – С. 11; Лисенко-Єржиківська Н. Презентація нової збірки / Н. Лисенко-Єржиківська // Слово і час. – 2009. – № 12. – С. 115; Топчій А. Багатогранний світ поета / А. Топчій // Українське слово. – 2009. – 5–11 серп. (№ 31). – С. 9.

6. Оповіді від Сема : [вірші, переклади, статті] / Сергій І. Ткаченко. – Київ : Укр. агенство інформації та друку «Рада», 2012. – 252, [4] с. : іл.

Зміст: ВІРШІ: Туга за Семом; Рівердейльські ескізи; Манхеттенські замальовки; На Великдень у Домінікані; Зимові настрої; Чорний вівторок; Постпомаранчеві блюзи; Пресвітеріанські псалми; Останній козак; *Nasta la Victoria Siempre!*; ПЕРЕКЛАДИ: *Австралія: Кембридж Ада.* Вплив; *Австрія: Ленау Ніколаус.* Над ставком, де тьма і тиша; *Аргентина: Лугонес Леопольдо.* Сірі хвилі; *Бельгія: Жорж Роденбах.* Недуга; *Галісія: Кастро Росалія де.* Дзвони Бастабалесу; *Данія: Аарструп Еміль.* Зізнання; *Індія: Датт Тору.* Листяний океан; *Дерозіо Генрі Луї Вівіан.* Індійська арфа; *Ісландія: Хвітадаль Стефаун фра.* Весняне сонце; *Канада: Піктол Марджорі.* Екзиль; Повернення додому; Пісня; *Куба: Ередія Хосе Марія.* Відречення від поезії; *Мексика: Нерво Амадо.* Дар; *Нова Зеландія: Хайд Робін.* Серед нив; Річкова вода; Старість; *Перу: Чокано Хосе Сантос.* Маніфест; *Прованс: Діа Беатриса де.* Канцона III; *Борн Бертран де.* Люблю весни веселі дні; *Румунія: Мачедонські Олександрю.* Це час, коли троянда помира; *США: Лонгфелло Генрі Уодсуорт.* Свята; Природа; Зламане весло; *Емерсон Ральф Уолдо.* Захисне слово; Прощай; *Торо Генрі Давид.* Я знав одну людину; Молитва; *Уругвай: Еррера-і-Рейсіт Хуліо.* Повернення додому; *Фарери: Дюрхус Йенс Крістіан.* Великий змій; *Франція: Франс Анатоль.* Невинні душі; *Швеція: Бойє Карін.* Недовіра; ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО: Художній переклад як віртуальна реальність; А-ба-ба-га-ла-Гамлет: шекспіріада, перверзія чи рекреація?; Невловима поетка Емілі Дікінсон; Позиція спостерігача і практика перекладу; Роль часопросторової перспективи в перекладі; Який корабель мав на увазі Артюр Рембо?; Переклад як вияв емпатії; Творчий тандем як проблема перекладу; КУЛЬТУРОЛОГІЯ: Фермопіли на Дніпрі, або Подвиг 97 упівців; Останній парад; Блатняк як форма тиранії; Герілля і картопля; Чуєш?; Найвищу літературну премію – за ... підрядник? «Переклад чи... підрядник?»; Шостий вимір Петриківського лісу; Храм золотого і срібного ключа; «Знайшовсь таки один козак...»; І зела, і звірі (Флора і фауна в творах Петра

Сороки); Пісняри: дві Білорусі; Повчимося у фризів!; Відгуки на творчість Сергія Ткаченка.

Шифр НБУВ: ВА756952

Рец.: Андрушко Т. Нова книга Сергія Ткаченка / Т. Андрушко // Маловисківські вісті. – [Мала Виска, Кіровоградська обл.]. – 2009. – 5 серп.

7. Пророки степу & апостоли лісу / Сергій І. Ткаченко. – Київ : Укр. агенство інформації та друку «Рада» 2012. – 164, [9] с. : фот.

У книзі автор робить спробу поглянути на дві головні проблеми сучасної України –проблему просторової [Північ-Південь – Захід – Схід] і природничої [Ліс – Лісостеп – Степ] дискретності, а також проблему часової розірваності [Минуле – Теперішнє – Майбутнє] з позицій поточного літературного процесу.

Зміст: Від автора: свіча на порвистому вітрі; ПЕРЕДМОВА: Художній ландшафт як чинник літератури; Голос волаючого зі степу [*Володимир Бровченко*]; Верді від лісів і сіл, дів і дерев [*Микола Мірошниченко*]; В соборі видінь [*Зоряна Замкова*]; Заручник довгих степів [*Віктор Полянецький*]; Майстер художнього слова [*Богдан Бастюк*]; Мавка, що повернулася [*Ніна Горик*]; На гарді коло мови [*Іван Гайворон*]; Уманський рондельєро [*Петро Поліщук*]; Чекання вишневого бога [*Людмила Солончук*]; Сонет – як форма протесту [*Віктор Грищенко*]; Обережно: гомозаври [*Петро Осадчук*]; Оманлива простота [*Тетяна Добко*]; Реальність життя і вигадки Голівуду [*Володимир Караташ*]; Літописець Ятранської землі [*Микола Ковальчук*]; Ходіння по водах [*Петро Сорока*]; ДОДАТКИ: Маніфест; Звернення; Статут; Обітниця члена/членкині Ятранської Громади; Структура Редакційної Ради; Принципи функціонування журналу.

Шифр НБУВ: ВА756953

8. Під знаком Ярила : [вірші] / Сергій Ткаченко, Василь Копайгоренко. – Київ : Бізнесполіграф, 2014. – 132 с. : кольор. іл.

Зміст: Ткаченко Сергій. Акросонет: замість прологу; Копайгоренко Василь. Живопис – це поезія в кольорі; Розділ 1. ВІРА: Наша історія; До десятої річниці Незалежної України; «Скільки вас тут було...»; Голованівський край; «Там, де Південний Буг...»; «Твій стан...»; «Я вже забув, коли ходив ріллею...»; Українська мова; The True Church of God; Монолог Ісуса Христа; «Кожен жде свого Месію...»; «Певність часом ще гірше, ніж непевність...»; «Снилися мені дві України...»; «Мов той Мазепа...»; Діалог Гонти і Залізняка під час Уманської різанини 1768 року; Правиця Івана Гонти; Балада про козака і коня; «В глухому хуторі...»; «Часом мені здається...»; «Поезія народжується з мислі...»; Неграші; Нью-Йорк; «Програми, плани, доповіді, звіти...»; Розділ 2. НАДІЯ: З Батьком; Ріка Південний Буг біля села Кошаро-Олександрівки; «Той ліс, що хлопцем посадив мій дід...»; На смерть поета Володимира Забаштанського; На пасіці у Володимира Караташа; Голованівщині – 80 років; Весна. «Ми – чумаки...»; Україна, 2003 рік н. е;

Gladiatura; Останній козак; «Ми – лицарі квадратного стола...»; *Nasta la victoria siempre*; «Людська натура до всього звика...»; Самарський собор; Самому собі; «Закінчується літо, як життя...»; Табанове; На човні; *Демель Ріхард*. Дай мені свого золотого гребінця...» [переклад з німецької]; *Баківія Джордже*. Химородь [переклад з румунської]; *Мачедонські Олександр*. Це – час, коли троянда помира [переклад з румунської]; Письмакам; «Зустрінемося на зоряних шляхах...»; Двері; Розділ 3. ЛЮБОВ: «Пірнути в тебе, як в ріку...»; «Та й побачив я тебе, молоду...»; Французка; «Ти схожою була на білу лебедину...»; *Бодлер Шарль*. Велетка [переклад з французької]; *Верлен Поль*. Жінка і кицька [переклад з французької]; Приголосьні; *Малерб Франсуа де*. Ледь вранці. [переклад з французької]; «Твоя статура...»; «Я хотів би тебе полюбити...»; *Reverie*; Річковий етюд; Леда і Лебідь; «Ти пам'ятаєш вечір той – над Бугом?»; «Цілунок в губи і чоло...»; Йой!; Ріта Кальдероні; «Мені знову наснилася ти...»; Фантазія; Ліна Ромей; «Наш вік недовгий був...»; Дженіфер; *Нейхоф Мартінус*. Прощання [переклад з нідерландської]; *Броневський Владислав*. Останній вірш [переклад з польської]; Ткаченко Сергій. Поезія і живопис: діалог на рівні архетипів: [післямова]. У книзі представлені репродукції картин В. Копайгоренка: Молитва до неба (1997); Ой, чумаче (2010); Мисливиця (1995); Музика лісу (2013); Христос. Виноградна Лоза (2005); Михайло Архистратиг (2003); Гетьман (1998); Танок (2006); Ярило (1999); Святвечір (1997); Закувала зозуля (із серії «Русалії») (2010); Вертеп (2011); Діди (2005); Давній мотив (1996); Аратанія (2000); Чумацький шлях (1992); Козак Мамай (2009); Козаки на морі (2011); Гончар (2004); Косовиця (2004); Русалонька та рибалка (із серії «Русалії») (2011); Муза та Скрипаль (із серії «Русалії») (2011); В райському саду (із серії «Русалії») (2006); Різдва янгол (2012); Нью (1991); Русалонька (2007); Дівчина з кішкою (2001); Нью (1990); Лісова пісня (1995); Цнотливий поцілунок (із серії «Русалії») (2008); Нічна феєрія (із серії «Русалії») (2011); Русалії (1995); Східний сон (1992); Поцілунок (із серії «Русалії») (2008); Дівчина і кентавр (1992); Кентавр та мавка (2004).

Шифр НБУВ: ВА781584

Рец.: Гордон О. Під знаком Ярила / О. Гордон // Харків. – 2016. – № 5. – С. 236–239; Гордон О. Під знаком бога ріднокраю / О. Гордон // *Культура і життя*. – 2016. – 1 лип. – С. 11; Добко Т. Під знаком Ярила / Тетяна Добко // Митець. – 2015. – № 11/12. – С. 6. – URL: http://kdidpamid.edu.ua/new/wp-content/uploads/2015/07/Newspaper-11_2015.pdf; Добко Т. Побратими високого духу [Василь Копайгоренко і Сергій Ткаченко] / Тетяна Добко // *Літературна Україна*. – 2015. – 4 черв.; О'Лір, Олена. Пером і пензлем: творче побратимство Сергія Ткаченка і Василя Копайгоренка: рецензія / Олена О'Лір // *Літературний Чернігів*. – 2019. – № 3. – С. 150–155.

9. Лісові денники Петра Сороки: малярство і метафізика : монографія / Сергій І. Ткаченко. – Харків : Слово, 2016. – 197 с. : іл. – Бібліогр.: с. 172–189.

Зміст: ПЕРЕДНЄ СЛОВО; Глава 1. ПРИРОДА ЯК БОЖИЙ ХРАМ: Розділ 1.1. Генеза «Денників»: Пришвін чи Торо?; Розділ 1.2. Чому все таки Ліс, а не Степ?; Розділ 1.3. Творча доля як проща і схима; Розділ 1.4. Світ людини і світ лісу; Розділ 1.5. Ліс як головний персонаж «Денників»; Глава 2. ЛІТУРГІЙНІСТЬ БОЖЕСТВЕННОГО ТВОРИВА: Розділ 2.1. Єдність і цілісність світотвору; Розділ 2.2. Царство богині Флори; Розділ 2.3. Царство богині Фауни; Глава 3. ЛІТЕРАТУРА І МАЛЯРСТВО: Розділ 3.1. Мистецькі та наукові шляхи пізнання Істини; Розділ 3.2. Літературні засоби аналізу малярських творів; Розділ 3.3. Письменник як синтетичний інтерпретатор; Глава 4. МАЛЯРСТВО І ЛІТЕРАТУРА: Розділ 4.1. Малярські методи творення літератури: Пункт 4.1.1. Творча манера митців давніх епох; Пункт 4.1.2. Творчий метод різних шкіл; Розділ 4.2. Текст як сукупність художніх замальовок: Пункт 4.2.1. Світлотінь; Пункт 4.2.2. Перспектива; Пункт 4.2.3. Театр і кіно; Пункт 4.2.4. Кіномонтаж; Розділ 4.3. Взаємодія словесних і візуальних мистецтв; Розділ 4.4. Образна кольористика в літературі: Пункт 4.4.1. Природа і значення кольорів; Пункт 4.4.2. Зелений, блакитний, червоний; Пункт 4.4.3. Чорний, білий, золотий; Глава 5. ДУХОВНА СУТЬ ХУДОЖНЬОГО СЛОВА: Розділ 5.1. Високе призначення красного письменства; Розділ 5.2. Релігійна компонента художніх пошуків; Розділ 5.3. На підступах до трансцендентного виміру; Розділ 5.4. Високий поклик і важка ноша апостольства; Глава 6. ПИСЬМЕНСТВО ЯК ІКОНОПИС: Розділ 6.1. Художній образ, наукове поняття, релігійна догма; Розділ 6.2. Храм золотого і срібного ключа; Розділ 6.3. Позачасопросторові аспекти духовности; Розділ 6.4. Багатовимірні реальні та художні світи; Розділ 6.5. Багатовимірність світу «Денників»; Розділ 6.6. Ікона як вікно в Божий світ; Глава 7. ПОШУКИ НОВОГО ТВОРЧОГО МЕТОДУ: Розділ 7.1. Поезія як складова частина світогляду; Розділ 7.2. Неокласика чи постметафізика? ДОДАТОК: Шість вимірів Петриківського лісу; ПІСЛЯМОВА; ПОСТСКРИПТУМ; БІБЛІОГРАФІЯ; ВІДГУКИ НА ТВОРЧІСТЬ СЕРГІЯ І. ТКАЧЕНКА.

Шифр НБУВ: ВА802122

10. Невідомий Артюр Рембо / Сергій І. Ткаченко. – Київ : Парламент. вид-во, 2019. – 462, [2] с. : фот. – (Скарбниця світового письменства). – Бібліогр.: с. 451–453.

Зміст: Мій Рембо [Передмова]; ПЕРЕКЛАДИ: Перша вечірка; Передчуття; Офелія; Покарання Тартюфа; Відповідь Ніни; Під музику; Заціпенілі; Роман; Зло; Цезарська лють; Сплячий в долині; В «Зеленому шинку»; Пустунка; Приголомшлива перемога під Саарбрюкеном; Шафа; Мої циганські мандрі; Писок Фавна; Сидуни; Митники; Вечерова молитва; Бойовий псалом парижан; Мої маленькі мандрюхи; Поети у віці семи років; Бідняки в церкві; П'яний байдак; Голосні; Круки; Сльозина; Ріка Смородина; Тужба з надвисокої башти; Вічність; Тріумф голоднечі; Добрі мислі зранку; КОМЕНТАРІ: Почуття міри і смаку як умова успіху перекладача («Перша

вечірка»); Роль часопросторової перспективи у перекладі («Передчуття»); Шарлевільська Офелія: романтика чи трагізм? («Офелія»); Божественна комедія («Покарання Тартюфа»); Романтичний сюжет як привід для змалювання реалістичної картини життя («Відповідь Ніни»); Контекст культури як код прочитання оригіналу («Під музику»); Переклад поетичного твору, що є описом і сповіддю водночас («Заціпенілі»); Прагматичні проблеми поетичного перекладу («Роман»); Переклад як рух у межах парадигми авторського стилю («Зло»); Два Наполеони («Цезарська лють»); Поетичний твір як малярське полотно («Сплячий в долині»); Право перекладача на творчий домисел («В „Зеленому шинку“»); Театральність поетичного слова («Пустунка»); Переклад як аналог оригіналу («Блискуча перемога під Саарбрюкеном»); Кілька слів про меблю і поезію («Шафа»); Як передати стиль мовлення дорослої дитини і не постати при цьому здитинілим дорослим («Мої циганські мандри»); Концептуальне прочитання оригіналу – *conditio sine qua non* («Писок Фавна»); Національний досвід як основа перекладацької інтерпретації («Сидуни»); Відтворюваний в перекладі поетичний твір – не механічна сума відповідних частин оригіналу («Митники»); Від слова – до образу, від образу – до слова («Вечерова молитва»); Історичний контекст і його актуальність для перекладу поезії («Бойовий псалом парижан»); Ще раз про перекладацький тандем («Мої маленькі мандрюхи»); Підводні камені біографізму («Поети у віці семи років»); Вірш як серія картинок («Бідняки в церкві»); Заповіт сімнадцятилітнього генія («П'яний байдак»); Алхімія слова («Голосні»); Поразка без майбутнього («Круки»); Пейзаж з уяви чи туга за втраченим раєм? («Сльозина»); Калинові мости пересотворення («Ріка Смородина»); Проблеми стилізації під старовину («Тужба з надвисокої башти»); Релігія чи метафізика? («Вічність»); Екзистенційна притча як новаторська літературна форма («Свята голоднечі»); Прихована іронія як проблема перекладу («Добрі мислі зранку»); ДОДАТКИ: Додаток до вірша «Перша вечірка» (“*Première soirée*”); Додаток до вірша «Передчуття» (“*Sensation*”); Додаток до вірша «Офелія» (“*Ophélie*”); Додаток до вірша «Покарання Тартюфа» (“*Le Châtiment de Tartufe*”); Додаток до вірша «Відповідь Ніни» (“*Les Réparties de Nina*”); Додаток до вірша «Під музику» (“*A la musique*”); Додаток до вірша «Заціпенілі» (“*Les Effarés*”); Додаток до вірша «Роман» (“*Roman*”); Додаток до вірша «Зло» (“*Le Mal*”); Додаток до вірша «Цезарська лють» (“*Rages de Césars*”); Додаток до вірша «Сплячий в долині» (“*Le Dormeur du Val*”); Додаток до вірша «В „Зеленому шинку“» (“*Au Cabater-Vert*”); Додаток до вірша «Пустунка» (“*La Maline*”); Додаток до вірша «Приголомшлива перемога під Саарбрюкеном» (“*L’Éclatante Victoire de Sarrebrück*”); Додаток до вірша «Шафа» (“*Le Buffet*”); Додаток до вірша «Мої циганські мандри» (“*Ma Bohème*”); Додаток до вірша «Писок Фавна» (“*Tête de faune*”); Додаток до вірша «Сидуни» (“*Les Assis*”); Додаток до вірша «Митники» (“*Les Douaniers*”); Додаток до вірша «Вечерова молитва» (“*Oraison du soir*”); Додаток до вірша «Бойовий псалом парижан» (“*Chant de guerre*”);

parisien”); Додаток до вірша «Мої маленькі мандрюхи» (“Mes Petites Amoureuses”); Додаток до вірша «Поети у віці семи років» (“Les Poètes de sept ans”); Додаток до вірша «Бідняки в церкві» (“Les Pauvres à l’église”); Додаток до вірша «П’яний байдак» (“Le Bateau ivre”); Додаток до вірша «Голосні» (“Voyelles”); Додаток до вірша «Круки» (“Les Corbeaux”); Додаток до вірша «Сльозина» (“Larme”); Додаток до вірша «Ріка Смородина» (“La Rivière de Cassis”); Додаток до вірша «Тужба з надвисокої башти» (“Chanson de la plus haute tour”); Додаток до вірша «Вічність» (“L’Eternité”); Додаток до вірша «Триумф голоднечі» (“Fêtes de la faim”); Додаток до вірша «Добрі мислі зранку» (“Bonne pensée du matin”); Цитовані дослідницькі джерела; Аналізовані переклади.

Шифр НБУВ: ВА834261

II. Поезія

11. Поезія : [Чорнобривці; Дернівська школа] / Сергій Ткаченко // Баришівські вісті. – [смт. Баришівка, Київська обл.]. – 1978. – 25 лют. (№ 24). – С. 3.

12. Поезія : [Балада про 27; Бліндажі] / Сергій Ткаченко // Баришівські вісті. – [Баришівка, Київська обл.], 1978. – 9 трав. (№ 55). – С. 4.

13. Нью-Йоркські медитації : [вірші] / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 1991. – 28 лист. – С. 4.

Зміст: «Ми збирали з сином листя в Сентрал-Парку...»; Емігрант; Приватна вулиця; Розмова з Холденом Колфілдом; «Я вже забув, коли ходив ріллею...».

14. Поезії / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 1999. – 4 лист. – С. 4.

Зміст: «На дивній цій імуногенній карті...»; «Той ліс, що хлопцем посадив мій дід...»; Українська мова; Розмова посла – Постійного представника України при ООН з доктором історичних наук, професором Київського університету про Голодомор 1932–1933 років в Україні; Пам’ятник Гоголю в Москві.

15. Поезії / Сергій Ткаченко // Сучасність. – 2000. – № 12. – С. 21–26.

Зміст: «Тут нема України – тут лише її квота...»; Mid-Life Crisis; Нью-Йорк; The True Church of Gog; «Ми – чумаки. Ми стільки літ довбаєм...»; «Не думаю, не мрію, не жадаю...»; «Ми – лицарі квадратного стола...»; «Поезія народжується з мислі...»; «Де ж та душа, що озветься на ці рядки...»; «Щодня, щохвилини шукаю у всьому сенсу...»; «І Крим, і Рим осточортіли...»; «В глухому хуторі, між приладів і книг...»; «Часом мені здається, що десь є інше

життя...»; «Програми, плани, доповіді, звіти...»; «Що за дивна країна – Україна...»; Батькові; Як весело і радісно іти...».

Шифр НБУВ: Ж14413

16. В Дернівці : [вірш] / Сергій Ткаченко // Народна воля. – [Скрантон, штат Пенсильванія, США], 2001. – 5 лип. (№ 27). – С. 5.

17. Поезія : [«Як часто рідний край мені в чужині сниться!», «Буфет дяді Міши Заліяпіна»] / Сергій Ткаченко // Там, де Ятрань. – [Голованівськ, Кіровоградська обл.], 2001. – 22 черв. – С. 4.

18. Балада про Голочанські дуби / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2002. – № 2. – С. 5–8.

Шифр НБУВ: Ж24366

19. З американського зошита : [вірші] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2002. – № 1. – С. 13–19.

Зміст: «Коли самотньо стає, як в пустелі...»; «Там, де Південний Буг – степів південних Бог...»; «Закінчується літо, як життя...»; До десятої річниці Незалежної України; Наша історія; Нова Україна; Голованівський край; «Скільки вас тут було – неначе хробаків...»; Самому собі; «Я хотів би тебе полюбити – у маковім полі...»

Шифр НБУВ: Ж24366

20. Землякам моїм дружнє посланіє : [комент. і вірші: Тамарі Іванівні Щербині; Чернишу Володимирі Пилиповичу; Васі Чалапку] / Сергій Ткаченко // Слово і час. – 2002. – 22 січ. – С. 7.

21. Поезія : [Наша історія; Правиця Івана Гонти] / Сергій Ткаченко // Там, де Ятрань. – [Голованівськ, Кіровоградська обл.], 2002. – 29 берез. – С. 1.

22. Поезія : [«Хозари, гуни, печеніги, готи...»] / Сергій Ткаченко // Народна армія. – 2002. – 29 серп. – С. 8.

23. На вечірньому прюзі : [вірші] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – Київ. – 2003. – № 3. – С. 14–16.

Зміст: Голованівщині – 80 років; На смерть поета Володимира Забаштанського; Роксоляні Петрівні Зорівчак; Україна на багатовекторному роздоріжжі; Квазісонет у стилі Шекспіра.

Шифр НБУВ: Ж24366

24. Поезія : [«Я будую не просто хату...»] / Сергій Ткаченко // Вартові неба. – 2003. – № 93/98. – С. 23.

25. Третя громада : [вірші] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2004. – № 4. – С. 15–22.

Зміст: Володимир Караташеві; Миколі Ковальчуку; Степану Шеврякову; Третя громада; Григорію Чопенку; Івану Коцюбинському; Кирнички; Панотцеві Василю Гдешинському; Віктору Полянецькому; Табанове; Володимир Яремчукові; Сергію Піддубному.

Шифр НБУВ: Ж24366

26. Від Ятрані до Орелі : [дорож. нотатки літ.-мист. туру теренами Кіровоградщини і Дніпропетровщини, а також вірші Сергія Ткаченка: Тарасове благословення; Уманські маки; Зорі над Синицею; «Ти пам'ятаєш вечір той – над Бугом?»; На Кайнарських островах; Мої річки; Леда і Лебідь; На пасіці у Володимира Караташа; В гостях у Григорія Гусейнова в Кривому Розі; Собор Гончара в Новомосковську; Останній бій Івана Сірка; Пікнік на капоті; Леся Степовичка в Могилеві; Володимир Луценку; Орілька; Шидієве] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2005. – № 5. – С. 75–90.

Шифр НБУВ: Ж24366

27. Незалежній Україні : [вірші: «Хозари, гуни, печеніги, готи...»; «Снились мені дві України...»; «Я хотів би тебе полюбити...»] / Сергій Ткаченко // Народна воля [Надвірна, Івано-Франківщина]. – 2005. – 8 лип. – С. 3.

28. Присвяти : [вірші: Володимир Луценку; Миколі Чабану] / Сергій Ткаченко // Січеслав. – 2005. – № 3/4. – С. 184.

Шифр НБУВ: Ж21974

29. Від Ятрані до Прута : [дорож. нотатки літ.-мист. туру теренами Кіровоград., Терноп., Івано-Франків. та Львів. обл., а також вірші Сергія Ткаченка: Петрові Сороці; Несторові Чиру; Галині Христан] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2006. – № 6. – С. 69–85.

Шифр НБУВ: Ж24366

30. Біблійні мотиви : поезії / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2007. – № 7. – С. 106–110.

Зміст: Ной; Тесля Єшуа на заробітках у Галілеї; Монолог Ісуса Христа; «Ми щось зациклились на Римі й Іудеї...».

Шифр НБУВ: Ж24366

31. Десять поезій / Сергій Ткаченко // Українське слово. – 2007. – 20–26 черв. (№ 25). – С. 9.

Зміст: Mid-Life Crisis; «В глухому хуторі, між приладів і книг...»; «Часом мені здається...»; «Програми, плани, доповіді, звіти...»; Ода осінньому полю; «Я хотів би тебе полюбити...»; До десятої річниці незалежної України; «Снилися мені дві України...»; «Коли вже й ми – в цьому хижому світі...»; Блюз; «Дякуючи тобі...».

32. На вечірньому пружі : [вірші] / Сергій Ткаченко // Дніпро. – 2007. – № 9/10. – С. 47–51.

Зміст: «Ми тут жили і будем жити...»; Балада про Голочанські дуби; Повернення у Свірневе; Повернення до Ітаки.

Шифр НБУВ: Ж22466

33. На острові : [вірші] / С. І. Ткаченко // Ятрань. – 2008. – № 8. – С. 19–24.

Зміст: «І знов пророчий глас волає із пустелі...»; Сонет; Євгену Маланюкові; Володимир Сокальському; Арсенію Тарковському; Геннадію Удовенку; Петрові Сороці; Івану Гриджуку; Дружині; «Колись на березі Кайнари...».

Шифр НБУВ: Ж24366

34. Біблійні мотиви : [вірші: «Ной»; «Лот»; «Монолог Ісуса Христа»] / Сергій Ткаченко // Українське слово. – 2009. – 17–23 черв. (№ 24). – С. 9.

35. Золота вежа / С. Ткаченко // Ятрань. – 2009. – № 9. – С. 69–73.

Зміст: [вірші-посвяти]: Петрові Сороці; Вікторії Колесник; Дмитрові Павличку; Василію Сурикову; «Інформація абсолютно нікуди не зника...»; Екзегет Олександр Хоменко про енігматика Петра Сороку; Вірш у стилі Емми Андієвської; Подражаніє Ігорю Павлюку.

Шифр НБУВ: Ж24366

36. Нічого не змінилось в цьому світі : поезія / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів – 2010. – № 3. – С. 47–55.

Шифр НБУВ: Ж68693

37. Проїзд святого Іоанна : [вірші] / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2019. – № 4. – С. 3–14. old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=14587

Зміст: «Ми садили чорнобривці...»; «Ця безіменна ґрунтова дорога...»; «Пройшла гроза...»; «Гроза погримала й пішла за Океан...»; «Йшов по березі Океану...»; «Є у мене друг – зветься Океан...»; Ларисі Кадочниковій; Людмилі Єфименко; «Занехавши справ тьму-тьмушу...»; «Де в світі мислячі істоти?»; Володимир Діброві; «Я до них їжджу здалеку...»; «Як би навчитися жити сьогоднішнім днем...»; Перечитуючи Володимира Бровченка; «Волаючий

гласе з пустелі...»; Розмова Фауста і Мефістофеля; «По стежці Бредбері в'їжджаю в юрський ліс...»; «Мої пилки, стамески, молотки...»; «Сенс був – ще ось цієї миті...»; Ураган «Метью».

III. Переклади

38. Кларк, Джон Пеппер. [Поезії] / Джон Пеппер Кларк ; з англ. пер.: Всеволод Ткаченко, Сергій Ткаченко // Всесвіт. – 1975. – № 12. – С. 136–139.
Шифр НБУВ: Жс27966

39. Нараян, Сурве. [Поезії] / Сурве Нараян; з авториз. англ. вид. пер. Сергій Ткаченко // Всесвіт. – 1976. – № 11. – С. 59–60.
Шифр НБУВ: Жс27966

40. Переклади з Емілі Дікінсонди : [вірші: Бабине літо; «Нікому не знана троянда багряна...»; «Цей пил – колишні дами й кавалери...»] / Дікінсон Емілі ; пер. Сергій Ткаченко // Вітрила. – Київ : Молодь, 1978. – С. 157–158.
Шифр НБУВ: ВА324490

41. Рубадірі, Девід. Африканська гроза : [вірш] / Девід Рубадірі ; з англ. пер.: Всеволод Ткаченко, Сергій Ткаченко // Всесвіт. – 1979. – № 6. – С. 21.
Шифр НБУВ: Жс27966

42. Поезія Африки : антологія / упоряд. Всеволод Ткаченко. – Київ : Дніпро, 1983. – 267 с.

Зі змісту: Гана: Авунор-Вільямс Джордж. Море пожирає нашу землю; Військова пісня. – С. 61–62; Камерун: Діпоко Мбелла Сонне. Вигнання чужинців; Біль; Наше життя. – С. 114–115; Нігерія: Егуду Романус. Меч завойовника. – С. 64; Ечеруо Майкл. Шлюб; Ноктюрн. – С. 164–165; Кларк Джон Пеппер. Крик народження; Абіку. – С. 168–169; Окара Гебріел. Тамтами і фортепіано. – С. 169–170; Адіамбо. – С. 172–173; Хіго Ейг. Очима птаха. – С. 177; Шоїнка Воле. Цивільний і солдат. – С. 178–179; Південно-Африканська Республіка: Бругус Денніс. «Ми все-таки живем...»; Ерозія. Транскей; Пісня нічного міста. – С. 180–181 / пер. Сергій Ткаченко; Судан: Фаріс Мухієддін. Сходження / пер. С. Ткаченко, Валерій Рибалкін. – С. 235.

Шифр НБУВ: ВА403067

43. Коломбо, Джон Роберт. Переселенці : [вірш] / Джон Роберт Коломбо; з англ. пер. Сергій Ткаченко // Всесвіт. – 1984. – № 5. – С. 48–49
Шифр НБУВ: Жс27966

44. Шекспір, Вільям. Сонети / Вільям Шекспір; з англ. пер. Сергій Ткаченко // Кур'єр Кривбасу. – 2000. – № 128 (лип.). – С. 146–147.

Шифр НБУВ: Ж14746

45. На вечірньому прюзі : [пер. з фр. поезій: Жоашен дю Белле: «Блажен, хто, мов Уліс, пропливши сто морів...»; Артюр Рембо: В «Зеленому шинку»] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2003. – № 3. – С. 14–17.

Шифр НБУВ: Ж24366

46. Далекий відгомін : [пер. віршів Е. Спенсера, Ф. Сіднея, М. Дрейтона, А. Лемпмена, Л. Уланда, Ф. Малерба, Ш. Бодлера, Емілі Дікінсон] / Сергій Ткаченко // Січеслав. – 2004. – № 1. – С. 94–98.

Шифр НБУВ: Ж21974

47. Англомовні поети Канади : [пер. віршів: Чарльза Робертса «У старому хліві»; Арчібальда Лемпмена «Єднання з Природою»; Марджорі Піктолл «Finis»] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2005. – № 5. – С. 110–111.

Шифр НБУВ: Ж24366

48. Романська лютня і германський фагот : пер. віршів з англ., нім., фр., іспан. мов / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2007. – № 7. – С. 139–144.

Зміст: з англійської: Шекспір Вільям. Сонет 19; Сідней Філіп. Астрофіл і Стелла ХІІ; Дрейтон Майкл. «Немов той кораблянин-мандрівець...»; Блейк Вільям. Тигр; Кітс Джон. Море; Дікінсон Емілі. «В буйну цю ніч...»; з іспанської: Вега Лопе де. Пані, яка чистить зубки; Нерво Амадо. Боягуз; з німецької: Уланд Людвіг. Молода корчмарівна; з французької: Бодлер Шарль. Велетка; Верлен Поль. Корчма.

Шифр НБУВ: Ж24366

49. Поети Нідерландів: Вервей, Блем, Нейхоф: пер. віршів з нідерланд. / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2009. – № 9. – С. 122–125.

Зміст: Вервей Альберт. Круговерть; Як я зморивсь...; Блем Якоб Корнеліс. Вулиця героїв; Безсоння; Нейхоф Мартінус. Вечеря; Жінка – мати.

Шифр НБУВ: Ж24366

50. Сторні, Альфонсіна. Заповіт / Альфонсіна Сторні; пер. з іспан. і комент. Сергія Ткаченка // Березіль. – 2012. – № 7/8. – С. 144–150.

Шифр НБУВ: Ж26911

51. Англомовні поети Канади : пер. з англ. / Сергій Ткаченко // Київ. – 2019. – № 7/8. – С. 157–164: портр.

Зміст: Копання картоплі; У старому хліві; Епітафія господарю; Єднання з природою; Вже природа осінню диха.; Екзиль; Повернення додому;

Безгоміння; Finis; Пісня; Білий кіт. Подано переклади поезій Чарльза Робертса [канадський поет, прозаїк, 1860–1943], Арчібальді Лемпмена [канадський поет, 1861–1899]; Дункана Кемпбелла Скотта [канадський поет, прозаїк, державний діяч, 1862–1947]; Марджорі Піктол [канадська поетеса, 1883–1922], Раймонда Ністера [канадський поет, новеліст, критик, 1900–1932] та інформацію про них.

52. Теннісон, Альфред. Вірші / Альфред Теннісон; пер. з англ. Сергія Ткаченка // Літературний Чернігів. – 2020. – № 2. – С. 136–139. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=15560

Зміст: Мірошникова донька; Прощання; Бий, бий, бий; In Memoriam; Коли помру; Відплиття.

53. Рембо, Артюр. Паризька оргія, або Париж залюднюється знов: поезія / Артюр Рембо; пер. з фр. і комент. Сергія Ткаченка // Літературний Чернігів. – 2021. – № 4. – С. 109–115. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=18237

54. Вустейне, Карел ван де. [«Знов у саду цвітіння айстр прощальне»: поезія] / Карел Вустейне; пер. з нідерланд. і комент. Сергія І. Ткаченка // Літературний Чернігів. – 2022. – № 4. – С. 81–84 : іл. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=19516

55. Дебелянов, Димчо. Вернутися до батьківського дому: поезія / Димчо Дебелянов; пер. з болг. і комент. Сергія І. Ткаченка // Літературний Чернігів. – 2022. – № 2. – С. 70–73: іл. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=19514

56. Кітс, Джон. Ода осені: поезія / Джон Кітс; пер. з англ. і комент. Сергія Ткаченка // Літературний Чернігів. – 2022. – № 3. – С. 86–100 : іл. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=19515

57. Кослі, Чарльз. Райський бескид: поезія / Чарльз Кослі; пер. з англ. і комент. Сергія І. Ткаченка // Літературний Чернігів. – 2022. – № 3. – С. 90–94. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=19513

58. Ок'єр, Єппе. Майська ніч: поезія / Єппе Ок'єр; пер. з данськ. і комент. Сергія Ткаченка // Літературний Чернігів. – 2022. – № 1. – С. 66–69. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=19513

59. Бойє, Карін. Недовіра: поезія / Карін Бойє; пер. зі швед. і комент. Сергія І. Ткаченка // Літературний Чернігів. – 2023. – № 2. – С. 112–115 : іл. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=20459

60. Нільсен, Рудольф. Суперник: поезія / Рудольф Нільсен; пер. з норвезьк. і комент. Сергія І. Ткаченка // Літературний Чернігів. – 2023. – № 3. – С. 105–107: іл. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=20734

61. Шеллі, Персі Біші. Ода Західному Вітру / Персі Біші Шеллі; пер. з англ. і комент. Сергія І. Ткаченка // Літературний Чернігів. – 2023. – № 1. – С. 100–106. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=20061

62. Гете, Йоганн Вольфганг. Тролів король / Йоганн Вольфганг Гете; пер. з нім. і комент. Сергія Ткаченка // Літературний Чернігів. – 2024. – № 2. – С. 82–96. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=22165

63. Кослі, Чарльз. Райський бескид: поезія / Чарльз Кослі; пер. з англ. і комент. Сергія І. Ткаченка // Літературний Чернігів. – 2024. – № 3. – С. 90–94. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=22485

64. З поетів британських островів : пер. з англ. мови / Сергій І. Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2025. – № 1. – С. 125–138. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=23077

Зміст: Дві слові від перекладача. Джефрі Чосер. Немилосердна вдова; Френсіс Бекон. Життя людини; Джордж Герберт. Цвинтарні надгробки; Генрі Воен. Суета; Джон Дайер. Усіх непитущих – геть; Тобіас Смоллет. Послухайте, браття спудеї; Джоанна Бейлі. Останній лист; Вільям Вордсворт. В який тяжкий полон узів нас світ; Вальтер Скотт. Прощання з Музою; Томас Мур. О, друже, не марнуй життя; Едвард де Вер. Трудар, що лордів ґрунт оре, як віл; Томас Едвард Браун. Багрянні скелі; Томас Гарді. Після мене; Джон Бойл О'Райлі. Крик мрійливця; Джозефіна Кермод. Присмерк; Вільям Батлер Єйтс. Плавба до Візантії; Хью Менай. На південь від мріянь.

IV. Перекладознавство

65. Художній образ як об'єкт поетичного перекладу / Сергій Ткаченко // Теорія і практика перекладу. – Київ : Вища шк., 1980. – Вип. 3. – С. 37–45.

Шифр НБУВ: Ж66273

66. Звук і значення в сонетах Шекспіра та їх східнослов'янських перекладах / Сергій Ткаченко // Теорія і практика перекладу. – Київ : Вища шк., 1981. – Вип. 5. – С. 116–122.

Шифр НБУВ: Ж66273

67. Шекспірів сонет: труднощі інтерпретації / Сергій Ткаченко // «Хай слово мовлено інакше...». Проблеми художнього перекладу : ст. з теорії, критики та історії худож. пер. – Київ : Дніпро, 1982. – С. 255–266.

Шифр НБУВ: Ва390229

68. Перевод как творческое познание подлинника / С. Ткаченко // Теория и практика перевода. – Киев : Вища шк., 1983. – Вып. 9. – С. 3–10.

Шифр НБУВ: Ж66273

69. Языковые средства индивидуально-авторской образности и их воссоздание в поэтическом переводе : [на материале сонетов Шекспира и их восточнославянских переводов] : дис. ... канд. филол. наук / Сергей Иванович Ткаченко ; Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – Киев, 1984. – 215 с.

70. Drums and Pianos of African Poetry / Sergiy Tkachenko // News from Ukraine. – 1984. – № 2. – P. 6.

71. Деталь і ціле у поетичному перекладі сонетів Шекспіра / Сергій Ткаченко // Теорія і практика перекладу – Київ : Вища шк., 1985. – Вип. 12. – С. 31–42.

Шифр НБУВ: Ж66273

72. Метод і стиль у перекладі / Сергій Ткаченко // Теория и практика перевода. – Киев : Вища шк., 1987. – Вып. 14. – С. 21–26.

Шифр НБУВ: Ж66273

73. «Прийди до мене, брате, у Москву...». Сучасна українська поезія російською мовою / Сергій Ткаченко // Сузір'я : літ.-худож. зб. – Київ, 1988. Вип. 27. – С. 279–288.

Шифр НБУВ: Ж61535

74. The Perestroika of Language Policy in Ukraine [Перебудова мовної політики в Україні] / Sergei Tkachenko // Language as Barrier and Bridge. – New York ; London : Univ. Press of America, 1992. – P. 67–71. – Англ. мовою.

75. The Role of Implicit Information in Translating United Nations Documents [Роль імпліцитної інформації при перекладі документів Організації Об'єднаних Націй] / Sergei Tkachenko // Language as Barrier and Bridge. – New York ; London : Univ. Press of America, 1992. – P. 31–34. – Англ. мовою.

76. Language as a Vehicle of Truth: the Responsibilities of the Media [Мова як спосіб передачі правди: відповідальність засобів масової інформації] /

Sergei Tkachenko // Language and International Communication in an Agenda for Peace. –New York : United Nations, 1994. – Англ. мовою.

77. Переклад чи... підрядник? [про пер. Острозької Біблії, здійснений о. Рафаїлом Турконяком] / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2001. – 12 трав. – С. 4.

78. Бідний Джованні! : з приводу однієї перекладацької інтерпретації : [про пер. «Декамерону» Джованні Боккаччо, здійснений Василем Шклярем] / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2008. – № 11/12. – С. 159–174.

Шифр НБУВ: Ж26911

79. Найвищу літературну премію – за... підрядник? : критичні роздуми після чергової роздачі почесних нагород / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2008. – № 4. – С. 155–160.

Шифр НБУВ: Ж68693

80. Художній переклад як віртуальна реальність / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2008. – 11 груд. – С. 4.

81. А-ба-ба-га-ла-Гамлет: Шекспіріада, перверзія чи рекреація? [про пер. «Гамлета» Вільяма Шекспіра, здійснений Юрієм Андруховичем] / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2009. – № 11/12. – С. 176–188.

Шифр НБУВ: Ж26911

82. «Гріха нема. Вквітчавши скроні»: з приводу однієї перекладацької інтерпретації : [про пер. «Декамерону» Джованні Боккаччо, здійснений Василем Шклярем] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – Київ, 2009. – № 9. – С. 21–30.

Шифр НБУВ: Ж24366

83. Невловима поетка Емілі Дікінсон : [про пер. віршів Емілі Дікінсон укр. мовою] / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2010. – № 9/10. – С. 177–187.

Шифр НБУВ: Ж26911

84. «Осіння пісня» як мірило перекладацької майстерности : [про поезію «Осіння пісня» Поля Верлена] / Сергій Ткаченко // Золота пектораль. – 2011. – № 1/2 (14-15). – С. 130–135.

Шифр НБУВ: Ж101273

85. Переклад як вияв емпатії / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2011. – № 7/8. – С. 184–189.

Шифр НБУВ: Ж26911

86. Роль часопросторової перспективи в перекладі : [на матеріалі різномов. тлумачень одного вірша Артюра Рембо] / Сергій Ткаченко // Слово і час. – 2011. – № 7. – С. 77–82.

Розглядаються часові та просторові характеристики вірша «Відчуття» А. Рембо як визначальні елементи структури оригіналу і його перекладів українською, російською та англійською мовами. Відтворення художнього цілого першотвору значною мірою залежить від взаємодії цих двох чинників.

Шифр НБУВ: Ж27444

87. Заповіт Альфонсіни Сторні : [про останній вірш відомої аргентин. поетеси] / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2012. – № 7/8. – С. 144–150.

Шифр НБУВ: Ж26911

88. Поетичний переклад як винагороджувана жертовність : [комент. і пер. з англ. віршів Марджорі Піктол : «Finis»; «Екзиль»; «Пісня»; з нідерланд. віршів Якоба Корнеліса Блема : «Вулиця героїв»; «Повернення додому»; з фламанд. віршів Карела ван де Вустейне : «Знов у саду цвітіння айстр прощальне...»; «Запах звірини у пущі, запах зіпрілого плоду...»; «Із лісу – припізнаний стук сокири...»] / Сергій Ткаченко // Українська літературна газета. – 2012. – 24 лют. (№ 4). – С. 14.

89. Творчий тандем як проблема перекладу / Сергій Ткаченко // Ткаченко, Сергій. Оповіді від Сема / Сергій Ткаченко. – Київ : Рада, 2012. – С. 159–172.

Про переклади віршів фризських поетів, здійснені Ю. Жлуктенком та А. Гризуном.

90. Переклад поезії та поезія перекладу / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2013. – 16 трав. – С. 6–7.

Про досвід класиків українського літературного перекладу та видання авторських антологій перекладів.

91. Дев'яте небо перекладацтва : [про очолюваний Тетяною Некряч Перекладацький семінар Програми ім. Джеймса Фулбрайта в Україні] / Сергій Ткаченко // Всесвіт. – 2016. – № 9/10. – С. 264–266.

Шифр НБУВ: Жс27966

92. Поет – учений – перекладач : [про творчість поета, пер. і науковця Анатолія Гризуна] / Сергій Ткаченко // Слово Просвіти. – 2016. – 21 січ. – С. 13.

93. Ще раз про перекладацький тандем / Сергій Ткаченко // Ткаченко Сергій. Невідомий Артюр Рембо / Сергій Ткаченко. – Київ : Парламент. вид-во, 2019. – С. 178–184.

Про переклади віршів Артюра Рембо, здійснені Петром і Богданом Осадчуками.

94. Перекладацтво як небезпечна професія / С. І. Ткаченко // Київ. – 2020. – № 1/2. – С. 174–181.

95. Трансцендентна сутність перекладу : [на матеріалі пер. з англ. віршів Альфреда Теннісона: «Мірошникова донька»; «Прощання»; «Бий, бий, бий»; «In Memoriam»; «Коли помру»; «Відплиття»] / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2020. – № 2. – С. 134–135. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=15560

96. Перекладознавство: потреба зміни дослідницької парадигми / Сергій Ткаченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія. – 2021. – Вип. 1 (53). – С. 71–74.

Шифр НБУВ: Ж28079/Ін. філ.

97. Ще раз про естафету перекладів «Міст Мірабо» українською мовою // Літературний Чернігів. – 2026. – № 1. – С. 123–132. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=24246

Досліджуються переклади вірша Г. Аполлінера «Міст Мірабо» українською мовою. У тексті статті наведено власний переклад зазначеного вірша С. Ткаченком.

V. Літературознавство

98. Добра вість від Петра Сороки : [біблійні мотиви в денниковій творчості Петра Сороки] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2006. – № 6. – С. 52–59.

Шифр НБУВ: Ж24366

99. Голос волаючого зі степу / Сергій Ткаченко // Бровченко В. Я. Німби над вишнями. Поезії 1989–2006 років / В. Я. Бровченко. – Київ : Укр. агентство інформації та друку «Рада», 2007. – С. 5–26.

Шифр НБУВ: ВА687132

100. Найкраще воскресати у неділю / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2009. – № 3/4. – С. 180–184.

Про книгу П. Сороки «Найкраще помирати в понеділок».

Шифр НБУВ: Ж26911

101. Панегірик романо-германському Заходові / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2010. – 2 верес. – С. 3.

102. Який корабель мав на увазі Артюр Рембо? / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2012. – № 2. – С. 141–146.
Шифр НБУВ: Ж68693

103. «Лісові псалми» Петра Сороки: неокласика чи постметафізика / Сергій Ткаченко // Золота Пектораль. – 2013. – № 1/2. – С. 136–140.
Шифр НБУВ: Ж101273

104. Мить і вічність Володимира Бровченка : [аналіз поетич. творів Володимира Бровченка] / Сергій Ткаченко // Слово Просвіти. – 2013. – 13–19 черв. (№ 23). – С. 11.

105. Література, яка завжди з нами / Сергій Ткаченко // Всесвіт. – 2016. – № 7/8. – С. 244–246 : фот.

Розглядається посібник «Антична література» авторства Ю. Ковбасенка – професора Київського університету ім. Б. Грінченка. Увага приділяється внеску Стародавньої Греції у світову культуру і літературу, а також конкретно україномовному варіанту підручника з цієї тематики.

Шифр НБУВ: Жс27966

106. Поет – учений – перекладач / Сергій Ткаченко // Слово Просвіти. – 2016. – 21–27 січ. (№ 3). – С. 13 : портр. – Рец. на кн.: Гризун, А. Перстень-зодіак : вірші. – Суми, 2015.

107. Сквородинські настрої петриківського анахорета : [про зв'язки творчості Володимира Брюггена і Петра Сороки] / Сергій Ткаченко // Харків. – 2017. – № 9. – С. 267–270. – URL: https://kharkiv-nspu.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/Kharkiv_zhurnal_9_2017.pdf

108. Смерть – це тільки початок : [про творчу спадщину письменника Петра Сороки] / Сергій Ткаченко // Українська літературна газета. – 2018. – 14 груд. – С. 20.

109. Петро Сорока: неокласик чи постметафізик? / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2021. – № 1. – С. 117–125. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=17117

110. Пристрасті довкола Анни Ахматової / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2025. – № 4. – С. 114–124. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=23978

VI. Компаративістика

111. Від Еміля Верхарна до Михася Ткача / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2019. – № 2. – С. 146–151. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=13702

112. Від Джона Стейнбека до Валентини Мастерової / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2020. – № 2. – С. 140–148. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=15560

113. Від Еміля Верхарна до Михася Ткача / Сергій І. Ткаченко // Київ. – 2020. – № 11/12. – С. 177–180.

Про творчість М. Ткача – українського письменника, журналіста, головного редактора обласного журналу «Літературний Чернігів».

114. Торо – Пришвін – Сорока / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2020. – № 3. – С. 109–114. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=15899

115. Від Джона Кітса до Теодозії Зарівної / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2022. – № 3. – С. 175–183.

Шифр НБУВ: Ж26911

116. Емілі Дікінсон, Артюр Рембо та українська література / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2025. – № 3. – С. 101–115. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=23762

VII. Культурологія

117. Данс-макабр на краю провалля: нотатки про поточний кінорепертуар США / Сергій Ткаченко // Новини кіноекрана. – 1990. – № 2. – С. 14–15.

118. Світ реальний і вигаданий: кіно віддзеркалює життя чи навпаки? / Сергій Ткаченко // Новини кіноекрана. – 1990 – № 11. – С. 12–13.

119. Від Івана Драго до Івана Данко, або – Ми очима американського кіно / Сергій Ткаченко // Новини кіноекрана. – 1991. – № 1. – С. 9–10.

120. Термінатор-2: анатомія успіху / Сергій Ткаченко // Новини кіноекрана. – 1991. – № 10. – С. 12–13.

121. Знайомтесь: Том Селлек / Сергій Ткаченко // Новини кіноекрана. – 1992. – № 6. – С. 2.

122. Знайомтеся: поетеса і художниця Світлана Філоненко / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2002. – № 2. – С. 127–129.

Шифр НБУВ: Ж24366

123. Поезія і живопис: діалог на рівні архетипів / Сергій Ткаченко // Ткаченко С. І., Копайгоренко В. В. Під знаком Ярила / С. І. Ткаченко, В. В. Копайгоренко. – Київ : Бізнесполіграф, 2014. – С. 129–132.

Шифр НБУВ: ВА781584

124. Література – Переклад – Культура / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2017. – 20 серп. – С. 12–13.

125. Річард Третій, Віктор Другий, Петро Перший. Драма триває / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2019. – № 4. – С. 185–189.

Шифр НБУВ: Ж26911

126. Переклад і музика / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2024. – № 1. – С. 118–125. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=21552

VIII. Публіцистика

127. Загадки і таємниці чорного вівторка : [про трагіч. події в Нью-Йорку 11 верес. 2001 р.] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2002. – № 1. – С. 82–93.

Шифр НБУВ: Ж24366

128. Демографія і незалежність / Сергій Ткаченко // Там, де Ятрань. – [Голованівськ, Кіровоградська обл.], 2003. – № 18. – С. 2.

129. Держава і мова / Сергій Ткаченко // Там, де Ятрань. – [Голованівськ, Кіровоградська обл.], 2003. – № 10. – С. 2.

130. З могутніми пристрастями : [про роль Тараса Шевченка в житті автора] / Сергій Ткаченко // Київ. – 2003. – № 7/8. – С. 10–11.

Шифр НБУВ: Ж14227

131. Наш найдорожчий скарб – рідна мова / Сергій Ткаченко // Там, де Ятрань. – [Голованівськ, Кіровоградська обл.], 2003. – № 16. – С. 2.

132. Нескорений оунівець Степлага : [про повстанську діяльність Володимира Караташа] / Сергій Ткаченко // Народна газета. – 2003. – № 9. – С. 5.

133. Пора будити глибинку / Сергій Ткаченко // Народна газета. – Кіровоград, 2003. – № 3. – С. 2.

134. Про рідну мову / Сергій Ткаченко // Народна армія. – 2003. – 8 листоп. – С. 7.

135. Реальність життя і вигадки Голлівуду / Сергій Ткаченко // Там, де Ятрань [Голованівськ, Кіровоградська обл.], 2003. – № 25. – С. 2.

136. Слово про рідну мову / Сергій Ткаченко // Ятрань. – Київ, 2003. – № 3 – С. 5–8.

Шифр НБУВ: Ж24366

137. Топоніми незалежної держави / Сергій Ткаченко // Там, де Ятрань. – [Голованівськ, Кіровоградська обл.], 2003. – № 12. – С. 2.

138. «У нас теж були „дитячі хвороби”» / Сергій Ткаченко // Слобідський край. – Харків, 2003. – 20 верес. (№ 171). – С. 12.

139. Що в імені тобі моєму? / Сергій Ткаченко // Там, де Ятрань. – [Голованівськ, Кіровоградська обл.], 2003. – № 14. – С. 2.

140. «Ми боронили свою землю» / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2004. – 10 черв. – С. 3.

141. Могутній у пристрастях, муках, болях / Сергій Ткаченко // Тарас Шевченко в моєму житті. Розповіді. Статті. Нариси / упоряд. О. Шарварок ; наук. ред. М. Шудря. – Київ : Фенікс, 2004. – С. 312–314.

Шифр НБУВ: ВС39520

142. «Ятрань» – з Майданом! : [заява братів Сергія, Всеволода і Юрія Ткаченок – голов. ред., відп. ред. і засновника журн. «Ятрань» про солідарність із Майданом] // Українське слово. – 2004. – 1–7 груд. (№ 47). – С. 1.

143. «Ятрань» – в’ється круто! / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2004. – № 4. – С. 4–6.

Шифр НБУВ: Ж24366

144. Ми, браття, козацького роду : [про козацькі витоки укр. ментальности і культури] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2005. – № 5. – С. 5–8.

Шифр НБУВ: Ж24366

145. Помаранчева солідарність / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2005. – № 1. – С. 3.

Про зустріч С. Ткаченка з письменниками Дж. Апдайком, С. Рушді та Н. Гордімер у Секретаріаті ООН у Нью-Йорку і розмову з ними про Помаранчеву революцію в Україні.

146. Помаранчева соліданість у Нью-Йорку : [зустріч Сергія Ткаченка з письменниками Джоном Апдайком, Салманом Рушді та Надін Гордімер в Секретаріаті ООН у Нью-Йорку і розмову з ними про Помаранчеву революцію в Україні] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2005. – № 5. – С. 25–27.

Шифр НБУВ: Ж24366

147. На часі «Вінграновські читання» : [про необхідність проведення наук.-просвітн. читань на батьківщині Миколи Вінграновського – в місті Первомайську на Миколаївщині, історично – Орлику] / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2006. – 15 черв. – С. 1.

148. Про галлів, галатів і галілеян, або: хто ж кому «Рабінович»? : [відгук на статтю Ігоря Каганця «Засекречені галли»] / Сергій Ткаченко // Січеслав. – 2006. – № 1 (7). – С. 122–126.

Шифр НБУВ: Ж24974

149. Слово про рідну мову / Сергій Ткаченко // Боговиця : [часоп. каф. укр. літ., українознавства та методики їх навчання Уман. пед. ун-ту ім. Павла Тичини]. – 2006. – 2 черв. – С. 1.

150. Ятранській громаді – бути! / Сергій. Ткаченко // Ятрань. – 2006. – № 6. – С. 5–8.

Шифр НБУВ: Ж24366

151. Від Ятрані до Славути : [дорож. нотатки літ.-мист. туру теренами Черкащини і Шевченкового краю] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2007. – № 7. – С. 133–138.

Шифр НБУВ: Ж24366

152. Слово про рідну мову / Сергій Ткаченко // Культура і життя. – 2007. – 8 верес. (№ 32). – С. 4.

153. Фермопіли на Дніпрі, або Подвиг 97 упівців : [пам'яті голов. командира УПА Василя Кука] / Сергій Ткаченко // Українське Слово. – 2007. – № 10–16 жовт. (№ 41). – С. 12.

154. Храм Золотого і Срібного Ключа : [релігій. та наук. уявлення про світобудову] / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2007. – № 7. – С. 5–7.

Шифр НБУВ: Ж24366

155. Від княжого Трубайла – до козацької Малої Висі : [проза] / Всеволод Ткаченко, Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2008. – № 8. – С. 112–118.

Шифр НБУВ: Ж24366

156. Літописець Ятранської землі : [життя і творчість прозаїка Миколи Ковальчука] / Сергій Ткаченко // Тернопільський оглядач. – 2008. – № 43 (53). – С. 12–13.

157. Метр і Маестро українського степу : [про поетич. і музич. творчість братів Володимира і Павла Бровченків] / Сергій Ткаченко // Народне слово. – [Кіровоград], 2008. – 22 трав. – С. 4.

158. Усе змішалось у домі нашім... : [кілька зауваг на захист укр. слова ... і пер.] / Сергій Ткаченко // Культура і життя. – 2008. – 30 січ. (№ 5). – С. 2.

159. Це священне слово – Соборність / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2008. – № 8. – С. 5–6.

Шифр НБУВ: Ж24366

160. Блатняк як форма тиранії / Сергій Ткаченко // Слово Просвіти. – 2009. – 19–25 листоп. (№ 46). – С. 6.

161. Критикуючи помаранчевих, любіть Україну! / Сергій Ткаченко // Слово Просвіти. – 2009. – 24–30 груд. (№ 51). – С. 1–2.

162. Українці – глобальна нація : [про поетесу Тамару Журбу] / Сергій Ткаченко // Народне слово. – 2009. – 10 верес. – С. 10.

163. Хутір Надія – село Романівка – місто Чернігів / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2009. – № 9. – С. 107–117.

Шифр НБУВ: Ж24366

164. Чотири дні і чотири ночі на Хуторі Надія / Сергій Ткаченко // Народне слово. – 2009. – 17 січ. – С. 10.

165. «Ятрань» як лицарський проект / Сергій Ткаченко // Ятрань. – 2009. – № 9. – С. 5–9.

Шифр НБУВ: Ж24366

166. Майстер художнього слова : [про письменника Б. Бастюка] / Сергій Ткаченко // Золота пектораль. – 2010. – № 1/2. – С. 138–139.

Шифр НБУВ: Ж101273

167. Бранець довгих степів : [письменник В. Полянецький] / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2011. – 22 груд. – С. 10.

168. Мавка, що повернулася : [письменниця Ніна Горик] / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2011. – № 3. – С. 145–150.

Шифр НБУВ: Ж68693

169. Знайшовсь таки один козак : [про культур.-патріотич. діяльність композитора Павла Бровченка] / Сергій Ткаченко // Кіровоградська правда – 2012. – 4 трав. – С. 10.

170. Посягання на духовне надбання людства : [висловлення тривоги й обурення в зв'язку з ухваленням Верхов. Радою України проекту закону Ківалова – Колесніченка] / Сергій Ткаченко // Слово Просвіти. – 2012. – 16–22 серп. (№ 33). – С. 5.

ІХ. Критика

171. Патріарх літературного Поятрання : [про творчість письменника Миколи Ковальчука] / Сергій Ткаченко // Там, де Ятрань. – 2003. – 31 жовт. – С. 4.

172. Поети Надбужжя : [про творчість поетів Степана Шеврякова і Володимира Яремчука] / Сергій Ткаченко // Народне слово. – 2003. – 22 трав. (№ 53). – С. 5.

173. Поклик степової криниці : [про кн. спогадів Володимира Бровченка «Вікнина»] / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2007. – 1 лют. – С. 1.

174. Степова криниця Володимира Бровченка / Сергій Ткаченко // Маловісківські вісті. – 2007. – 27 черв. – С. 2–3.

175. Незастиглий вогонь / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2008. – № 1/2. – С.170–179. – Рец. на кн.: Сорока П. Застиглий вогонь. Денники 2006 року. – Тернопіль, 2007.

Шифр НБУВ: Ж26911

176. Інтермеццо з Михайлом Коцюбинським / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2009. – № 3. – С. 150–156.

Шифр НБУВ: Ж68693

177. Літературна критика чи базарна лайка? : [на захист журналіста Василя Чепурного від наклепницьких звинувачень письменника Володимира Базилевського] / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2009. – 5 лют. – С. 6.

178. Літературний маршал центральноукраїнського степу : [про творчість поета Володимира Бровченка] / Сергій Ткаченко // Слово Просвіти. – 2009. – 7 жовт. (№ 39). – С. 11.

179. Найкраще воскресати у неділю / Сергій Ткаченко. – Березіль. – 2009. – № 3/4. – С. 180–184. – Рец. на кн.: Сорока П. Знак серця. Денники 2008 року. – Тернопіль, 2009.

Шифр НБУВ: Ж26911

180. Поет і народ : [про життя і творчість поета Володимира Бровченка] / Сергій Ткаченко // Вітчизна. – 2009. – № 1/2. – С. 138.

Шифр НБУВ: Ж22465

181. Прийдемо – завтра? / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2009. – № 9/10. – С. 152–157. – Рец. на кн.: Бровченко В. Завтра прийду. – Київ, 2009.

Шифр НБУВ: Ж26911

182. Феномен братів Бровченків : [про творчість Володимира і Павла Бровченків] / Сергій Ткаченко // Українська музична газета. – 2009. – № 1. – С. 3 ; Культура і життя. – 2009. – 11 лют. (№ 6). – С. 4 ; Маловисківські вісті. – 2009. – 11 серп. – С. 3.

183. Обережно: гомозаври : [про філософ.-цивілізацій. мотиви в поетич. творчості Петра Осадчука] / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2010. – № 7/8. – С. 171–178.

Шифр НБУВ: Ж26911

184. Ходіння по водах / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2010. – № 3/4. – С. 176–181. – Рец. на кн.: Сорока Петро. Натщесерце. Денники 2009 року – Тернопіль, 2009.

Шифр НБУВ: Ж26911

185. Бранець «довгих» степів : [про прозу Віктора Полянецького] / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2011. – 22 груд. – С. 10.

186. Бровченкова Вікнина : [про кн. спогадів Володимира Бровченка «Вікнина»] / Сергій Ткаченко // Літературна Україна. – 2011. – 2 черв. – С. 7.

187. Оманлива простота : [передмова] / Сергій Ткаченко // Добко, Тетяна. З Тобою і без Тебе : лірика / Тетяна Добко. – Київ : Темпора, 2011. – С. 5–16.

Шифр НБУВ: АО269259; Онищенко О. С. АО188

188. «Повернення Гелени до Парижа» : (Всеволод Ткаченко і журн. «Ятрань») / С. І. Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2011. – № 2. – С. 167–172.

Шифр НБУВ: Ж68693

189. Прологомени до нових одкровень : [про творчість Петра Сороки] / Сергій Ткаченко // Українська літературна газета. – 2011. – 1 лип. (№ 13). – С. 1.

190. Благословення грядущому дню : [про збірку поета Володимира Бровченка «Завтра прийду»] / Сергій Ткаченко // Слово Просвіти. – 2012. – 3–9 трав. (№ 18). – С. 14.

191. Оманлива простота : [про поетесу Тетяну Добко] / Сергій Ткаченко // Ткаченко С. Пророки степу & апостоли лісу / Сергій Ткаченко. – Київ, 2012. – С. 117–122.

Шифр НБУВ: ВА756953

192. Уманський рондельєро : [про поета П. Поліщука] / Сергій Ткаченко // Дзвін. – 2012. – № 7. – С. 133–135.

Шифр НБУВ: Ж26476

193. «Лісові псалми» Петра Сороки: неокласика чи постметафізика? / Сергій Ткаченко // Золота пектораль. – 2013. – № 1/2 (22/23). – С. 136–140.

194. Смерть – це тільки початок : [про письменника Петра Сороку] / Сергій Ткаченко // Українська літературна газета. – 2018. – 14 груд. (№ 25). – С. 20 : фот.

195. Слово про Михася Ткача / Сергій І. Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2022. – № 3. – С. 22: портр. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=19515

Х. Гендерні студії

196. «Свічка ще горить...» : [про творчість поетеси Людмили Солончук] / Сергій Ткаченко // Українська музична газета. – 2007. – № 3 – С. 8.

197. Невловима поетка Емілі Дікінсон / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2010. – № 9/10. – С. 177–187.
Шифр НБУВ: Ж26911

198. Заповіт Альфонсіни Сторні / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2012. – № 7/8. – С. 144–150.
Шифр НБУВ: Ж26911

199. Із затіння – на осоння : [заява з приводу демаршу Петра Сороки проти «жінок-літераторів»] / Сергій Ткаченко // Українська літературна газета. – 2012. – 24 серп. – С. 16.

200. Від Джона Стейнбека до Валентини Мастерової / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2020. – № 2. – С. 140–148. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=15560

201. Від Джона Кітса до Теодозії Зарівної / Сергій Ткаченко // Березіль. – 2022. – № 3. – С. 175–183.
Шифр НБУВ: Ж26911

202. Кілька слів про поезію Тетяни Добко / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2025. – № 2. – С. 11–14. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=23432

203. Пристрасті довкола Анни Ахматової / Сергій Ткаченко // Літературний Чернігів. – 2025. – № 4. – С. 114–124. – URL: old.libkor.com.ua/frm/download.php?part=4&id=23978

ХІ. Інтерв'ю

204. Перший райцентрівський щоквартальник : [розмова з голов. ред. журн. «Ятрань» Сергієм Ткаченком] / Сергій Ткаченко // Слово і час. – [Ульяновка, Кіровоградська обл.], 2002. – 6 серп. (№ 59). – С. 2.

205. Співробітник ООН Сергій Ткаченко: У нас теж були «дитячі хвороби» / Сергій Ткаченко ; бесіду вів Василь Медвідь // Слобідський край. – 2003. – 20 верес. – С. 12.

206. Глибинка – центр України / Сергій Ткаченко ; бесіду вів Василь Чепурний // Літературний Чернігів. – 2009. – № 2. – С.150–155.

Шифр НБУВ: Ж68693

207. «Я ще молодий – мені всього 61 рік» / Сергій Ткаченко ; розмову вів Петро Сорока // Українська літературна газета. – 2013. – 8 лют. (№ 3). – С. 8.

208. Література – Переклад – Культура : [про сучасне перекладознавство] / Сергій Ткаченко ; спілкувався Петро Сорока // Літературна Україна. – 2017. – 20 лип. – С. 12 : портр.

209. Кінець історії проголошувати ще рано / Сергій Ткаченко ; запитував Василь Бондар // Літературна Україна. – 2021. – 8 трав. – С. 6–7.

ХІІ. Лекції

210. Мачульська Олена. «Де слава, а де – слова...» : [про лекцію Сергія Ткаченка на тему «Володимир Бровченко: невизнаний майстер слова», прочитану на вечорі пам'яті Володимира Бровченка в Музеї літератури України] / Олена Мачульська // Літературна Україна. – 2015. – 28 трав. (№ 22). – С. 2.

211. Про нюанси перекладу художніх і політичних текстів : лекція (29.09.2022) / С. І. Ткаченко // YouTube. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=mKRPQill7HTo>

Відеозапис лекції відомого українського літературознавця, перекладача, поета С.Ткаченка «Про нюанси перекладу художніх і політичних текстів», організованої кафедрою теорії, практики та перекладу англійської мови Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського з нагоди Міжнародного дня перекладача.

Публікації про С. Ткаченка

212. Плюс-новини : [про вихід у світ кн. Сергія Ткаченка «Сповідь правнука сільського писаря» і «Ужинок осіннього поля»] // Література-Плюс. – 2001. – Число 6 (31), серп. – С. 6.

213. Ковальчук Микола. Знайомтесь: нове видання «Ятрань» : [відгук на вихід у світ першого числа журн. «Ятрань»] / Микола Ковальчук // Прибузький вісник. – [Первомайськ, Миколаївщина], 2002. – 7 верес. – С. 2.

214. Мишоловка Федір. Санта Клаус із Нью-Йорка : [про благодійницьку діяльність Сергія Івановича Ткаченка – збір коштів на закупівлю одягу для учнів-сиріт Ульяновського ПТУ № 11 Кіровоград. обл.] / Федір Мишоловка // Слово і час. – 2002. – 22 січ. – С. 7.

215. Капустін В. «Ятрань» : [відгук на вихід у світ другого числа журн. «Ятрань»] / Володимир Капустін // Народна армія. – 2003. – 19 верес. – С. 8.

216. Семененко-Руських Ж. Другий – не гірший [відгук на вихід у світ другого числа журн. «Ятрань»] / Жанна Семененко-Руських // Прибузький вісник. – 2003. – 17 черв. (№ 49) – С. 4.

217. Череватенко Л. З глибини України : [про журнал «Ятрань»] / Леонід Череватенко // Літературна Україна. – 2004. – 21 жовт. – С. 6.

218. Лисогурська Лариса. Голос глибинки [про журн. «Ятрань»] / Лариса Лисогурська // Прибузький вісник. – [Первомайськ, Миколаївська обл.], 2005. – 30 серп. – С. 3.

219. Степовичка Леся. «Там в небі ще сія Сварога віщій знак» : [про поетич. творчість Сергія Ткаченка] / Леся Степовичка // Українська музична газета. – 2005. – № 2.

220. Сорока Петро. З вершин чужого світу : літературний портрет Сергія Ткаченка / Петро Сорока. – Тернопіль : Сорока, 2006. – 160 с. : іл.

Зміст: Кілька вступних зауваг; Розділ перший. «Там – мій пролог, і там мій епілог...»; Розділ другий. На перехресті світових доріг; Розділ третій. З сусіднього поля, або В робітні поетичного перекладу; Розділ четвертий. «Ятрань».

Шифр НБУВ: ВА685234

221. Дзюба С. Ятранська громада / Сергій Дзюба // Сіверянський літопис. – 2006. – № 5. – С. 135.

Огляд публікацій журналу «Ятрань», зокрема про відгук С. Ткаченка на «Денники» П. Сороки.

Шифр НБУВ: Ж14754

222. Луценко А. На хвилі любови до рідної мови / А. Луценко // Уманська зоря. – Умань, 2006. – 21 черв. (№ 51). – С. 4.

Про відвідини Уманського педагогічного університету ім. П. Г. Тичини групою письменників на чолі із С. Ткаченком.

223. Павленко Марина. Між зелених берегів : [про літ. часопис «Ятрань»] / М. Павленко // Літературна Україна. – 2006. – 30 берез. – С. 7.

224. Сорока П. У робітні поетичного перекладу / Петро Сорока // Зарубіжна література. – 2007. – № 14 [510]. – С. 6–12.

Про переклади С.Ткаченка з європейських поетів.

225. Сердюк В. Погляд на Україну з Нью-Йорка / В. Сердюк // Культура і життя. – 2007. – 1 верес. (№ 31). – С. 3.

226. Світлик О. Дух нонконформізму живе й перемагає! : [про літ.-мистец. і громад.-політ. часопис «Ятрань»] / Остап Світлик // Літературна Україна. – 2007. – 1 лют. – С. 6.

227. Тимченко В. Храм Дани : [про творч. вечір поета-пер. Сергія Ткаченка у Нац. спілці письменників України] / Всеволод Тимченко // Літературна Україна. – 2007. – 13 верес. – С. 7.

228. Грицюк Олена. Чернігівське сузір'я галактики «Ятрань»: [про участь чернігів. письменників у творчому вечорі С. Ткаченка у Фонді культури з нагоди презентації його моногр. дослідж. «Сходження» і присудження йому Міжнар. премії ім. В. Винниченка] / Олена Грицюк // Сіверянський літопис. – 2008. – № 5. – С. 143–144.

Шифр НБУВ: Ж14754

229. Андрушко Тетяна. Нова книга Сергія Ткаченка : [відгук на кн. Сергія Ткаченка «На острові»] / Андрушко Тетяна // Маловисківські вісті. – [Мала Виска, Кіровоградська обл.]. – 2009. – 5 серп.

230. Кир'ян Надія. Об'єдналися під знаком Ярила : [рец. на книгу Сергія Ткаченка і Василя Копайгоренка «Під знаком Ярила»] / Надія Кир'ян // Слово Просвіти. – 2015. – 4–10 черв. (№ 22). – С. 13.

231. Лекція поета, філолога, перекладача Сергія Ткаченка «Художній переклад як глобальне явище культури» // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіц. сайт. – Дата публ.: 06.05.2016. – URL: <http://nbuv.gov.ua/node/2936>

Про лекцію поета, філолога, перекладача С. Ткаченка у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського 11 травня 2016 р.

232. Ткаченко Сергій Іванович // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіц. сайт. – Дата публ.: 22.06.2016. – URL: <http://nbuv.gov.ua/node/3013>

С.Ткаченко подарував Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського, а також для книгорозповсюдження серед бібліотек України три свої книги (загальною кількістю 100 примірників): Ткаченко С. І., Копайгоренко В. В. Під знаком Ярила (Київ, 2014); Ткаченко С. І. Пророки степу & апостоли лісу (Київ, 2012); Ткаченко С. І. Лісові денники Петра Сороки: малярство і метафізика : монографія (Харків, 2016).

233. 24 травня до музею-заповідника М. М. Коцюбинського завітав письменник Сергій Ткаченко // Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник М. М. Коцюбинського : офіц. сайт. – Дата публ.: 25.05.2019. – URL:

https://kotsubinsky.org/news/24_travnja_do_muzeju_zapovidnika_m_m_kocjubinskogo_zavitav_pismennik_sergij_tkachenko/2019-05-25-1432

Про творчу зустріч із С. Ткаченком у Чернігівському літературно-меморіальному музеї-заповіднику Михайла Коцюбинського 24 травня 2019 р.

234. Ткаченко Сергій Іванович // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіц. сайт. – Дата публ.: 18.06.2019. – URL: <https://nbuv.gov.ua/gifts/all?page=14>

Про книги «Невідомий Артур Рембо» (Київ, 2019), подаровані С. Ткаченком до фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського і книгообміну.

235. Ткаченко Сергій Іванович // Сучасні письменники Київської організації Національної спілки письменників України : довідник / упоряд. М. Морозенко. – Київ, 2020. – С. 277.

236. Чередниченко О. Переклад і перекладознавство в Незалежній Україні: підсумки та перспективи / О. Чередниченко // Стиль і переклад. – 2022. – Вип. 1 (8). – С.18–81. – URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/univ/sip/sip_2022_08.pdf

Про С. І. Ткаченка. – С. 22–23, 30.

Шифр НБУВ: Ж74496

237. Кафедра англійської філології і філософії мови. Історія кафедри // Київський національний лінгвістичний університет : [офіц. сайт]. – Дата публ.: 2023. – URL: <https://urli.info/1oM5g>

Про внесок доцента С. Ткаченка у розбудову кафедри.

238. Ткаченко Сергій – поет, перекладач, літературознавець // Національна спілка письменників України : біобібліогр. довід. / голов. ред. В. Клічак. – Київ : Укр. письменник, 2023. – С. 953.

239. Cherednychenko Oleksandr. Ranslation and Translation Studies in Independent Ukraine: Outcomes and Prospects / Oleksandr Cherednychenko ; translated from Ukrainian by Oleksandr Kalynychenko // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія. – 2023. – Вип. 1 (54). – С. 5–11. – Англ. мовою. – URL: <https://visnyk.if.knu.ua/uk/issue/view/278/284>

Про С. І. Ткаченка. – С. 7, 9.

Шифр НБУВ: Ж28079/Ін. філ.

240. Добко Т. В. Ткаченко Сергій Іванович / Т. В. Добко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – Київ : Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України, 2025. – URL: <https://esu.com.ua/article-887530>.

241. Emily Dickinson in Ukraine: A Reading and Conversation with Serge Tkachenko and Jane Wald / video by Taras Tkachenko // Amherst College. – 2025, Apr. 1. – URL: <https://www.amherst.edu/academiclife/departments/russian/acrc/events/past-event-videos>

Про поета і перекладача С. Ткаченка, його розмову з Дж. Вальд, виконавчими директорами Музею Е. Дікінсон, родиною Дж. та Р. Кайтер про переклади поезії Е. Дікінсон в Україні. Амхерстський коледж (штат Массачусетс), 1 квітня 2025 р.